ימים 7
שבועון ידיעות אחרונות
מס' 1298 ח' טבת תשמ"ט 16.12.88

מיליונר תימני

משה נחום, מיליונר קנדי ממוצא תימני, רוצה לקנות את יהודי תימן ב־10 מיליון דולר. רק שיתנו לו אור ירוק ● עמוס נבו

ג'אקוזי בסלון

פעם היו לוקחים את האורחים, מכניסים אותם לסלון ומתפארים. היום עושים את זה באמבטיה ● לאה אתגר

[illegible]

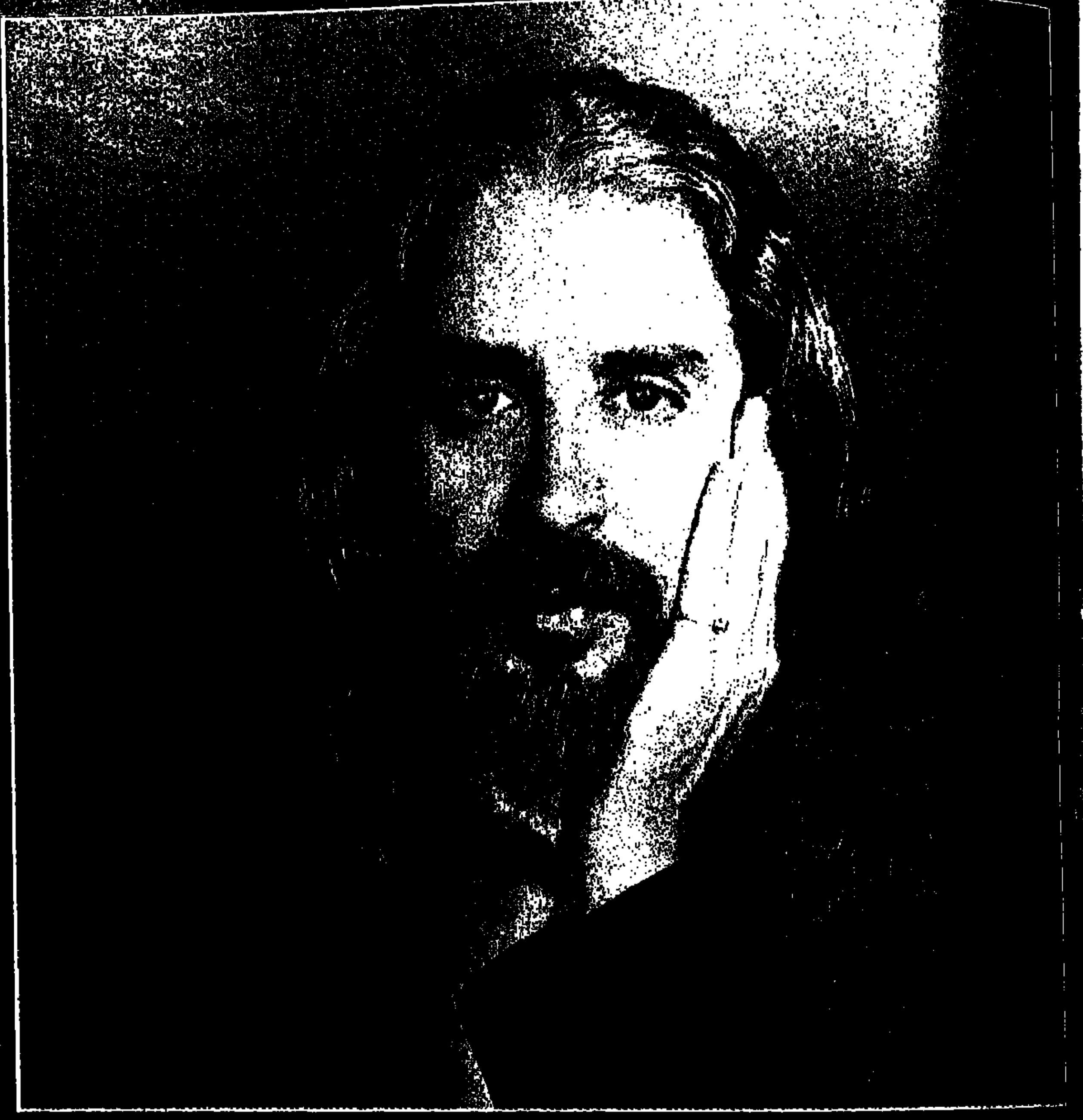

שלמה גרוניך. תקליט סולו אישי, אחרי תקופה ארוכה של הפקות לאחרים. „אין מספיק קהל שיילך איתך בקטע המטורף שלך” ● יואב קוטנר / תצלום: מיכל היימן

רסקין ואדם גורליצקי. ביום שישי שעבר, הופיעו הפוליטיקאים הצעירים בתוכנית „סופסוף” של גבי גזית. הם כבר [illegible]יבו קואליציה ● עמית רייכר / תצלום: ציפי מנשה

טורינו, קמיל בלוך שוויצריה. עילית השוקולד.

יותר מ-50 שנה חלפו מאז פתח קמיל בלוך האב את שעריו של מפעל השוקולד שלו. מפעל משפחתי קטן בלב איזור כפרי, טובל בנוף עוצר הנשימה ובאויר הצלול של פסגות הרי היורה השוויצרים.
מאז עברו יותר מ-50 שנה. שוקולדים חלפו מן העולם ושוקולדים חדשים באו, אבל קמיל בלוך היה ונותר שם של איכות. שם נרדף לטיב אצל אניני השוקולד השוויצריים. עצור שוויצרי ברחוב, בקש אותו למנות שלושה שמות של סוגי שוקולד איכותיים, שעליהם היה ממליץ, והוא יאמר לך: רגוזה, קירשלי, טורינו. שלושתם - מבית קמיל בלוך.

מהו סוד ההצלחה של טורינו? במילה אחת: איכות. עד היום מיוצר שוקולד טורינו בשני טעמים בלבד: חלב עם מילוי קרם אגוזים ושקדים ומריר עם מילוי קרם אגוזים ושקדים. תהליך היצור המיוחד של השוקולד והמילוי נשמרים בסוד במפעלי קמיל בלוך. עד היום, למרות כל הנסיונות, לא הצליח אף יצרן לחקות את הטעמים האלה. מפעלי עלית זכו להימנות על הבודדים בעולם שקיבלו רשיון יצור לשוקולד טורינו. והוא מיוצר בפיקוח מומחי קמיל בלוך. היום אפשר להתענג עליו גם בישראל. ברגעים שמגיע לך משהו מיוחד.

1. שוקולד חלב במילוי קרם אגוזים ושקדים. 2. שוקולד מריר במילוי קרם אגוזים ושקדים. 3. טורינו חטיף. 4. מיני טורינו באריזת שי - בקרוב.

טוב לי עם עלית

יחיד בדורו

שמו של הפסתנרן הדגול ארתור רובינשטיין הונצח בישראל בתחרות בינלאומית לפסנתר, הנערכת מדי 3 שנים.
לפי בקשת מארגני התחרות הסכימה חברת כלי זמר להעמיד לרשות משתתפי התחרות 50 פסנתרי ימאהה U1E-PE חדשים.
דגמים אלה זהים לפסנתרים שבשימוש האקדמיה למוסיקה ע"ש רובין בירושלים.

בהזדמנות נדירה ובלתי חוזרת, מוצעים פסנתרי איכות אלה למכירה כבר מהיום. הפסתנרים יימסרו לקונים מיד עם תום התחרות, בסוף אפריל 89.

המחיר, כולל מע"מ, אחריות ל־10 שנים, כוון ומשלוח

8,499 ש"ח בלבד, במקום 10,537 ש"ח

פרטים והזמנות בכל סניפי כלי זמר ואצל הסוכנים המורשים.

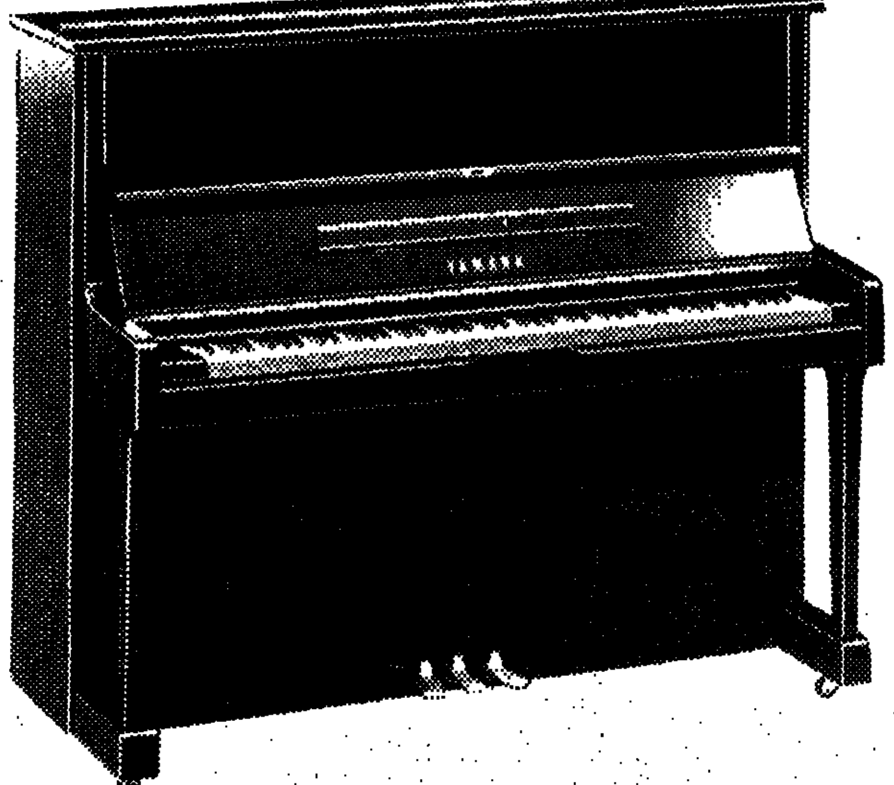

יער של גיטרות

MARTIN, YAMAHA, FENDER, CORT, ADMIRA, SAMICK, VANTAGE ועוד.

גיטרות קלאסיות מ־ **126** ש"ח
גיטרות אקוסטיות מ־ **289** ש"ח
גיטרות חשמליות יאמהה מ־ **382** ש"ח

מתופפים
אנחנו אתכם לאורך כל הדרך

סט תופים 5 חלקים מהחברות המובילות
(המחירים לא כוללים מצילות)

THUNDER junior	365 ש"ח
ASAMA-099	883 ש"ח
SAMICK-SD-225	978 ש"ח
LINKO-SPA	980 ש"ח
TAMA-RT-522X	1621 ש"ח

ציוד הגברה ו־MIDI

מחלקה מקצועית מיוחדת של ציוד הגברה ומידי (MIDI) מעל חנות כלי זמר דיזנגוף סנטר ת"א

כל המחירים במודעה זו כוללים מע"מ והם לאחר הנחה של 15% ולתשלום במזומן.

אפשרות לתשלומים נוחים עד **60** תשלומים

DINERS CLUB INTERNATIONAL · VISA

יציל מימונים בע"מ

רשת חנויות כלי זמר:

• **תל־אביב** דיזנגוף סנטר, 03-298251
• **רמת־גן** קניון איילון, 03-707643 פתוח במוצ"ש
• **חיפה** מרכז חורב, אחוזה 04-245890 פתוח במוצ"ש
• **חיפה** החלוץ 53, 04-664374
• **חיפה** בית המעביר לצרכו... רח' יפו 1, 04-660936
• **צומת מוצקין ביאליק** דרך עכו 12, 04-722071
• **ירושלים** רח' יפו 68, 02-383650
• **באר־שבע** קק"ל 71, 057-38779
• **באר־שבע** קק"ל 187, 057-34533
• **נתניה** הרצל 53, 053-339503
• **הרצליה** רח' סוקולוב 38, 052-540216

מפיצים מורשים: [illegible]

אורגניות YAMAHA

בכל הדגמים 100 כלי נגינה שונים ו־10 מקצבים מוכנים

PSS100	3 אוקטבות	264 ש"ח
PSS130	3½ אוקטבות	346 ש"ח
PSS270	4 אוקטבות	476 ש"ח

אורגנים ניידים תוצרת YAMAHA

קלוויאטורה רחבה עם אפשרות לחלוקה (split).
כל הדגמים סינתיסייזר, 100 צלילים שונים ועוד

PSR-4	4 אוקטבות	553 ש"ח
PSR-[illegible]	4 אוקטבות	731 ש"ח
PSR-[illegible]	6 אוקטבות	1317 ש"ח

פסנתרים חדשים

SAMICK-SU-75 (דרום קוריאה)	4,776 ש"ח
BALDWIN-E-140 (U.S.A)	5,104 ש"ח
YAMAHA-C-108 (יפן) S-AW	6,411 ש"ח
STEINWAY-Z-114 (גרמניה)	38,000 ש"ח

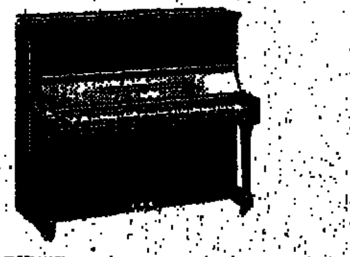

המחירים כוללים: כיוון, הובלה, כסא, תיק תווים, ואחריות ל־10 שנים.

אורגנים ביתיים תוצרת ימאהה יפן

עם צלילי FM המפורסמים

ME-100	3371 ש"ח
ME-200	4270 ש"ח
ME-300	4885 ש"ח

המחירים כוללים: אחריות, הובלה, כסא, תיק תווים ואוזניה סטריאופונית.

אורגנים ביתיים מאיטליה

...עם ... לסגירה, חיבור Midi ... P.C.M ומחשב מוסיקלי ללימוד עצמי

VISCOUNT ... ללא מחשב	1,696 ש"ח
VISCOUNT ... עם מחשב	1,824 ש"ח
GEM MK10-... עם מחשב	1,985 ש"ח

המחירים כוללים: אחריות, הובלה לבית הלקוח, ... תווים ואוזניות.

בית YAMAHA

רשת כלי זמר

רשת חנויות ובתי ספר למוסיקה הגדולה בישראל.

כדאי

מאת ג. יפית

רגבה 1989, מלכת המטבחים

1989 תהיה השנה של מטבחי רגבה. כמו ב־25 השנים שקדמו לה. מטבחי איכות, ללא פשרות, עיצוב מדהים, גימור מעולה ומוניטין ללא רבב. רגבה – שם נרדף למטבחים מעולים. עכשיו במבצע הנחות ותשלומים לרגל ידיד המטבחים 89. מי שחושב על מטבח חדש, כדאי שיזמין רגבה כבר עכשיו. (ויבטיח המחיר מפני פיחות אפשרי).

מילה לארכיטקט

תכנון מטבח, אתה רוצה שיהיה מושלם! אתה יודע שלא כל אחד יכול לבצע זאת. למעשה, השלב של בחירת הביצוע ההולם הוא חשוב ביותר, ועשוי לקבוע לא מעט את גורלו של התכנון הקפדני ביותר.
במשך 25 שנות קיומה ובמרוצת אלפי מטבחים היתה „רגבה" המקום הבטוח והמקצועי לבוא אליו בדרישות המתקרמות והמעניינות ביותר. שיתוף הפעולה ההדוק עם „רגבה" אפשר לארכיטקטים רבים להגשים את שאיפותיהם המקצועיות ולספק את דרישות הלקוח לשביעות רצונו המלאה.
ההקפדה היתרה על איכות, בצד תשומת־לב קפדנית לגימור ולעיצוב, הפכו את „רגבה" לחברה המועדפת על ארכיטקטים רבים.

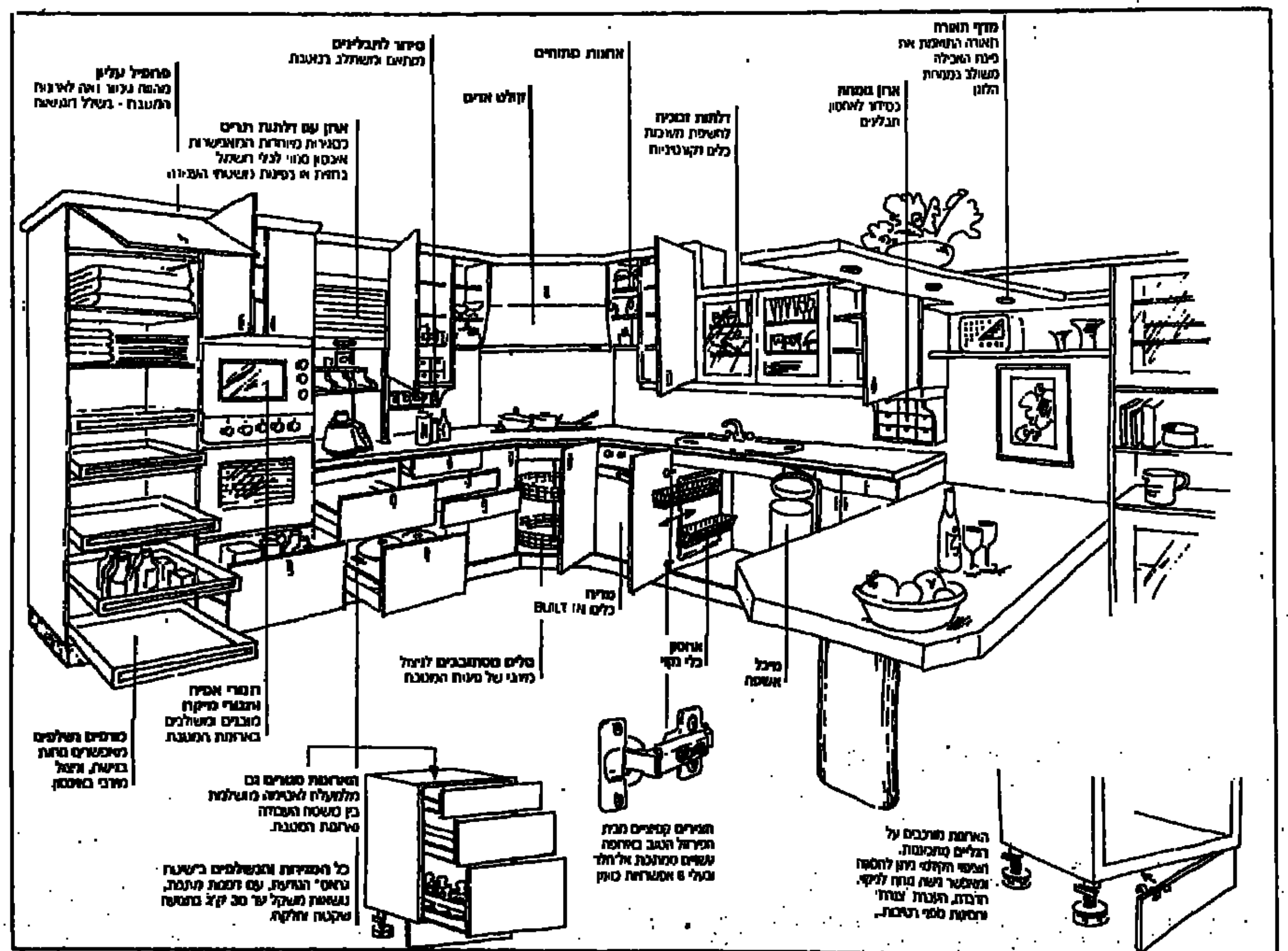

כאשר אשה (או גבר) מספרים כי הם „מאוהבים" במטבח שלהם כנראה שיש להם „רגבה" בבית. שנים רבות מככבת „רגבה" במטבח הישראלי וזכתה לתואר: מלכת המטבח. מי שיגיע „לאולמי התצוגה של רגבה" יראה מיד במה מדובר.
רמת עיצוב ותחכום שמותירה את המבקרים מלאי התפעלות נוכח הגימור המושלם של רגבה". אנשים ניגשים, חייבים לגעת, לנסות. העיצוב מרהיב, הצבעים סופר מודרנים והתכנון פונקציונלי. מגע קל – והתבלינים נשלפים לשימוש. נגיעה עדינה – המגשים נשלפים והתבנית מונחת בידייך. נשים וגברים, מחליקות בידן על משטחי העבודה המקסימים. התגובות הנלהבות אינן מותירות מקום לספק.

לתפוס אמריקה: ■■■

בארץ קוראים לזה „סטייל־אמריקה". בארה"ב קוראים לזה רגבה. העובדה היא כי מטבחי האמריקאית היא השילוב בין האיכות ליופי. זהו גם סוד ההצלחה בישראל. לקוחות רגבה נהנים ממטבח פרטי, „תפור לפי מידה", אשר כל פרט ופרט בו מבוסס על ידע מקצועי עצום, שנצבר בשנות מטבח רבות. רגבה היא שם דבר בנוף הביתי שלנו. כבר אין צורך להציג אותה. משפחות רבות מגיעות לסוכנויות החברה, מגישות רשימה של דרישות מיוחדות ומקבלות בדיוק מה שבקשו בתוספת שיפורים שהציעו מומחי החברה. תוכנית־מחשב ייחודית שפותחה במפעל מאפשרת את התכנון הגמיש והנכון לכל חלל המטבח. הלקוח בא עם המידות והחלומות, המקצוענים של רגבה באים עם התשובות.
הצרוף המיוחד של גישה אישית עם גב חזק ואמין של מפעל ידוע, יוצר יתרון חשוב: אין הגבלה באפשרויות הביצוע. מי שניסו „למכור" לו מטבח מסוים (כי זה מה שהיה או כי זה ביכולתו של המתקין) יודע במה מדובר. כפי המקצוענים זה נשמע סף: יש „רגבה" ויש אחרים...
לבטחון של הלקוח מצטרף תו־השגחה של מכון התקנים ו־6 שנות אחריות. זהו משך האחריות הארוך ביותר הניתן למטבח בארץ. עוד אישור מקצועי למי שעדיין שואל מדוע „רגבה".

מלה על יופי ■■■

הדגמים האחרונים של רגבה אינם רק תחכום של כל חידושי הטכנולוגיה, הם גם הצעקה האחרונה בעיצוב. למקמאות מיוחדות וכו' כאן הדגמים החדשים של „מורף" ו„לוגרונ" אלו הם מטבחי הצבע האפוקסי, והשליפיות המפורסם וכמובן „החידוש המרגיש" צבע מתכתי (מטלי) ברגבה זה לא „כמו־מתכת" דמוי־מתכתי או מוכיר־מתכתי, זה מתכתי ממש. כמו מכונית. גברים ונשים מגיעים לתצוגה ומתקשים להתאפק. מוכרחים לגעת ולהווכח במקירם שהיופי הזה הוא אמיתי.

מטבח עם עתיד: ■■■

ללקוחות המרוצים של רגבה מנסחים זאת בפשטות: „בכל מה שקשור למטבח, אני מפונקת מאוד. לא עושה נסיונות ולא לוקחת כל אחד שמחזיק מסור".
נכון, אני רוצה את כל העולמות: האופנה האחרונה, חומרים מעולים, טיפול אישי ובטחון של מפעל ידוע בעל מסורת ותיקה כמו של רגבה (25 שנה).
כשהמשפחה תגדל או נעבור דירה, אני רוצה לתכנן את המטבח מחדש. את „מכירה" מישהו, חוץ מ„רגבה", שיכול לתת לי את כל היתרונות האלה?"

היופי והביצועים: ■■■

מי שחושב שמטבח הוא רק עניין ליופי והנאה, אינו אלא טועה. המטבח הוא בראש ובראשונה, חדר עבודה. לכן עליו להיות מתוכנן בדרך שתבטיח עבודה יעילה. אי־אפשר „להכניס מטבח בינתיים" ואחר־כך להחליף, או להוסיף או לשנות. צינור הגז, נקודות החשמל, הכיור, את כל אלו יש לקבוע מראש, ולצאת לדרך עם מטבח מוכן לעבודה. כשם שמהנדס מתכנן מפעל, באופן שיבטיח תפוקה מירבית, כך עושה רגבה למטבח הביתי. לאחרונה נערך בגרמניה נסיון מעניין שתוצאותיו חשובות לכל אחת מאיתנו: הוכנה ארוחה זהה בשני מטבחים שונים, האחד מתוכנן (דוגמת מטבחי רגבה) והאחר לא.
התוצאה היתה מדהימה: במטבח הבלתי־מתוכנן נאלצה עקרת הבית לעשות מרחק של 174 מ' בין הכיור, המקרר, משטח העבודה, התנור והכיריים לעומת 70 מטר בלבד במטבח דמוי רגבה.
במלים פשוטות, במטבחי רגבה דרוש רק שליש הזמן לבישול אותה ארוחה. בזמן הרב הנותר יש תמיד מה לעשות בבית. אם לא מביאים בחשבון פינוק מהנה על כוס קפה.

תכנון אישי וגמיש: ■■■

[illegible] שהתשובה הנכונה לאהבה [illegible]

מבצע מיוחד: הנחה מזיד ביוחות אפשרי
[illegible] מטבח חדש עכשיו, יוכל לממש [illegible] צורך לדחות: „עד אחרי [illegible] „עד שיאסוף סכום כסף [illegible] שהמחירים ירדו...". לרגל [illegible] המטבחים 89" מאפשרת „רגבה" [illegible] לרכוש מטבחים בתשלומים [illegible] בהנחות משמעותיות ולהבטיח [illegible] מפני פיחות אפשרי. מדובר [illegible] המטבחים החדישים והמשוכללים [illegible] החברה.
[illegible] בסוכנויות „רגבה" ברחבי [illegible]

רגבה תפסו את האמריקאים ומאז הם לא מרפים. לפי גירסא אחת הכל התחיל בגלל היופי. גירסא שניה לא מכחישה את הראשונה, אבל קובעת שהרגש היה על האיכות. שכן, מטבחי רגבה עשויים מחומרי הגלם הטובים ביותר. כל יחידה מעובדת בטכנולוגיה החדשנית ביותר וכוללת בין השאר תהליך של חיפוי אוריאה כנגד מזיקי עץ ורטיבות. גם החיבורים הפנימיים הבלתי־נראים נעשים בשיטת־הדבקה מיוחדת. המגירות בשיטת־„גראס" הנודעת, עם דפנות מתכת, נושאות משקל עד 30 ק"ג! בתנועה שקטה וחלקה. הארונות התחתיים מונחים על רגלי פלסטיק מתכוננות, המאפשרות פילוס וכיוון הגובה. הציפוי הקדמי (סוקל) ניתן להסרה ומאפשר גישה חופשית לניקוי, חיטוי ואכסון.

[illegible] בחדו:
[illegible] המיתוק והקפדנות של [illegible] כל מי שבנה [illegible] לקחת עם מטבח [illegible] רגבה, כדי לזכות [illegible] הלקוח ודע שהוא מקבל [illegible] של יופי ואיכות, הקבלן [illegible] עם חברה גדולה [illegible] שתוכל לעמוד בכל [illegible] הביצוע. במועדים [illegible] מקבל שלם [illegible] של חברת המטבחים היא [illegible]

מורשים מו הושת (...ברגבה למשיכה להרחיב)
[illegible] בית רגבה הגדול, בצומת הצ'ק פוסט בחיפה. צופים מי [illegible] מי שמתכנן מטבח חדש ולכל מי ש„מחפש [illegible] מבחינים לפתיחה לקשר־רגה. זהו מרכז ריהוט ענק. המשתרע [illegible] העיצובים החדשניים, במקום תהיה תצוגת המטבחים [illegible] מטבחים מושלמים, במבחר גוונים, סגנונות [illegible] של „רגבה".
[illegible] לרשת הארצית. הסוכנות במוקמת ברשבנה בחיפ [illegible] התצוגה תהיה גדולה יפה ומשוקת דוגמים לנוחות [illegible]

תל־אביב - ככר המדינה	ראשל"צ	נתניה	ירושלים
רח' ה' באייר 80	רח' רוטשילד 117	רח' קראוזה 1,	רח' שלומציון
טל' 03-449801, 449648	טל' 03-9667627	פינת שטמפר,	המלכה 16,
פתח־תקווה	רחובות	טל' 053-342262	בנין האחים ישראלי
צומת סגולה,	רח' הרצל 126	חיפה - בית רגבה	טל' 02-226963
רח' גזית 11	טל' 08-461610	רח' ההסתדרות 44	באר־שבע
טל' 03-9300468	השרון - רעננה	צומת הצ'ק פוסט	מסג' רסקו,
בני־ברק	רח' אחוזה 162	טל' 721861, 726860	טל' 057-77988
רח' הירקון 23 א'	מעל' בל"ל	חיפה	אילת
טל' 03-702606, 702661	טל' 052-441267, 441378	רח' הרצל 26	מרכז הבניה,
		טל' 04-644468	טל' 059-78114-5

בהנהלת החברה: מושב שיתופי רגבה, 25223, טל' 04-929933, פקס: 04-929934

רואים תוצאות כפי 2

שיטת הקילוויטין® להרזיה ולפירוק השומנים.

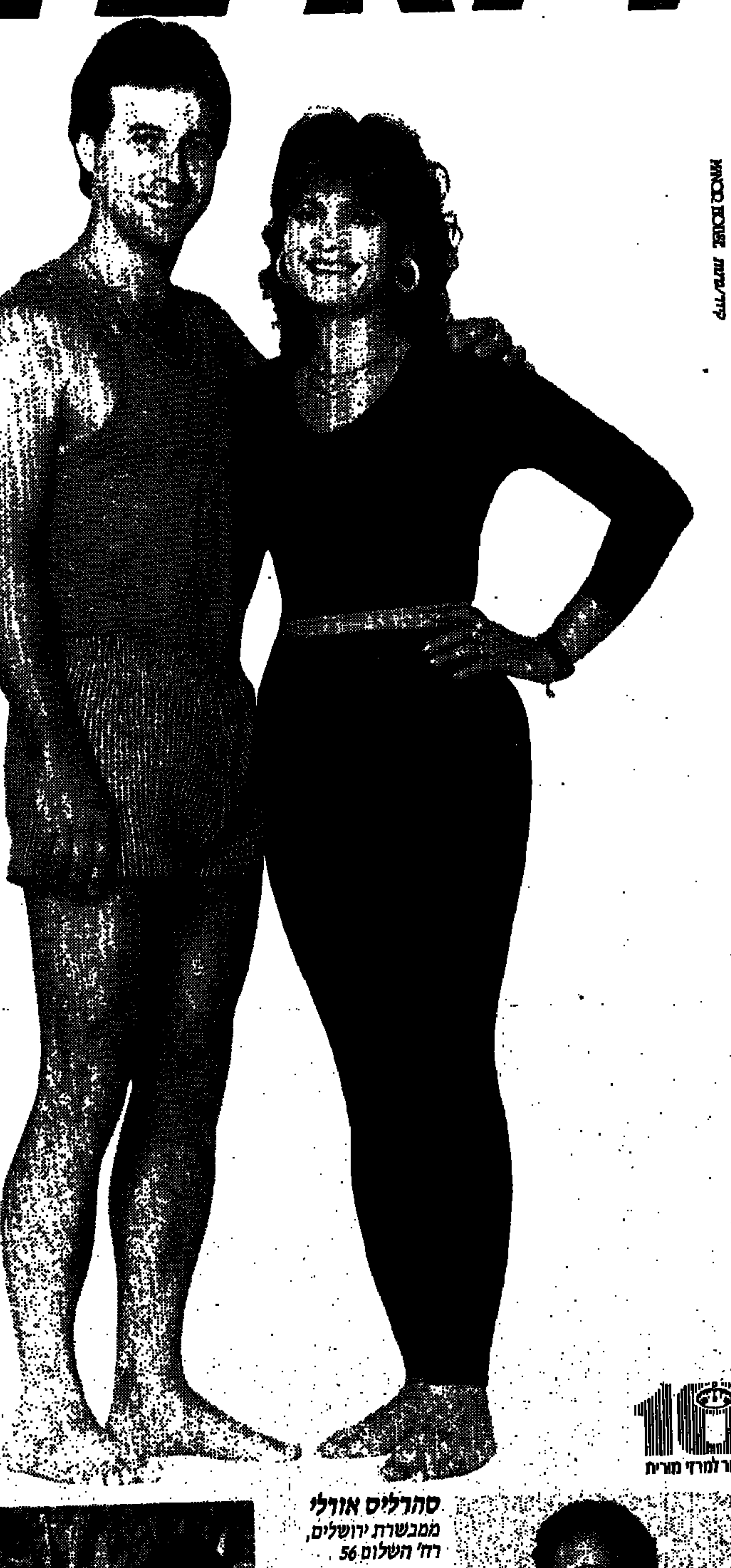

סהרליס טדי, בנקאי, הפחית 8 קילו ב־10 ימים. רעייתו אורלי, פקידת בנק, הפחיתה 13 קילו ב־20 יום. הם עשו זאת יחד, בשיטת הקילוויטין הבלבדית למרזי מורית.

לרזות מהר יותר

· בלי לוותר על האוכל. זהו יסודה של נוסחת הקילוויטין המהפכנית. נוסחה שהיא סוד הגיזרה מעוררת הקנאה של עשרות אלפי אירופאים ואמריקנים.
·שיטת הקילוויטין פותחה בשוויץ ע"י צוות רפואי בראשותו של ד"ר לנדלמן ומיוצרת ע"י חברת הענק השוויצרית PHARMAKON, בהתאמה מיוחדת לשיטת מרזי מורית.
היא משלבת מרכיבים תזונתיים חיוניים עם מרכיבים להרזיה מהירה ולפירוק השומנים. כדי שתוכלו לאכול מהכל ולרזות. בלי להתאמץ.

קילוויטין®. הנוסחה המרזה לפני הארוחה

שיטת הקילוויטין מותאמת לנתוניך ע"י הצוות הרפואי של מרזי מורית ומשתלבת בתכנית ההרזיה שלך בין הארוחות. השיטה כוללת:
– ביסקוויט ההרזיה הכפול (במילוי שוקולד שוויצרי טעים) - לסיוע בהליך המסת השומנים והענקת תחושת שובע.
– כמוסות לפירוק השומנים - עם תמציות טבעיות מיוחדות להרזיה.
– משקה עשיר במינרלים וויטמינים - לעיכוב ספיגת הפחמימות וזרוז פירוק הפסולת מהגוף.

תוצאות פי 2 – כשמרזים בשניים

בהרזיה, רק ההוכחות מדברות. זוגות רבים כבר רזו במרזי מורית, בתוך התאמת התפריט להרגלים המשותפים של בני הזוג ובמחיר זוגי מיוחד.
הכל בזמן קצר, ובקלות.

חייג עכשיו או שלח אלינו את התלוש

לכבוד
מרזי מורית בע"מ
המלך ג'ורג' 35 ירושלים ת.ד. 4456, 91043
חינם
נא שילחו לביתי חינם: חומר הסבר לשיטה; הסבר על הביסקוויט, הכמוסות והמשקה השוויצריים קילוויטין®; הסבר על התכשירים לסילוק ריכוזי השומן "מרזית"®; הוכחות מצולמות להצלחה; שאלון הרשמה מדעי - ללא כל התחייבות.
שם ______
כתובת ______
______

חייג גם בלילות ובשבתות
02-222676
02-222903
02-225784
ומיד יישלח לביתך, חינם, חומר הסבר לשיטה החדשנית.

תוך 48 שעות שיטת הקילוויטין® בביתך
שירות מיוחד להרזיה מיידית עומד לרשותך - טלפונית - בכל יום [illegible] 9 בערב.
צלצל ותקבל הוראות ומסמכים [illegible] בדרך אליך עם כל מרכיבי שיטת הקילוויטין®

מרזי מורית
רואים תוצאות

10 עשור למרזי מורית

סהרליס אורלי
ממבשרת ירושלים, רח' השלום 56
הפחיתה 13 ק"ג ב־20 יום
הצירה 41 ס"מ בהיקפים
משקל התחלתי: 71 ק"ג
משקל בסיום: 58 ק"ג

סהרליס טדי
ממבשרת ירושלים, רח' השלום 56
הפחית 8 ק"ג ב־10 ימים
הצר 12 ס"מ בהיקפי תכרס
משקל התחלתי: 80 ק"ג
משקל בסיום: 72 ק"ג

7 ימים

8
[...]קוזיאק התימני
[...]משה נחום, מיליונר, נשיא [...]הפדרציה העולמית להצלת יהודי [...]תימן". קצת משה מונטיפיורי [...]וקצת אייבי נתן, קצת נחום [...]גולדמן וקצת יוסף ג'י ● עמוס נבו

14
[...]בית הקונסול
[...] חמישי של חנוכה היה הסיבה [...]לאירוע החברתי הזה בניו־יורק. [...]כלל לא ברור, שבנר חמישי בשנה [...]הבאה, ייפגש הרכב דומה [...] יגאל סרנה

16
[...]דורית קטינא
[...] שאו אמר על „דורית [...]הקטנה", שזו „יצירת המופת [...]הגולמית מבין יצירות דיקנס". [...]עכשיו – הסרט ● נחמן אינגבר

18
[...]בכל הרצינות
[...] גוז'ליצקי וניב רסקין, ילדים, [...] ממשלה. מקסימום – 8 [...] ● עמית רייכר

20
[...]יר מביתא
[...] שמסי מהכפר ביתא, [...] אחרי האירוע בכפר, [...]מעבידו היהודי העיד כי [...] היה צמוד אליו [...] שאבו

22
חזה, האופנה
אירופה קונה את התקליטים שלה. בעונה הבאה, גם יתלבשו כמוה. אורנה מרבך, האופנאית שלה, יצאה השבוע עם 20 דגמים חדשים ● נורית בת־יער

26
אוהב קוקו
הצמה העבה הפכה לסמל המסחרי של שלמה גרוניך. עכשיו, בגיל 40, משלים, מתחשב בקהל, יוצר קשר. נירית היא הדבר הכי טוב שקרה לו בחייו ● יואב קוטנר

28
פולין עכשיו
לא באופן רשמי, נוצר קשר תרבותי חזק עם פולין. התיאטרון הקאמרי היה שם עם „מיכאל קולהאס". כל הכרטיסים נמכרו ● עמנואל בר־קדמא

30
הצד האנושי
פרופ' יואב הורן וארבעה רופאים פלשתינים הקימו מרפאה לחולי סרטן בשטחים. המחלה לא מבדילה בין דם לדם ● ענת טל־שיר

34
סטאטוס באמבטיה
השיגעון החדש: הישראלים משקיעים בחדרי אמבטיה. יש כאלה, ששמים את האסלה בסלון, בלי קיר מפריד ● לאה אתגר

עופרה חזה. תצלום: „מולה". מה אפשר להגיד עליה שלא אמרנו? עכשיו היא גם מודל לאופנה. רקמה תימנית, רעלה

משה נחום חברתו עפרה. תצלום: מיכל רותם. רודף פרסום, אומרים עליו. אבל הפספורט שלו מלא אשרות כניסה לתימן. ויש וגם צילומים

דרק ג'אקובי בסרט „דורית הקטנה". איש תמים, חלש וטוב לב בגיל העמידה. התזר בראשיות הסרט מגלות מושבות מאונס בסין

וואוו!! המצעים הכי יפים של כיתן ב-30%-40% הנחה!

מצעי קולאז', קוקטיל, צבעונים, צבעונים פסים, כל מצעי כיתן (למעט דגמי "אוברזון") ב-30%-40% הנחה. וואוו!

בגלל הביקוש הענק, SALE פלנל - נמשך! וואוו!

לדוגמא: סדין זוגי עם גומי, 190×137 ס"מ - 10 שקלים! ציפת פלנל ליחיד 200×135 ס"מ - 18 שקלים! ועוד עשרות פריטים בודדים, סטים שלמים ועוד ועוד

שמיכת כרמיה ב-63.20 שקלים? וואוו!

בכל הרצינות! שמיכות כרמיה הנפלאות, הטובות יותר משמיכות פוך, במחירים מדהימים! לדוגמא, שמיכת יחיד כרמיה- פייברפיל - רק 63.20 שקלים

אמריקה!

חולצות גברים איכותיות תוית בינלאומית ב- 29 שקלים!

אמא ואבא - תגידו "וואוו!" סטים של מצעים עם גבורי הטלויזיה - החל מ-25 שקלים!

לדוגמא: סט מצעים לתינוק, דגם "טאו טאו" במקום 40.39 שקלים - רק 24.30 שקלים! סט מצעים לנוער, דגם "רובוטריקים" במקום 90.97 שקלים - רק 54.60 שקלים! סדין 140×63 ס"מ רק 8.94 שקלים!

קונים שמיכת כרמיה ומקבלים סט מצעים חינם? וואוו!

כן! קנית שמיכת כרמיה "הולופיל"? קבלת מתנה: סט מצעי פלנל - חינם

וואוו! חליפת טרנינג לילדים בפחות מ-30 שקלים?

נכון! טרנינג משגעת לילדים גודל 6-16 במקום 39.90 שקלים, 29.95 שקלים בלבד!

וואוו!

מכירת סוף השנה בכיתן סנטר

איזה מבצע, איזה מתנות, איזה הנחות! וואוו! זה קורה עכשיו בכיתן סנטר, מכירה שכמוה לא היתה. וואוו! עשרות דגמים ודגמי יצוא של מצעי כיתן עד 40% הנחה! שמיכות כרמיה, הלבשת חורף, פלנל SALE, הכל במחירים ש... לא תאמינו. מדהים! וואוו! אל תפסידו את ההזדמנות החד־פעמית הזאת! מכירת סוף השנה בכיתן סנטר. וואוו! חייבים לבוא!

פתוח במוצ"ש

רשת חנויות כיתן סנטר:
תל-אביב: הדר יוסף - דרך הרצליה פינת שלונסקי • רח' לילינבלום 30* • רח' אלנבי 85*
ירושלים: איזור התעשיה תלפיות רח' פייר קניג 39 (ע"י ההיפרכל) • רח' לונץ (חנות טחתה)*
חיפה: רח' יפו 42 • הדר הכרמל רח' הרצל 50*
נתניה: רח' הרצל 9
חדרה: רח' רוטשילד 36*
באר-שבע: רח' הרצל 97 (חנות המפעל)* • רח' קרן קיימת 139*
עפולה: רח' ארלוזורוב 8*
פתח-תקווה: רב-מכר היפרשוק (ליד התחנה המרכזית)
צומת גלילות: רב-מכר היפרשוק

* חנויות אלה אינן פתוחות במוצ"ש

כיתן סנטר

„קודם האתיופים, עכשיו התימנים"

משה נחום, גדל בשעריים, היום מיליונר בקנדה, נלחם על חיי היהודים בתימן • „אני הולך לממשלה ואומר: רבותי, שואה. מראה להם תמונות. שום דבר. אומרים לי שמטפלים בשקט. סיפורי בבל"ת. מרמים את העדה. דפקו אותנו ודופקים אותנו"

עמוס נבו

משה נחום רוצה לקנות את יהודי תימן ב־10 מיליון דולאר. רק שיתנו לו אור ירוק, והוא יסע להביאם. יש לו דרכון קנדי, וכסף בשפע. הוא אומר, שיצילם. מתרוצץ בעולם, נפגש עם שועים ונגידים, מטלפן, שולח מברקים. פעם בשנה הוא עוטה גלבייה על גופו, ונוסע לתימן.

אין לו בשורות טובות. יהדות תימן, הוא אומר, מתחסלת. רוצחים את ילדיהם, אונסים את בנותיהם. כבר חמש שנים אינו עובד. עוסק רק בענייני תימנים. לא מבין את הממשלה: „מתווכחים ורבים על 'מיהו יהודי', אבל ביהודים האמיתיים לא מתעניינים".

משה נחום יראה להם. הוא יביא לפה את התימנים, על אפם ועל חמתם. הוא מיליונר

הוא צמח להם מהר מדי. ילד עני, שהגיע מתימן בגיל 5, עלה לגדולה, והפך סיפור הצלחה, „ועכשיו הוא רוצה להנהיג אותנו ומטיף לנו מוסר"

וגם הרפתקן. פטריוט ופילנטרופ. תמים, מורכב, איש מלא סתירות. חידה, אומרים מכריו. קצת משה מונטיפיורי וקצת אייבי נתן, קצת נחום גולדמן וקצת יוסף ג'י.

לפני למעלה משנה, הקים את „הפדרציה העולמית להצלת יהודי תימן". את עצמו מינה נשיא. יש לו אוהדים בכל העולם, הוא אומר, וגם פעילים.

בן 52, חבר בקונגרס היהודי העולמי בקנדה וחבר בפדרציה הספרדית. יש לו נייר מכתבים יפה ופקסמילה וטלפרינטר ומטוס פרטי. „קוז'אק התימני", קוראים לו, על שום קרחתו. שתי טבעות יהלומים גדולות מעטרות את אצבעותיו. רוצה שיזכרו אותו כגואל התימנים.

שמונה פעמים כבר היה בתימן. עסקני התימנים אינם מאמינים לו. רודף פרסום, אומרים עליו. אבל הפספורט שלו מלא אשרות כניסה לתימן. ויש לו מכתבים וגם צילומים. הם אומרים שהוא גורם נזק.

„מקנאים בי. עם צרות עין כזו, ימותו כל היהודים בתימן. שמונה ארגונים הקימו להם, לטפל בהצלתם, וכל עסקן דואג לעצמו, מחפש פירסום, משתמש בארגון כקרש קפיצה לפוליטיקה, מנסה לסחוט כספים מהמוסדות, על גבם של האומללים. במקום להתלכד סביב הצלת הנפשות, הם רבים על שטויות: האם משה נחום היה או לא היה בתימן, הם לא מחבבים אותי, אני יודע. אני גונב להם את ההצגה".

■■■

הוא צמח להם מהר מדי. ילד עני, שהגיע מתימן בגיל 5, עלה לגדולה, והפך סיפור הצלחה, „ועכשיו הוא רוצה להנהיג אותנו ומטיף לנו מוסר".

שכונת שעריים ברחובות לא הטיבה עמו. בילדותו שם, רעב ללחם, הלך יחף, הצריך דלף מים. למחייתו התפרנס ממכירת עיתונים ותיקים. אסף ביצים אצל אבימליה, ולמד יידיש. לימודים סדירים לא גמר. בצבא רצה להיות טייס, ולא התקבל. היה חייל פשוט.

השתחרר, והלך לעבוד על סמי טריילר, נישא לאשכנזיה. עבר קצת סבתג מונית וניסה להתקבל לאגד, אבל לא היה לו כסף למניה. המיתון הרג אותו. על כן החליט לחפש את עושרו בקנדה.

ב־1966, נחת עם משפחתו בטורונטו, ו־8 דולר בכיסו. רצה להוכיח שגם הוא יכול. למד אנגלית ועבד במינימרקט. למד טיס, חשב אולי יתפרנס מהטסת מטענים. סיים, קיבל רישיון, „וזו היתה נקמתי המתוקה. הוכחתי שאינני לא יוצלח, כפי שניסו להציג אותי בצבא".

עבודה בטיס לא מצא. יום אחד, הוא מספר, שמע שמסעדה סמוכה נקלעה לקשיים. נפגש עם בעל המסעדה, והציע להיכנס כשותף. לא היה לו גרוש על הנשמה, לא ידע לבשל. הימר ולווה 15 אלף דולר, עבד 18 שעות ביממה. אשתו לא עמדה בלחץ, וחזרה ארצה עם שני בניה. נחום נשאר לישון על הספסל במסעדה.

היו לו ימים קשים, החוב תפח, אבל הוא לא ויתר. איש עקשן, אומרים מכריו, הרפתקן. אט אט העמיד את המסעדה על הרגליים והוציא את השותף. קרא לה „תל אביב", מכר בה פלאפל. עיתונאית אחת שאלה מניין השיניים היפות שלו, והוא אמר: מהפלאפל. והקנדים התחילו להאמין, שהפלאפל בריא לשיניים. מסעדת מוישה תל־אביב, בדאון טאון, טורונטו, הפכה להיט.

■■■

מעטים ידעו שהוא תימני: הוא מדבר יידיש כמו גליציאנר. סרב להעסיק יורדים, שלא לעודד ירידה. היה שולח אותם עם צ'ק ארצה. העסיק ערבים.

הפלאפל שלו היה שם דבר. הפירסומת „פיי טודי – פרי טומורו" (שלם היום, מחר חינם) שטבע, משכה המונים. כשדרש תשלום, אמרו: אבל אתמול שילמנו. כן, חייך נחום, אבל כתוב „פיי טודיי", וכולם צחקו וסלחו.

שמו הפך מוכר. הטלוויזיה נתנה לו פינת בישול שבועית. מפורסמים ומפורסמות נכנסו לטעום אוכל יהודי. פייר טרודו, ראש ממשלת קנדה לשעבר. רג'יב גנדי, מנהיג הודו. דין מרטין, יול ברינר, ג'רי לואיס. „אינגריד ברגמן לא עצרה בקנדה בלי להיכנס אלי. דיוק אלינגטון היה ממש חבר אישי. תום ג'ונס היה משוגע אחרי הקישקע שעשיתי".

ובאו ישראלים: רבין, גולדה. לגולדה הכין, בהזמנה, קבלת פנים מפוארת. „באותו ערב הרווחתי 5 אלפים דולר. זה היה הכסף הראשון, ששייך לי בלבד, ללא חובות. הייתי אדם מאושר".

קנה בית ב־19 אלף דולר ונקלע שוב לחובות. קנה מגרש ומכר. החוב גדל. נחום לא נרתע. „התחלתי להתנהג כמו גדול. עד אז, הייתי מביט באנשי עסקים מצליחים כעל תופעות שלא מהעולם הזה, והנה, תוך זמן קצר, הרווחתי כסף שלא הייתי מצליח לחסוך בעזר הרבה שנים של עבודה קשה. התחלתי להבין, שיש כללי משחק אחרים. אם אני מתחיל לשחק את המשחק של הגדולים, אני

שמונה פעמים כבר היה בתימן. עסקני התימנים אינם מאמינים לו. רודף פרסום, אומרים עליו. אבל הפספורט שלו מלא אשרות כניסה לתימן

שייך אליהם. אם אני ממשיך לשחק את המסכן, אהיה מסכן כל חיי".

ימי שעריים שבו ועלו מול עיניו: ימי הרעב, ריח העוגות, תלושי המזון שאיבד. ויד ההשגחה, הוא אומר, כיוונה אותו כל הזמן.

■■■

„יום אחד נכנסתי למסעדה, ומלצרית פלטה הערה גזענית כלפי לקוח שהיה במקום. פניתי לבעל המקום ודרשתי התנצלות. הבחורה סרבה. ביקשתי שיפטר אותה. הוא אמר, שזה לא כל־כך קל. שאלתי אותו אם הוא מוכן למכור את המקום. לרגע היה מופתע. מן הסתם חשב שאני צוחק.

„הוצאתי פנקס צ'קים, רשמתי את הסכום שביקש, ודרשתי שיחתום מיד על העברת בעלות. שעתיים לאחר שנכנסתי למסעדה, היא היתה רשומה על שמי. קראתי למלצרית, והודעתי לה שהיא מפוטרת. זו היתה הנקמה המתוקה שלי בגזענות ובגזענים".

הוא רכש מלון ו־15 מסעדות ובית תרושת לפרוות ולעור, קנה עסקים שנקלעו למשבר, שיקם ומכר, קנה בתים, השקיע בארץ במטעי שקדים ובמגרשים, נסע למזרח הרחוק והחל לתווך בעסקי מלט, שמן ונפט.

התחיל לחיות טוב. מישהו העריך אותו פעם בלמעלה מ־2 מיליון דולר. התגרש מאשתו וקנה בית מפואר בטורונטו, עם בריכה וסאונה. תשעה חודשים בנו לו קדילק משוריינת, ששוויה 150 אלף דולר, עם מחשב ורדאר, טלוויזיה ובאר. כעבור 13 שנים, שב הצעיר התימני, שיצא את הארץ חסר פרוטה, לביקור בשעריים, כמיליונר.

הוא הביא עמו את הקדילק המפוארת. רגל קנדה התנוסס בחזיתה. עשרות תימנים יצאו לראות את הפלא. מוישה, מוישה, קראו לעברו. הוא עמד בבית והפעיל את המכונית בשלט רחוק, והתימנים נבהלו. „שרמו שריפי תורים ארוכים נשרכו אחריו. ביקשו הלוואות, עזרה. וקמו המקנאים: הכל רושם, אין לו כלום.

נשאר אותו מוישה משעריים. השאיר ברחובות כמה מאות אלפי דולר לגמילות חסדים, וחזר. פוליטיקאים החלו לשחר לפתחו. הקונגרס היהודי רתם אותו לגיוס תרומות. עם הכסף, באה העשייה הציבורית.

כמו סבא שלו, הוא אומר, שבא ויצא אצל האימאם. נחום התחכך בעסקנים. העשייה קסמה לו. מונטיפיורי הפך בעיניו דמות לחיקוי.

כשקוסיגין בא לביקור בקנדה, הפגין בדרישה „שלח את עמי". שלושה ימים עמד בחוץ והפריח בלוני ענק מול הסוויטה שלו. קוסיגין ניאות לקבלו. הוא עלה לסוויטה ודיבר איתו על היהודים. קוסיגין הזמינו לבקר בבריה"מ. נחום נסע עם כמה ידידים והתארח בקרמלין. הלחץ, הוא חושב, עזר.

■■■

כך התחילו מסעותיו בעולם. פקיסטן, אפגניסטן, איראן, סין, טיבט, עומן, סעודיה, כווית, אתיופיה, עיראק. לרגע לא נח. היום הוא פה, מחר הוא שם. מצטלם עם ראשי עולם.

„יום אחד, ב־78', פנה אלי הכירורג הקנדי, ד"ר ליפמן, ושאל אותי אם אני יודע מה זה תימנים. עניתי לו ביידיש: אני תימני. הדוקטור נדהם. הוא סיפר לי שבא אליו לניתוח לב פציינט בן 93, לבוש גלבייה, מצנעא, והבנים שלו מחפשים מסעדה תימנית. אמרתי, אין בטורונטו מסעדה כזו, אבל אדאג לו. קניתי תבלינים ובישלתי לו אוכל תימני, וכל יום הייתי שולח לו סירים גדושים לבית חולים. נקשרה בינינו ידידות. התברר לי שאחמד הוא אחד השייח'ים הגדולים והעשירים של תימן.

„כשיצא מבית חולים, אירחתי אותו אצלי בבית חודש ימים. סיפרתי לו שעזבתי את תימן בשנות ה־40. לא סיפרתי שאני יהודי.

„יום אחד נכנסתי למסעדה, ומלצרית פלטה הערה גזענית כלפי לקוח. הוצאתי פנקס צ'קים. שעתיים אחרי, המסעדה היתה רשומה על שמי. קראתי למלצרית, והודעתי לה שהיא מפוטרת"

נסענו לטייל. השייח התעניין מאין אני, משג'דרה, אמרתי. הוא אמר, שהוא זוכר איזה יהודי מכובד משם, שהיה מקורב לאימאם וחביב עליו. אותו יהודי, יחיא שמו, סיפר השייח', היה קונה בדים אצל הוריו בצנעא. דמעות עמדו בעיני. זה סבא שלי, צעקתי. השייח' פרץ בבכי. לא יכולתי עוד להסתיר את יהדותי.

„שאלתי אותו על החיים בתימן, והוא הזמין אותי לביקור. אמרתי לו שזה מסוכן. אל תדאג, אמר, תשאיר את זה לי. אחרי שנפרדנו, עמדנו בקשרי מכתבים וטלפונים. כל מראות ילדותי בתימן חזרו אלי. התחלתי להתגעגע לנופים, לכית. החלטתי לקחת סיכון".

כעבור חודשים אחדים, כבר ישב בקדילק של ידידו הסעודי, סעיר, בכביש המוליך לתימן. בניו של השייח' המתינו במעבר הגבול. נחום לבש גלבייה וכאפייה. הורהה כסוחר ערבי, תושב קנדה.

■■■

„כל כך רציתי לחזור אל עיר הולדתי, לא חשבתי על יהודים. מי חשב על יהודים? הרי בקונגרס הציוני הכ"ט, שנערך בירושלים, ב־1977, הצהיר יעקב צור, יו"ר המועצה הציבורית למען יהודי ארצות ערב, כי אין עוד כיום יהודים בתימן. נו, אז מה, אני צריך לחפש יהודים, אם גוף יוקרתי כמו הקונגרס מצהיר הצהרה כזו".

חזרו הריחות, חזרו המראות, ונחום ישב נפעם. המדבר שלא נגמר, מתי התימור המתקלפים. הקדילק חרש בחול. חלפו בצעדה, עברו את ג'האז נכנסו לד'ייפן.

„ופתאום, בשוק, אני רואה אנשים עם פיאות. יהודים. שפשפתי את עיני. מה קורה כאן? אומרים לך אין יהודים בתימן, והנה הם כאן, ברחוב. חטפתי שוק. חשבתי סתם טמטום וחוסר ידע, ואולי שקר מכוון"

משה נחום. הצלום: מיכל רותם. „ישראל לא רוצה ביהודי תימן, כמו שלא רצתה ביהודי אתיופיה אם יודע, הייתי באתיופיה"

ילד יהודי בתימן, 88'. צולם ע"י משה נחום. „פתאום, בשוק, ראיתי אנשים עם פיאותו"

„ריגל" למען ישראל

שלום צברי לא ראה את אביו כבר 38 שנים. בינואר 50', נפרד ממנו באלקימה שבתימן. אמו נפטרה, ואביו, יחיא דויד צברי, נשאר למכור את נכסיו. הוא שלח את שלושת ילדיו לארץ, והבטיח להצטרף אליהם בתוך זמן קצר. אך בינתיים נסגרו הגבולות. ילדיו של צברי נשארו לבד.

„במשך כמה שנים", סיפר שלום צברי, בן 54, בביתו שבנתניה, „היה בינינו קשר רופף; שלחתי לו מכתבים ותשמישי קדושה באמצעות ארגון זר, והוא שלח לי מכתבים. לפני כחמש שנים הגיעה אלי, בדרך לא דרך, קסטה, ובה הוא מתחנן שאוציא אותו מתימן. מאז לא שמעתי ממנו".

לימים נודע לצברי, שאביו נעצר על־ידי שלטונות תימן, בעוון ריגול למען ישראל. שנה שלימה עונה בכלא. תיירת תימניה משוויץ, שחזרה באחרונה מתימן, דיווחה שראתה את יחיא צברי בן ה־80 משוטט ברחובות צנעא, בבגדים קרועים. הנו יודע שנעצר כבר פעמים אחרות וקיבל מכות.

„יש לילות שאני לא ישן. אני רואה אותו סובל, ובוכה כמו ילד קטן, מרגיש חסר אונים. מתגעגע אליו מאד ורוצה לראותו, אך אינני יודע מה לעשות. כבר נפגשתי עם כל מי שרק אפשר בממשלה. נתקלתי בקירות אטומים. פעם אף חשבתי אפילו להגיע לתימן, אבל הזהירו אותי, שלא אעז.

„פניתי לצלב האדום. בתיק שלו רשם האיש שלהם, מפי אבי, כאילו אמר שהוא רוצה למות בתימן, ואינו רוצה לבוא לישראל. אבא שלי לא יגיד דבר כזה. אני בטוח, שאנשי אש"ף הכריחו אותו לומר זאת"

שג'דרה. הבית ברחוב סידי חסיין נשאר על עומדו. ילדים מוסלמים השתכשכו במקוואות שבחצר, עצי הפאפיה נתנו פרי. מרבית היהודים נעלמו. בקוחלאן, תחנתם בדרך לארץ ישראל, השכנים כבר לא היו. „ואלה המדרגות שהובילו אל הבית, והנה העץ אליו הייתי קושר את הכלב".

חורו הניגונים וטעם הלחוח והמלוואח. תימן לא מה שהיתה: בתי הכנסת הפכו למסגדים, משפחות מצאו בתוכם קורת גג, בהמות שוכנו בם. והיהודים מתפללים בלחש על הגגות. בצנעא פגש יהודי ערירי, נתן לו כסף והלך. הקפיד לא להשתהות. שייח' אחמד הפגיש אותו עם שני רבנים. לראשונה חשף בפניהם את זהותו האמיתית.

■■■

„לא האמינו שאני יהודי, כי מעולם לא ראו יהודי ללא זקן וללא פיאות. נתתי כמה סימנים: זימרתי להם משיר השירים, ציטטתי להם פסוקים מהתנ"ך. נשארו חשדנים. רק כששוררתי להם מנגינה מסויימת, שהיתה ידועה רק במשפחתי, נזכרו בסבי והאמינו שאני יהודי.

„הם אמרו שטוב להם. קיוו שהגאולה תבוא במהרה ויעלו לארץ. לא יכלו לדבר בגלוי. הרמזים היו ברורים. חזרתי לקנדה בהרגשה קשה".

ב־79', שב לתימן. רכש וולבו ובמשך כשבועיים סייר לבדו בכפרים. פגש יהודים מבוהלים, הוא אומר. עבר מבית לבית, היכן שראה מזוזה – דפק. אבל היהודים לא פתחו.

„הצגתי את עצמי כסוחר מוסלמי מאמריקה שמחפש תכשיטים – סרבו לפתוח. פעם אחת, קראתי להם פסוקים מהתורה, אולי יירגעו. השאירו אותי אחרי דלת סגורה. ברחוב פגשתי זקן, וניסיתי לפתוח עמו בשיחה – הזקן ברח. הבנתי שהיהודים חיים בפחד נורא".

הוא טס ארצה וביקש פגישה דחופה עם הנשיא, נבון. שואה נוראה עוברת על יהודי תימן, תיאר לנשיא. מאות מתאסלמים. יצחק נבון, הוא אומר, הבטיח לפעול. גם בגין הבטיח. מאז ביקר בתימן 6 פעמים. שבת רעב מול הכנסת. אבל אף אחד לא קם.

הנתק כמעט מוחלט. פה ושם מגיעים מכתב, או קסטה. תיירים עושים טובה, לוקחים. התימנים מגלגלים רצועות נייר. רע להם, הם כותבים. המצב מחמיר.

■■■

מספרם לא ידוע. שר ההסברה התימני דיווח על 500. העיתונאי קפליוק דיווח על 1100. נחום מעריך, שבתימן חיים היום למעלה מ־6000 יהודים. הוא חושב שהמספר שלו קרוב לאמת. 380 משפחות חצויות מתגוררות בארץ. בעלים שנשותיהם נשארו בתימן, נשים ללא בעלים, ילדים שהוריהם ממתינים. הגברים נישאו בשנית. הילדים כבר הפכו סבים.

בביקוריו בתימן מצא, שאנשי אש"ף, שגורשו מלבנון, מתעללים ביהודים ומגבילים את תנועותיהם. אפילו תנועת התיירים הוגבלה באחרונה, נזקקים לאישור מיוחד. כוחות צבא ומשטרה מסיירים ברחובות.

על היהודים נאסר לעזוב את מקום מגוריהם, אלא באישור השלטונות. התנועה ברחובות מותרת רק עד לשעות הצהריים. נשיאת נשק – אסורה. אסור לעבור לימינו של מוסלמי. מותר לרכב על חמור, רק ברגליים מוטות צידה. נאסר עליהם להתקרב לזרים.

רוצחים אותם, אומר נחום, אונסים את בנותיהם, תולשים את פיאותיהם, מכנים אותם בכינויי גנאי. הנה, סיפרו לו, זוג צעיר התחתן, ויומיים אחרי החתונה בא השייח' וחטף את הכלה. אז מי שרוצה להציל את עורו, מתאסלם.

הוא התרשם שמצבם הכלכלי קשה. כל משפחה חייבת בכופר נפש – 25 דולר לנפש בשנה, 250־300 דולר למשפחה. המוהר יקר: 10 אלפים, לפעמים 40 אלף דולר. רבים, על כן, אינם מתחתנים.

יש בהם צורפים: רבים מתפרנסים ממכירת תכשיטים. יש נהגים, נגרים, מסגרים. למעטים יש כלי רכב ישנים. הצעירים רוכבים על אופנועים. פגש אותם בשוק, צילם אותם. מבטיהם תמימים, מבוהלים מאוד. בגדיהם צבעוניים.

אין להם רהיטים, הבתים מתפוררים. הם ישנים על מחצלות, מבשלים על עצים. יש שהתחברו לחשמל. רדיו קטן מקשר אותם עם העולם. לפעמים, אומר נחום, הם קולטים את רשת ב' ורשת ג'. אוהבים את הזמרים התימנים. משה גיאת, ציון גולן, מרגלית צנעני. גם הערבים אוהבים את הזמרים האלה. בשוק גילה קסטות שלהם. היהודים מקליטים אותם מהרדיו, ומוכרים. זה הקשר שלהם למדינה.

משה נחום ועופרה, חברתו. תצלום: מיכל רותם. מדבר יידיש כמו גליציאנר

„מדוע לא באים להציל אותנו, הם שואלים. האם לכלבים נחשבנו? ואתה עומד מולם נבוך וחסר אונים. החלטתי לקחת את העניינים לידיים. אאבק עד הפרוטה האחרונה שבכיסי כדי להצילם. אשבות רעב מול משרדי האו"ם בניו יורק, כדי שכל העולם יידע שיש שני עמים יהודים: האחד שכולם מטפלים בו, והשני שכולם מתעלמים ממנו".

פעם בשנה הוא טס לתימן, מביא קצת כסף ליהודים, שואל את שייח' אחמד מה נשמע, וחוזר מרוגז. „אלחלי" (האיש הטוב) קוראים לו. קופץ לטורונטו, טס לניו יורק, לונדון על הקו: מידע חדש. בא לפנטהאוז שלו ברחובות, לריב עם הממסד. מחבר תזכירים לממשלה, מנדנד לשרים. שמישהו ישמע. עתה סיים לכתוב את האוטוביוגרפיה שלו.

„אנשים איבדו את הרגישות. אני יושב לי כאן בקומה השמינית וחם לי, ושם אלפים מאחי נמקים. לפעמים יושב על המרפסת, מביט אל החושך, לכיוון תימן, וחושב: רק שלוש שעות טיסה מכאן, ואי אפשר להביאם?!"

נחמד אצלו. יש לו חברה תימנית צעירה; הוא אוהב נשים יפות. יש לו מעיל פרווה שחור ממינק טהור, הכל אומר עושר: נברשת קריסטל שמפיצה ניצנוצי אור, ומפל מים שמצנן את החדר. ג'אקוזי מוקף מראות וארונות מצופי קריסטל. שולחן ביליארד, פסנתר כנף. מנעולים ממוספרים בדלתות, מצלמות טלוויזיה בכל פינה. הכל שיש שחור, ושטיחים מקיר אל קיר. תמונת שמן עם דיוקנה של אליזבט טיילור: „אנחנו חברים טובים". בית ואגם מעשי ידי שושנה דמארי: „ידידים". דיוקן שמן שלו על רקע גורד שחקים בטורונטו. נרגילה מבאחאריין, שופר תימני. הוא שותה קפה עם חוויג'.

„אז אני הולך לממשלה ואומר: רבותי, שואה. מראה להם את התמונות. שום דבר. אומרים לי שמטפלים בשקט. סיפורי בבל"ת. מרמים את העדה. דפקו אותנו ורופקים אותנו. אנחנו מקופחים. טובים בשביל ריקודים, בשביל מלאווח וג'חנון. מישהו, אני מרגיש, מחבל במאמצים שלי להוציא אותם מתימן.

„הצגתי את עצמי כסוחר מוסלמי מאמריקה שמחפש תכשיטים – סרבו לפתוח. קראתי להם פסוקים מהתורה, השאירו אותי אחרי דלת סגורה. היהודים חיים בפחד נורא"

נער יהודי בתימן. צולם ע"י משה נחום. מעריך, שבתימן חיים היום למעלה מ־6000 יהודים

■■■

„לפני שנה, פגשתי את ישראל קיסר במסיבה ושאלתי, נו, מה קורה? הממשלה הורידה את זה מסדר היום, אמר קיסר, היהודים בכלל לא רוצים לעלות. הלכתי לאבא אבן, והוא הופתע: מה, יש עוד יהודים בתימן?! נו, אז איך שלא אתפוצץ?

„כמה עשו בשביל יוסל'ה. ילד אחד, ובן־גוריון נתן הוראה למצוא אותו ויהי מה. כמה כוחות השקיעו. מיליונים שרפו. ויהודי בריה"מ. כשלמישהו שם כואבת הבטן, מיד נערכות הפגנות. ופה לא יכולים להביא זקן מסכן, כדי שימות בחברת אשתו וילדיו?!

„התימנים חלשים. אף פעם לא ידעו ללחוץ ולדרוש. הם נחמדים וכנועים. הם רק לא מבינים, שבעולם של היום אלה תכונות שליליות שעבר זמנן. עשרות שנים אומרים להם שיהיה טוב, והם מאמינים.

„לפני חודשים אחדים הגשתי לראש הממשלה, לפי עצתו של שרון, תוכנית מפורטת עם מפה ורשימה של כפרים, ומספר יהודים בכל כפר. סינאטור אמריקני אחד יעץ לי לפנות לממשלה ולהציע להם, שילחצו על הסטייט דיפרטמנט להתנות את הסיוע הכלכלי שלהם לצפון תימן ביציאת היהודים. העברתי את המסר הזה לשמיר, למשרד החוץ, למנדל קפלן, לשמחה דיניץ, לארתור גולדברג. בדסק התימני של הסטייט דיפרטמנט אמרו לי, שישראל בכלל לא התעניינה.

„הלכתי לג'ויינט, לאמנסטי, אמרו: תדאג שהממשלה שלכם תתן לנו אור ירוק לפעול – נוציא אותם מחר. אף אחד לא פנה. איפה שאני בא, אומרים לי, מוישה, אתה צודק, אבל מה לעשות, הממשלה שלך לא מגלה עניין.

„אינני יודע מי מחבל במאמצים. אם הייתי יודע, הייתי שולח אותו לבית חולים. אני רק יכול לחשוב, שישראל לא רוצה ביהודי תימן, כפי שלא רצתה ביהודי אתיופיה. אני יודע מה אני מדבר. הייתי באתיופיה, עזרתי ליהודים לצאת. לא רצו אותם, ועכשיו התימנים לא בראש שלהם. הם, אולי, פרימיטיביים מדי בשבילם. אני חושב, שהממשלה רוצה להרוויח זמן, ועל כן היא מעכבת את הטיפול בהם, כדי שיתאסלמו, והבעיה תפתר לבד. אחרת קשה לי להבין את ההתעללות הזו".

■■■

משרד החוץ לחץ עליו, לדבריו, שלא יסע. מסוכן, אמר לו משה גלבוע. „אמרתי לו שהוא לא ימנע ממני להציל את היהודים. אין לי ברירה אלא לסכן את עצמי, ובכך, אולי, לגרום לזעזוע כלשהו". טלפונים אנונימיים איימו עליו שלא יסכן את המדינה. „בטח אנשי בטחון".

משה נחום לא נרתע. לקח ארבעה ערבים חמושים שישמרו עליו. הביא כסף, כדי לשחד את המקומיים, שישמרו על היהודים ויעלימו עין. לפעמים הם מתקשרים אליו לקנדה, לספר מה קורה.

הנה, התקשרו אליו באחרונה לדווח לו כמה הורע מצבם, בעקבות האינתיפאדה. היהודים גורשו מהבתים אל הוואדיות. משפחות שלמות. הוא ביקש שיעזרו להם באוהלים ובמזרונים.

לדבריו, קשר קשרים הדוקים עם שייח'ים, עם אנשי עסקים ואנשי ממשל בתימן. כן, הם כבר יודעים שהוא יהודי. הכסף מרכך את לבם. הוא אומר, שהם נעזרים בו, לקשור קשרים עם אנשי עסקים בעולם.

„בכסף אפשר לפתוח אפילו שערי גיהנום. הם יודעים שאני משלם טוב, ועל כן הם צריכים אותי. בשנים האחרונות התחלתי לנהל בעדינות משא ומתן עם כמה שייח'ים. הגעתי למסקנה, שאם אתה רוצה לשחרר יהודים, אתה חייב לעשות את זה קודם כל דרך השייח'ים. כל שייח' אחראי על האיזור שלו. אתה מציע לו כסף, יש על מה לדבר. טון הדיבור שלו יכול להשפיע במימשל בצנעא.

„הצעתי להם 1600 דולר לנפש. חשבון פשוט: אתה מציע להם פי 60 מהכופר נפש שהם גובים כל שנה, ובכלל הם עושים לעצמם את החשבון, שמוחמד יברך אותם על שהפסיקו את הסבל של היהודים, ומאיפה שלא יסתכלו זה משתלם.

„לאט לאט הם נפתחו, אמרו שאין להם התנגדות שהיהודים ייצאו, רק התנו תנאי, שיצא רק מי שרוצה לעלות, ורק מי שיש לו משפחה בישראל. עם עשרה מיליון דולר אני פותר את הבעיה ככה, בתנועת עפעף. לא תהיה בעיה להשיג את הכסף רק שיתנו אור ירוק".

בעוד שבועות אחדים יחזור לתימן. הוא מקווה שאייבי נתן יצטרף אליו. ■

עניין לימות המשיח

מצבם של יהודי תימן טוב, ואין הם רוצים לעלות לישראל – מדווחים חסידי סאטמר, המבקרים את הקהילה היהודית בתימן.

הסאטמרים, העויינים את הציונות ואת מדינת ישראל, מגיעים לתימן בתכיפות בחסות אש"ף, ומנסים לשכנע את התימנים התמימים שאין טעם לעלות לישראל. זה עניין לימות המשיח, הם מסבירים.

הם מספקים להם תשמישי קדושה: סידורים, חומשים, תפילין, טליתות, ספרי תורה, שופרות, סכיני שחיטה. הסאטמרים מדווחים על הקמת שישה תלמודי תורה, ועל התרת עגונות ומתן גיטין, אך לכך אין אישור.

„בכל פעם שאני רואה אותם, אני מתחלחל", אומר משה נחום. „הם נכנסים לתימן כגנבים בלילה, מתרוצצים ומדברים יידיש, ומשניאים על התימנים את המדינה. למזלי, אני מבין כל מלה.

„הם עושים מעשים נוראים. מראים לתימנים תמונות תועבה, ומשכנעים אותם שאלה החיים בישראל, שכל בני עדתם כבר יצאו לשמד, ולכן לא אין טעם לבואם. מחלקים להם סידורים פשוטים, שעל כריכתם מודבקים דברי שיטנה נגד המדינה, ותמורתם גוזלים מהם כתבי־יד עתיקים ונדירים בני מאות שנים, ששווים רבבות דולרים. התימנים לא מבינים. איימתי על הסאטמרים שיפסיקו. מחיתי בפניהם על כך, שהם באים לתימן בשם הדת, כדי להתעשר על גבם של האומללים. הם צחקו".

מהיום הכדור
כבר לא עגול

נוֹרְמִיטֶן
לידיעת לקוחותינו המטופלים נוֹרמִיטֶן
50 mg או 100 mg,
מהיום, התרופה לטיפול ביתר לחץ דם,
בדיוק באותו הרכב ומנה,
אך בצורה חדשה אשר מקילה על הזיהוי.

אביק:ם
ת"ד 8077, קרית נורדאו, נתניה

מאת ג. יפית

כדאי

FIBER־7 מרזים אחרי הסופגניות

אחרי שנהננו מהסופגניות, הגיע הזמן להנות מ־7 FIBER ולחזור לחיטובים הקודמים. רזה אחרי חנוכה. מרזים מספרים על 7 FIBER.

גם רזתה – גם זכתה...

פזית גבעתי רזתה וגם זכתה ברדיו־טייפ סטריאופוני. מספרת פזית: „שקלתי 92 ק"ג, ניסיתי כל דיאטה אפשרית... אך תמיד חזרתי להשמין. גיליתי את FIBER־7... היום אני שוקלת 65 ק"ג ולובשת מכנסיים 38–40, דבר שלא האמנתי שיקרה לי בחיים...

המבצע נמשך!!!
פרסי ענק למרזים!
רזיתם עם FIBER־7 צלצלו אלינו:
☎ 03-257636, 03-216878
למצטיינים פרסים! ■ מערכת סטריאו; רדיו־טייפ; ווקמאן ובמכון בריאות ויופי

אצל רבים מגיע יום הכיפורים מיד אחרי חג־החנוכה: חשבון נפש וצום. שוב היה חג מתוק, שוב נכנסנו לסופגניות החמות, הטעימות, גדושות הריבה. וללביבות המלהיבות, אלא שעכשיו אחרי שלא התאפקנו והתפנקנו, אנחנו מדוכאים מול הדמות העגלגלה הנשקפת במראה, נוכח המכנסיים שהיו צרים־בדיוק ועכשיו הם... צרים־מדי. יש הבוחרים בדכאון, יש הנוטים ליאוש ויש החוזרים להתענות בעשרות דיאטות־סרק, ויש השבים בשמחה ל־FIBER־7.

השנה השיטה היא חד־משמעית ומשמחת: שלב א': הנאה מסופגניות חגיגיות לפי צו החנוכה. שלב ב': הנאה מ־FIBER־7 לפי צו הטעם והדיאטה. FIBER־7 פתח עידן חדש בפני הפוחדים מקילוגרמים מיותרים – גם נהנים וגם לא משמינים. האמריקאים הם שחטפו ראשונים. נסו לשכנע אמריקאי לוותר על אחת מהנאות החיים. אין סיכוי כזה. לכן היו מוכרחים להמציא עבורם את FIBER־7, החטיף שהחטיף מכת־מוות לדעה הקדומה, שגרסה: או רזה או נהנה. FIBER־7 הוא ההוכחה הכי אמריקאית שאפשר לחטוף את הטעים, המתוק כמה שמתחשק בפה, ואח"כ להרביץ הופעה דקה, מרשימה ונמרצת.

מצב־רוח נהדר ■■■

קחו למשל את דנה (טוב, לא ממש): חנוכה ופורים היו חגי־הסבל הקבועים שלה. סופגניות, אוזני־המן ושאר מתוקים וממולאים מלאו את לבה געגועים. אבל היא לא היתה מוכנה להקריב את ההופעה המרשימה ולרוץ לקנות בגדים במידה יותר גדולה...

בשנה שעברה בילתה את חנוכה אצל המשפחה בניו־יורק. מאז חדר FIBER־7 לחייה חדירה קבועה ומרגשת: היא הולכת איתו לעבודה, יוצאת איתו לקולנוע ומבלה איתו קבוע אחרי הסופגניות.

לא עברו 3 ימים מתום החג, ודנה כבר שוב משגעת במיני הצמוד המציג גוף דק ומהמם. „אני לא מוכנה לוותר על שום־דבר", מצהירה דנה בהחלטיות „עם FIBER־7 טעים לי, רזה לי ויש לי מצב רוח נהדר".

וזה מה שכל־כך משכנע, להיות רזה, מיוסר ואומלל זה תענוג מפוקפק. זה לא נעים לרזה הסובל וזה קשה גם למשפחה ולחברים –אם נשארים לו כאלו...).

לעומת זאת, רזה וצוהל, זה מושך כמו הפרח את הפרפר.

> **מזון מזין ומאוזן – הדיאטה היעילה גם לנוער**
>
> הנוער אוהב ממתקים שיהיה לתם לבריאותו! ב־FIBER־7 הם גם זוללים ממתקים ומוסיפים לבריאותו! בכל חטיף מסתתר אוצר של 44 אבות המזון, מחושב למתוק טעים ובריא! אגב, יעוץ לבני הנעורים (מגיל 12), ניתן אצל יועצות החברה.
>
> אגב, FIBER־7 מוסף אוצר תזונתי גם לקשישים: חזקים ומוסמכים מזון.

לתפוס הכל ■■■

למצב הרוח הטוב הכרוך ב־FIBER־7 יש טעמים מדעיים־רפואיים. זה לא רק מתוק ולא משמין. בתוך הכיף הנחטף מסתתרים 44 רכיבים המכילים את כל אבות המזון, הויטמינים והמינרלים. ויחד הם מהווים ארוחה מלאה דלת־קלוריות.

חוטפים חטיף, מקנחים בשתי כוסות שתיה (קפה, מים, תה, מיץ) וזה כאילו סעדתם ארוחה מורכבת רבת־מנות.

מה שהקסים את ד"ר א. זה דווקא ההיבט התזונתי. כרופא, הסתייג תמיד מנקיטת דיאטה קיצונית של „רק אשכוליות", „רק בשר", או „רק אהבה". הוא הרי יודע מה זה עושה לגוף. FIBER־7 היה התשובה המדוייקת לתקוות של ד"ר א. לטובת החטיף האמריקאי המצופה הזה ויתר בלי היסוס על... 18 ק"ג ממשקלו. לא ביום אחד. בחודשיים. עכשיו הוא גם חתיך, גם בריא וגם דוקטור.

ובכלל, כל אחד ושיטת ה־FIBER־7 שלו. גידי למשל, נותן לטלי לכרסם לו. את ציפוי השוקולד (לא אמיתי, אבל נמס בפה), אבל רק בימים זוגיים. בימים הבלתי־זוגיים היא נחמדה אליו בחזרה, ונותנת לו לכרסם את שלה. בין מתוק־לכרסום הם כבר נפרדו (ביחד) מ־21 ק"ג. אגב, הם לא מגלים כמה כל אחד מהם תרם לסכום הכללי.

כולם שמעו על הסופגניות הנהדרות של אביבה, אם לשפוט לפי מספר האורחים שמגיעים בחנוכה. פתאום מתאספת כל המשפחה, החברות מהמשרד, החברים של הילדים, ואפילו דינה מקומה חמישית יורדת „במקרה".

אביבה לשה, מטגנת, מזריקה ריבה ונהנית בלי גבול. הבעיה היא שאחרי החג היא פשוט לא יכולה להסתכל על המטבח. היא נותנת לילדים „להכניס לפה" כל מה שהם אוהבים, ומסתובבת אכולת רגשות אשמה. אבל לא השנה. הפעם, יחד עם קמח, שמן וריבה הצטיידה בחפיסות של FIBER־7.

עכשיו, אחרי הזלילה הגדולה בחגיגת הסופגניות, היא יודעת שילדיה חוטפים בריאות צרופה, והיא עצמה, כמובן, נפטרה מסימני הסופגניות, לפני שהפכו להיקפים מצערים.

FIBER 7 מבית דו־טל

מי שדאגה להביא לנו מארצות־הברית את דיאטת FIBER 7, היתה חברת דו־טל המתמחה ביבוא ושיווק מוצרי דיאטה ובריאות. דו־טל היא היבואנית והמפיצה הבלעדית של FIBER 7, באמצעות בתי המרקחת, בתי הטבע רשת מגדנות ורשת סופרפארם.

חנוכת FIBER־7 ■■■

במילים אחרות, חנוכה 88 הוא החג של FIBER־7. זה בפירוש על הניסים ועל הנפלאות, אלא שכאן לא מדובר באבותנו, אלא בנו. סוף־סוף, גם לנו מגיע נס־חנוכה קטן. ואכן, האוירה השתנתה, אנשים במשרדים, בבתים, ברחובות, אנשים נהנו השנה מהסופגניות בלב קל. הם ידעו כי אחרי החג מחכה להם בבית בנאמנות FIBER־7, אשר יחזיר להם תוך זמן קצרצר את דקות־הגזרה, תוך הנאה מחודשת של טעמים. ואכן, עשרות קילוגרמים כבר נעלמו מגזרות שהתעגלו מעט, מסנטימטרים שהתווספו בהיקף.

לפני החג רכשו מלאי בסיסי של קרטון שלם, המכיל כמות המספיקה ל־5–6 שבועות. עכשיו הם נהנים מהתוצאות. מי שאוהב לעשות את זה בהדרכה ובליווי צעד צעד בדרך לגזרה מחרשה, יתקשר ליועצת FIBER־7 ויועצת מקצועית תתקשר אליו. היא תדריך ותסייע לו ביישום מהנה של הדיאטה המתוקה.

> **נס־חנוכה ■■■**
>
> אצל דינה נחלק חג החנוכה לשניים: בשמונת ימי החג חל שלב המאבק והיאוש. הימים הקשים הוקדשו לנסיונות והתאפקות בלתי פוסקים, שהסתיימו בנגיסת „ביס" מסופגניה, מגרה, והשלכת השאריות. בסופגניה „חצי־חצי" עם חברה, ושאר הצארי־תרונות שקשה לסבול אותם.
>
> בימים שלאחר החג חל שלב המאבק והיאוש. הימים הקשים האלו הוקדשו לחצהרות „זה לא עובד" שכמה נגיסות־סופגניה הקפיצו את המשקל על. שום יום וכן לנסיונות לא מצליחים להשיג מעורר המשקל המרגיז.
>
> מאז גילתה דינה את FIBER־7 הכל השתנה, גם חנוכה!
>
> שלב א': התענגות הסופגניות ובכל המנות, בכל פת, בכל הספק.
>
> שלב ב': התענגות הלקקות וחזרה למשקל, חזרה להנאות, חזרה להופעה המרזה.

■ אמריקה חוטפת ומרזה ■

FIBER 7

יום כיף חינם למרזי FIBER־7

גלי־גיל
מועדון בריאות
כושר, סאונה, ג'קוזי, עיסוי שיזוף
זיסמן 5 ר"ג (ליד בורסת היהלומים) ☎ 7524055

מכון רם
בריאות חזרה · שיזוף ויופי
רח' עליאש 3 כניסה ד' קומה 10, בניני הדואן (ליד מעלי אליס) ירושלים. טל. 02-246226-7

מזמינים את מרזי FIBER־7, ליום כיף במועדון בריאות
קנו 2 קופסאות FIBER־7, והביאו אתכם את האריזות

[illegible] בתי המרקחת, בתי הטבע, רשת סופרפארם ורשת מגדנות
[illegible] ☎ 062-911770 ■ ר"ג־גבעתיים: מאשה שטרנבך
[illegible] 08-261123 ☎ ... מור ☎ 383008
[illegible] ובחברת דו־טל ☎ 03-257636, 216878

נר חמישי בבית אורי סביר, הקונסול הכללי בניו יורק, מזמן חבורה מוזרה: ראש עיר, בלש ומנהיג יהודי

קוץ׳ מדליק

יגאל סרנה

מה שתפס אותי שם היה התערובת. אוסף האנשים, שאתה לא מצפה לפגוש ביחד, אולי כי אינך מכיר את העיר הזאת ומה מקבץ בה אנשים יחד. לכל מקום יש את התערובת שלו. היו שם בלש בכיר וראש עיר, עיתונאית ידועה ומנהיג יהודי, ניצול שואה בעל פרס נובל ועורך עיתון שחור גדול. ביחד נתנו תמונה מסויימת של עיר כמו ניו יורק. והנר החמישי, היה רק עילה מיידית לכינוסם אותו ערב.

הורגש הפעם גם מתח סמוי בסיטואציה השנתית השגרתית, לכאורה. כלל לא היה ברור שכנר חמישי בשנה הבאה, ייפגש הרכב דומה. האם קוץ׳ עדיין יהיה ראש העיר של ניו יורק? האם פרס עדיין יהיה שר החוץ של ישראל? האם הקונסול הכללי עדיין יהיה הקונסול הכללי? האם כל מי שהוא השנה יהודי על פי החוק הקיים, יהיה גם יהודי בשנה הבאה, על פי חוק חדש? ואם יתקבל חוק חדש ותקום ממשלה כזו או אחרת באותה ארץ רחוקה, שבקונסוליה שלה חגגו, האם עדיין יהיו בין המתקהלים לבינה אותם יחסים או, שמשהו יפגם ללא תקנה, כפי שכבר נרמז? האם צפויה רעידת אדמה פוליטית בין תל אביב לבין ניו יורק היהודית? אי וראות עמדה בחלל הערב.

■■■

היה קשה פיזית להגיע בזמן, כי בסביבות שעה 6 לפנות ערב, נחסמה סביבת הבניין ברחוב 70, מנהטן, למעבר כלי רכב, בשל תזוזת גורבאצ׳וב מרחוב 67 לאירוע מסויים. אלפי שוטרים חסמו את השדרה השניה, שהיתה ריקה מרכב, והמתינה באור הניידות הממצמצות למעבר שיירת גורבאצוב.

כעבור שעה קלה, חצתה שיירת הטעיה קצרה את השדרה. אחריה הגיעה השיירה האמיתית, עם הלימוזינה של שליט האימפריה היריבה, 20 אופנועים לפניו, סוסים ומשאיות, ניידות ומכוניות בלשים ולימוזינות שחורות נוצצות. אחריהם שב הכל לתיקנו, חולצו פקקים ענקיים, אנשים החלו לחצות את הכביש.

■■■

בלובי בניין 211 איסט, בו שוכנת דירת הקונסול הכללי כבר שנים, דלקה חנוכיה ירוקה קטנה. בחצר הבהבו הנורות הזעירות של עץ חג הקריסמס הקרב. כך בכל בניין במהנטן: עץ הקריסמס והחנוכיה. סנטה קלאוס והחשמונאים. סוג של פולקלור אמריקאי, שמפקיע סמלים דתים והופך אותם לסימנים אמריקאים הקשורים כולם במה שנקרא: „עונת החגים״, ופירושו: בהלת קניות נרחבת על פי קטלוגים מסודרים, חלונות ראווה מופלאים, בהם נושרים פתיתי שלג מלאכותי על סינדרלות מיכניות, המניעות ראשן ימינה ושמאלה.

דת ופוליטיקה, תרבות וכינוס אחוזים זה בזה וכך גם האנשים, שטיפסו במעלית לקומה ה־21 של דירת הקונסול הכללי, אורי סביר, כמו כל שנה. החלונות הענקיים שיקפו את מה שמשקף כל חלון גדול בניו יורק: עיר גדולה, אורות בוהקים. ראשו הירוק חגיגי של האמפייר סטייט, קצהו המואר של גורד אחר, מאות אלפי חלונות.

בסלון, נשען יז׳י קושינסקי הסופר על קצהו של פסנתר כנף שחור, שהוא חלק קבוע מתפאורת אירוח, לידו אשתו ההונגריה, קטרינה. קושינסקי, יוצר שנוי במחלוקת, שעשה הרבה כסף גם מתאוות המציצנות האמריקאית, שוחח עם ללי ווימוט, עיתונאית של הוושינגטון פוסט כיום, בת למשפחת גרהאם האגדתית, אריסטוקרטיה אמריקאית השולטת בכמה כלי תקשורת ענקיים.

קושינסקי ביקר לא מזמן בישראל והופגש בטלוויזיה פה במפתיע עם אח חורג שלו מימי השואה. ללי ווימוט מבקרת הרבה בישראל, מכירה טוב את הצמרת הפוליטית שלה. מקורבת גם לשרון.

■■■

בסביבות השעה שבע, הגיע הבלש השחור קוויל, לבדוק מי יחכה למטה לראש העיר קוץ׳. הבלש שאל שאלות, הציץ בדירה, בדק כניסות. כללית, נחשבת ניו יורק לעיר בטוחה. הדלקת נר חנוכה רשמית בבית נציג ישראלי באירופה היתה מאובטחת ביתר כברות.

קוץ׳ נכנס בשבע וחצי. בא מהפגישה הרחבה עם גורבאצוב. „אמרתי לו״, סיפר, „כי אם יקיים את כל ההבטחות שלו, יהיה ישעיהו שני״.

קוץ׳ סוגר 11 שנות שליטה בעיר הענקית הזו, מתקרב לשיא של ראש העיר להיגרדיה האגדי. הוא יהודי גבה קומה, כבד, עם פה גדול מדי לפעמים, בלי השנינות הווינאית של טדי קולק ובלי הליברליות שלו.

לקראת הבחירות לראשות העיר, מתגבר המתח שחורים יהודים בעיר. קוץ׳ לא תורם להרגעת המצב. בקרוב, ינסה לרוץ לכהונה הרביעית, ויצטרך הרבה מזל. העיתונים מלאים חומר על קריסת העיר, מצב החינוך, סמים, חסרי בית, קראק. בשבוע של חנוכה, הצליח קוץ׳ למרוח על עמוד השער של אחד מעיתוני הצהריים, כותרת שמנה, סוג של פליטת פה שלו. „הייתי צולה את ג׳ואל בשמן רותח״ אמר, והתכוון לגיבור של דרמה המרעידה עכשו לבבות אמריקאים בשידור חי מבית המשפט. כיצד הרג עורך הדין היהודי יואל סטיינברג לאט לאט את ילדתו המאומצת ליזה.

קוץ׳ מזוהה עם כל דבר שקורה בניו יורק. וכשהגיע להדלקת הנר, נפרדו שם כמה אנשים זה מזה והתקרבו אליו. קוץ׳ הפך מיד לנקודת הכוכב של הערב. במעגל סביבו עמדו קושינסקי, ווימוט ואלי ויזל.

■■■

החזן מקומה 12 של הבניין הביא חנוכית כסף והחל לשיר מעוז צור ישועתי. קוץ׳ הדליק נר חמישי, כיפה שחורה גדולה לראשו. ניגן הפסנתר והאנשים שרו בעברית. עמד שם גם קדישמן, שבא לפתוח תערוכה שלו בגלריה ברחוב 57, והרגיש קצת מוזר כשראה דגמים מוקטנים של יצירות גדולות שלו מוכרים ככה בחלל ניו יורקי.

קוץ׳ הביט הצידה וראה את ביל טיטום. טיטום, עורכו השחור, הנשוי ליהודיה צ׳כית, של האמסטרדם ניוז, העיתון השחור הגדול של ניו יורק. אותו יום כתב טיטום במאמר מערכת על העמוד הראשון שלה: „קוץ׳ חייב ללכת״.

„האם האנשים הטובים של העיר הזאת באמת חושבים שאין אלטרנטיבה לקוץ׳?״ שאל, והתייחס גם הוא לרצח הילדה ליזה בידי עורך הדין שטיינברג, להרגים הפעם כמה רחבים בעיר מימדי הפגיעה בילדים. כמה חמורה התופעה, כמה רקובה ממלכת הרשע הניו יורקית. ליד מאמר המערכת פרסם טיטום סקר, המעניק יתרון למועמד דמוקרטי שחור לראשות העיר, דיוויד דיקינס.

קוץ׳ התעלם מטיטום, התחבק עם אלי ויזל. ויזל, שמקומו בניו יורק מבוסס ממקומו בתל אביב, הוא עוף חול יהודי מיוסר, איש הקשר בין אושוויץ לבית הלבן, בין הזיכרון להצלחה, מקובל מאוד על הגויים והיהודים ומהווה חלק מרכזי ממערכת הטיעונים היהודית.

עמדו שם גם ראשי הזרמים היהודים, אנשים כמו קנת ביאלקין, עורך דין ניו יורקי ענק, ואחרים כמו קלמן, רייך, שינדלר. מנהיגי מיעוט שידו בכל, וכוחו בניו יורק כמעט ואינו ניתן לתיאור. על מה דיברו? על מה שמדברים בכל סלון ישראלי: ממשלת אחדות, מיהו יהודי, עראפאת, שמיר פרס. עם רגשים ניו יורקים וזווית אחרת.

■■■

אחרי חצי שעה, המשיך קוץ׳ לטקס אחר. היו כמה שהלכו אחריו. הישראלים שבאו נשארו אחרונים ועברו לעברית. ניצב יורם גונן, שהחליף פעם את זיגל בחקירות הונאה, ויושב היום מטעם משטרת ישראל בניו יורק, עמד ליד שלי ברסקי, בלש ניו יורקי בכיר, המתמחה בפשע מאורגן ישראלי. הצד האפל של ההוויה המשותפת שם. הבוס של ברסקי, רוברט סטוטמן, ראש מחלקת הסמים של משטרת ניו יורק, הוזמן לנר חמישי, אבל ברגע האחרון נחפז לברונקס לבחון מקרוב גופת סוכן סמוי שלו, שנטבח שם שעתיים קודם לכן.

החימום, כדרכו, עבד חזק מדי, כחוץ נשבה רוח מקפיאה. רעידת אדמה החלה סודקת את אדמת ארמניה וכנר השישי למחרת כבר דיברו כולם על למה עזב גורבאצ׳וב בחיפזון כזה את ניו יורק. ■

אד קוץ׳, עליזה ואורי סביר

תצלומים: גדי דגון

הרב אלכסנדר שינדלר

יורם גונן וידיד ממשטרת ניו־יורק

ללי ווימוט ויז׳י קושינסקי

ראש העיר אד קוץ׳ ואלי ויזל

משה קדישמן ובוקי שוורץ

איך לזהות צמיג מעולה

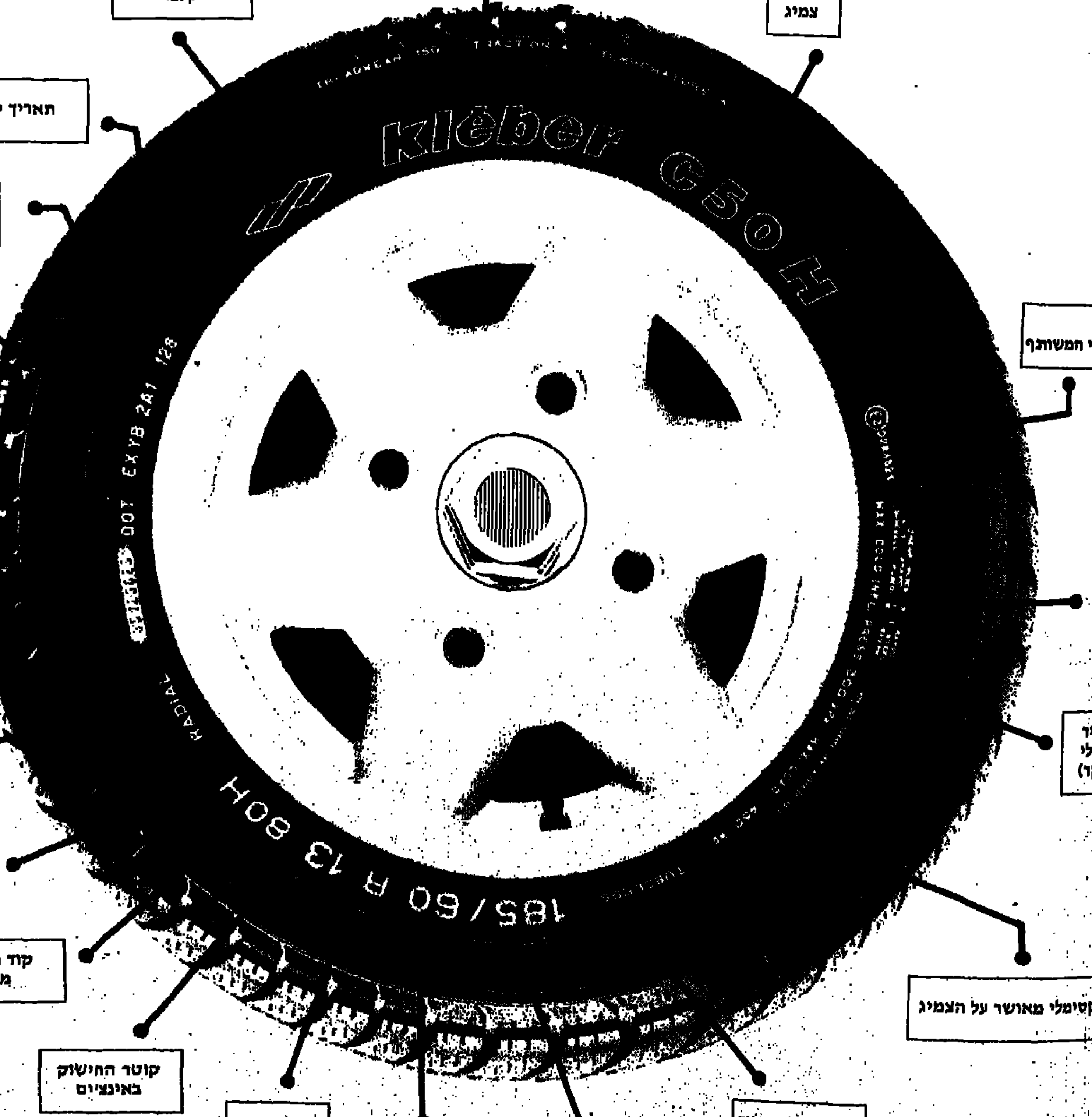

על כל אחד מצמיגי האיכות של קלבר
מופיעות אותיות קטנות אלו.
לכל אות קטנה חשיבות עליונה לך,
ולבטיחות משפחתך.
גם אם לא תזכור הכל, כדאי שתזכור את קלבר

זה בטוח קלבר

עכשיו: קלבר ב־4 תשלומים שווים,
בויזה, ישראכרט או דיינרס
ללא ריבית והצמדה.

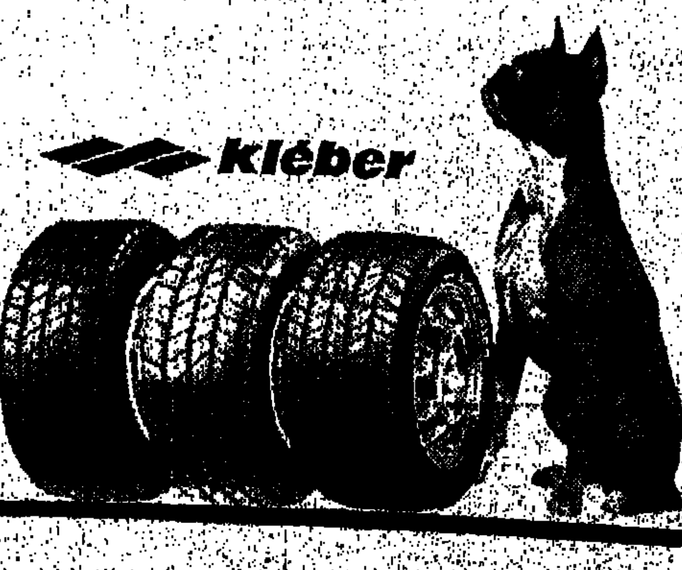

יבואנים בלעדיים
(מאז 1971)

קו־גול בע״מ

חיפה: 04-750058
תל־אביב: 03-811021
ירושלים: 02-345025

להשיג אצל הסוכנים המורשים ברחבי הארץ

עפרי

נחמן אינגבר

עולמו של הסופר האנגלי צ׳ארלס דיקנס, בסרט על־פי ספרו. סיפור אהבה מוזר בשש שעות

דוריט הקטנה

שרה פיקרינג בתפקיד אימי דוריט, ישר מבית־ספר למשחק, ללא ניסיון קודם

המפיק, קנה לרעייתו, הבימאית כריסטין אדזארד, אולפנים מיוחדים ליד נהר התימזה. שם הקימה בתי מלאכה לריהוט, תפאורה, בובות, כל מה שהיה דרוש ליצירת הסרט

פגישתי הראשונה עם עולמו של הסופר האנגלי צ׳רלס דיקנס היתה, כמו זו של בני דורי, באמצעות הספרים המצהיבים, הכתובים עברית ארכאית, מליצית, מודפסים באותיות גדולות ומנוקדות. כך התוודעתי לראשונה אל „דורית קטינא”, ולא ידעתי אם לזכור ייחשב אותו קטינא, או לנקבה, כפי שמרמז השם דורית. עתה בא הסרט אל מסכינו, והביא סוף סוף את דעתי בעניין זה. דורית אינו שם פרטי אלא שם משפחה: דוריט. ואף על פי כן, דוריט הקטנה נקבה היא ולא זכר.

רושם גדול עשה עלי עולמו של דיקנס בילדותי. קור חודר עצמות, ערפל כבד מכסה את סימטאות לונדון המזוהמות והעקלתוניות, אפלולית קודרת בבתים, בשווקים, בנשמות, ועוני מנוול מקיף כל. והדמויות האנושיות בספרים הללו. גן חיות אחד גדול של החיה שבאדם. גלריה רבגונית של נשמות טובות וזכות, מול רמויות גרוטסקיות, נכות, מעוותות, מטורפות, סהרוריות.

כמה מתוק וענוג היה עולמו של דיקנס. תמימות הולכת ונמשכת עד אין קץ. אהבה קשה במסתרים. הקרבה, מעשים טובים, מול כל מעשי הנבלה מסביב. והעונג המתוק שבסבל ובאהבה. אז עוד לא ידעתי את פירוש המלה „סנטימנטליות”, אבל הרטבתי את הכר לפני שההורים כיבו את האור בחדר.

■■■

„דוריט הקטנה” היה הצלחה עצומה אצל הקהל העממי קורא הספרים בהמשכים, כמינהג הימים ההם. היום, אינו נחשב לאחד הרומנים האהובים של צ׳רלס דיקנס. לעומת 32 העיבודים הקולנועיים של „דוד קופרפילד”, האהובה שביצירותיו, עובר „דוריט” לקולנוע רק ארבע פעמים קודם לסרט זה. פרופסורים לספרות אוהבים אותו בגלל רוחב יריעתו, הניתוח החריף והאירוני של החברה האנגלית בראשית המאה ה־19, משמעותו הפוליטית ושלל טיפוסיו הנפלאים.

ברנרד שאו אמר, שזו „יצירת המופת הבולטת מבין יצירות המופת שכתב”. הוא הוסיף ואמר ש„דוריט הקטנה” מסוכן יותר מן „הקפיטאל” של קרל מרקס: „בכל רחבי אירופה משליכים אנשים ונשים לכלא על כתיבת חוברות ונשיאת נאומים, שערכם ביחס ל'דוריט הקטנה' הוא כערכו של פילפל חריף ביחס לדינמיט”.

יתכן שהאופי הפוליטי הוא הסיבה המיידית לעשייתו של סרט זה דווקא, ולא רומן פופולארי יותר של דיקנס. המצב החברתי השורר היום באנגליה מזכיר מאוד את תיאורו החריף של דיקנס את אנגליה בשנות ה־20 של המאה הקודמת: מחר, עושר רב, סגנון חיים מנקר עיניים, צריכת ראווה, נסיעות לחו״ל, סממני שלטון ליבראלי של כלכלה נכונה, המשדר לאזרחים שיש להם: „לכו התעשרו”, בולמוס של קניית מניות בנקים שאין להם כיסוי, ובסופו של דבר התמוטטות של כל המערכת הכספית.

מאידך, שכונות עוני קודרות, מצוקה נוראה, אבטלה, תנאי חיים קשים, וחוסר מוחלט של תקווה. עולמה הקשוח של מרגרט תאצ׳ר, המבטל את כל הישגי מדינת הסעד, מחריף את הקיטוב בין עניים לעשירים, פועלים קשי יום מול סוחרים ספקולנטים, ובין הדרום העשיר לצפון המתנוון. משמעות פוליטית מיידית ועכשווית זו עוברת בסרט כחוט השני ומונעת את היותו מתוק יתר על המידה ואת הידרדרותו לנוסטלגיה.

■■■

אנטי סנטימנטליות בכל מחיר היא סיסמתה של הבימאית כריסטין אדזארד, שביימה וכתבה את הסרט הארוך הזה. שש שעות, ממש סידרת טלוויזיה, כמו הקלטות האינגסופיות המוצעות לאחרונה להנאתנו בספריות הוידאו.

הסרט מוצג בשני חלקים, שלוש שעות ושלוש שעות. הראשון נקרא: „איש אינו אשם”, השם עליו חשב דיקנס לראשונה, והשני: „סיפורה של דוריט הקטנה” והמלצה לצופים: עדיף לחכות עד שתתחיל הקרנת החלק השני במקביל לזו של החלק הראשון, ואז לראות את שני החלקים זה אחרי זה, ביומית ובערב, עם הפסקה הכרחית לאכילה ושתיה.

הקשר בין הסרט לבין סדרות הטלוויזיה האהובות עלינו, ברור ביותר, כמו הטובות שבהן, גם הוא מנסה להתקרב למוצרי מלא של עלילת הספר עליו הוא מבוסס, ולשחזר את כל פרטי הפרטים שבו. זאת, בניגוד לתפיסה הקולנועית המקובלת בעבר שהעדיפה עיבוד חלקי של העלילה, טיפול רק ב„צימוקים” שבה.

בניגוד לכל ספריו האחרים של דיקנס, המצטיינים בעלילה מפותלת ומסתבכת, בעשרות עלילות משנה ובסטיות הצידה מן העלילה המרכזית, „דוריט הקטנה” מספר סיפור פשוט כדרך ישירה. הוא מחולק לשני חלקים: „עוני” ו„עושר”.

בחלק הראשון מצויה משפחת דוריט בשפל המדרגה, ללא כסף, חייבת הון עתק לנושים עלומים. מקום מושבה הוא בית הסוהר מרשלסי, המיועד לחייבים שאין בידם לשלם. בחלק השני יורשת המשפחה סכום גדול של כסף ועולה לגדולה.

■■■

במרכז העלילה, סיפור אהבה מוזר בין ארתור קלנאם לדוריט הקטנה. קלנאם (דרק ג׳אקובי, שחקן תיאטרון גדול („אני קלודיוס” הטלויזיוני), הוא איש תמים, חלש וטוב לב בגיל העמידה, וחוזר בראשית הסרט מגלות ממושכת מאונס בסין. סובל מאם קנאית, דתית, נוקשה ומסרסת (ג׳ואן גרינווד, שחקנית ותיקה ומעולה, שנפטרה מייד לאחר סיום ההסרטה).

אוהבת אותו במסתרים אמי דוריט (הלא היא „דוריט הקטנה”, שרה פיקרינג, תלמידת בית ספר למשחק, שזכתה בתפקיד בגיל 20, וללא כל ניסיון קודם). נערה זעירת מידות, עכברית, צעירה, תמה, חזקה כחלמיש ואוהבת. הו, כמה אוהבת.

אהבה עזה זו, המכלה את כל נימי נפשה של אמי הקטנה, אינה מגלה לא את עצם קיומו: ולא את גודל עוצמתה לארתור הבייישן, אלא בסופו של הרומן הארוך הזה, בן ה־800 עמודים.

בינתיים, ועד שיבין ארתור האיטי כל מה שצופה מבין מייד, מבלה דיקנס את זמנו בתיאור אנגליה נוקשה, חדורת עקרונות, דתית וקודרת, ובעיקר בתיאור בית הסוהר לחייבים: מוסד שאינו מוכר היום, אליו הושלכו אנשים שלא יכלו לפרוע חובותיהם לנושיהם, ובו חיו עם כל בני משפחותיהם.

בכלא כזה נולדה דוריט הקטנה, בחדר צר ולחם לחץ, ללא קרן אור אחת שתאיר את חשכת ילדותה. בכלא מושל בכיפה, אביה העלוב ומעמיד הפנים (אלק גינס הנפלא, עטור פרסים, בתפקיד הטוב ביותר בכל הקריירה הארוכה שלו), איש מלא נימוסין והליכות, המדבר בשפה נמלצת ומעוטרת, שכל מטרתה לסחוט פרוטות עלובות מבני שיחו.

■■■

דיקנס פורח בתיאור החיים בכלא, הטיפוסים הציוריים שבו ובתיאור שכונות העוני, על שלל הרמאים והמאכערים המאכלסים אותם. אחד מהם, פרנקס, העוסק בעסקי תיווך למיניהם (רושאן שת, שחקן ממוצא הודי, שגילם בעבר את נהרו, חברו ותלמידו של גאנדי, בסרט הענק „גאנדי”).

דיקנס מתאר בעקימת חוטם ובמצמוץ שפתיים את מחלותיה הקשות של הביורוקרטיה האנגלית, את אורח החיים של השכבות הסנוביות וחסרות הדאגה, ובעיקר את המערכת הפינאנסית הרקובה של התקופה. הבימאית כריסטין אדזארד, שגם כתבה את התסריט, בחרה לספר את סיפורה בדרך שונה מזו הישירה של דיקנס.

בחלק הראשון ניתן לעקוב אחרי עלילת הרומן כולו, על שני חלקיו, מנקודת הראות של ארתור קלנאם. החלק השני חוזר אל אותם אירועים עצמם, מתאר אותם מחדש, מוסיף עוד כמה פרטי עלילה שלא תוארו בחלק הראשון, והפעם כאילו מנקודת הראות של דוריט הקטנה.

הסיבה, אומרת הבימאית, אינו הרצון לעסוק בנושא כמו יחסיות האמת, או כל אחד והאמת שלו, כמו ב„ראשומון”, הסרט היפני המפורסם, אלא ניסיון לבנות שתי נקודות ראות, שבהתלכדם יחדיו בונות תמונה מלאה ומפורטת של מציאות שאינה ניתנת למיצוי מלא מנקודת ראות אחת בלבד.

הבימאית גם טוענת, שהשוני בין שתי נקודות הראות ניתן באמצעים של עיצוב וצבע. החלק הראשון אפלולי, מואר בתאורה חסכנית וקודרת. גשם יורד כל העת והרחובות מלאים ביטויים לכיעור ולעשן של תקופת המהפכה התעשייתית. החלק השני, זה של דוריט, לעומתו, מלא שמש, אור, צבעים בהירים.

■■■

הסרט ארוך, ארוך מאוד. אולי האנגלים אוהבים לשנן את דיקנס, לראות אותו פעמיים לפחות, כל פעם שלוש שעות. יש משהו צ׳כובי בעיבודה של אדזארד לדיקנס: אווירה במקום סיפור, דמויות כואבות ודואבות, שילוב של הפאתטי והנלעג, גיבור שהוא חסר אונים, פטפוטים על התימזה.

תשעה חודשים ארך לכריסטין אדזארד לצלם את הסרט. שלא לדבר על התיכנון והפיתוח שארכו שנים. הסרט הוא מעין מתנת אהבה של בעלה המפיק, שקנה לרעייתו האהובה והמוכשרת אולפנים מיוחדים, מחסנים מטים לנפול ליד נהר התימזה, בחלק העתיק, הדיקנסיאני, המופצץ, המתפורר של לונדון, שם הקימה בתי מלאכה לריקמה, תפירה, ריהוט, תפאורה ובובות, ובנתה את כל מה שהיה דרוש לה ליצירת הסרט.

הכל נעשה בתוך המערכת, ללא עזרה מבחוץ, ובתקציב זעום של 5 מיליון שטרלינג. כל שמלה שנלבשה ע״י הצוות, שהיו בו 242 תפקידים מדברים וכן כמות גדולה של ניצבים, נתפרה ביד. הנוף הלונדוני הוא בעיקרו מודלים מוקטנים ששולבו עם צילומי אולפן בגודל ריאלי. שום צילום לא צולם מחוץ לאולפן. והצלם, ברונו דה קייזר, ניסה להאיר את כל הדמויות והחללים, כאילו ניסה לשחזר ציורים של ורמיר.

■■■

הבימאית מצדיקה את החלטתה לבנות את הסרט בשני פרקים מנוגדים בכך שזו הדרך היחידה שעמדה לרשותה בעיבוד רומן ענק כל כך: „הדבר מאפשר לנו”, היא אומרת, „שתי דרכים להתבוננות והבנת הסיפור — והאחד הוא התשובה לשני. החיסרון של 'דוריט הקטנה' כספר הוא העדר פרטי חיים יומיומיים. חשתי שעלי להוסיף הרבה, כמו הרעיון שהיא כל הזמן מתעסקת במשהו, ללא הפוגה. דיקנס לא התקרב אליה די. בזמנו לא ציפו שאנשים ישימו לב לנשים. הוא כלל לא ידע מה עשו רוב הזמן הנשים שטיפלו בו. רציתי להראות את דוריט הקטנה כפי שהיתה באמת: חזקה, מעשית ומביאה תועלת, מישהו שאפשר לסמוך עליו”. ■

אדם וניב

עם אדם גורליצקי וניב רסקין, יום אחרי ההופעה ב„סופסוף" של גבי גזית • נחמד להם להיות במרכז: „הנה, רק אתמול בצהריים, אף אחד לא הכיר אותנו, לא ידעו מי אנחנו. כמה דקות בטלוויזיה, ופתאום כולם אומרים שלום, מכירים אותנו" • לפני כן זה קרה לריטה

עמית רייכר

„שר החוץ חייב להיות שמעון פרס", אומר נחרצות אדם גורליצקי בן ה־12, „בלי זה אני מפוצץ". „בסדר בסדר", נאנח ניב רסקין בן ה־13, „אני רוצה את ארנס, אבל למען האחדות, אני מסכים. אולי תהיה גם אתה קצת גמיש". מכאן ואילך, מעשה המרכבה הקואליציוני מתנהל במהירות. ניב הוא ליכודניק שרוף. אדם מאמין ברצ. לצורך העניין, הוא מזוהה עם המערך:

אדם: „ואני דורש קבינט מדיני שווה, ארבע ארבע".

ניב: „מקובל עלי".

אדם: „בלי רוטציה".

ניב: „יש! ארבע שנים שמיר".

אדם: „את רבין בביטחון".

ניב: „בסדר גמור. רבין הוא יותר ליכודניק ממערך. לחינוך אני רוצה את זבולון המר".

אדם: „ואני את נבון".

ניב: „אבל זאת הבטחה קואליציונית שלי למפד"ל".

אדם: „לא מעניין אותי המפד"ל, זה חלק מהגוש שלך".

ניב: „אוף. תהיה הגיוני. הבטחתי להם שני תיקים, אני חייב לקיים".

אדם: „מה שאתה הבטחת, לא מעניין אותי. זאת הבעיה שלך. אתה לא יכול בלעדי, אתה יודע שכל ממשלה צרה שתקים בלעדי, תיפול. ואני נכנס רק בתנאים מסויימים".

ניב: „גם אתה לא מת לשבת בממשלה צרה עם שולמית אלוני".

אדם: „אני עצמי מת. אבל פרס לא".

ניב: „אוצר, משה ניסים".

אדם: „מסכים, בתנאי ששר החוץ הוא פרס. אני פשוט לא יכול להיכנס בלי זה".

ניב: „הלאה. קליטה, הרב אברהם רביץ"

אדם: „קליטה, צור"

ניב: „אני לא יכול. הרב רביץ בקושי נכנס איתי, אני לא יכול עכשיו לשים לו ברז. לפנים אני רוצה את שאקי".

אדם: „לא אכפת לי, מישהו בעבודה בכלל רוצה את הפנים?"

ניב: „מדע ופיתוח"

אדם: „אבא, את מי לשים מדע ופיתוח?"

■■■

כאן בא ציחקוק, השובר מעט את התדהמה המוחלטת בה אנחנו שרויים. גם הגלידה שהם מזמינים, מרגיעה במקצת. יושבים מולך שני ילדים, נראים כמו כל שני ילדים בגילם, נחמדים, שובבים, תספורת מודרנית, רגילים לכל דבר. ואז הם מתחילים לדבר, ואתה יושב ולא מאמין שזה קורה לך.

ביום שישי שעבר, הופיעו שני הפוליטיקאים הקטנים האלה בתוכנית „סופסוף" של גבי גזית, ובביטחון מוחלט, תוך הפגנת בקיאות מרשימה, הרכיבו תוך שמונה דקות קואליציה. התגובות היו מיידיות. הם שברו את המסך ונכנסו מייד לתודעה. חלום המתגשם למעטים. רגע אחד, והתגלות. ומכאן, פירסום גדול. הכרה. ריטה עשתה זאת לפניהם. הבטלנים עשו זאת.

אבל הם לא כורדנים. הם שני ילדים קטנים שלקחו את הפוליטיקה כתחביב, ומתייחסים לזה ברצינות מלאה, השמורה לתחביבים.

„אנחנו ארץ כל כך קטנה, שהפוליטיקה כאן קובעת את החיים של כולם. לכן זה כל כך חשוב, ולכן אני מתעניין דווקא בפוליטיקה", אומר אדם. וניב: „אי אפשר לברוח מזה. העתיד שנקבע היום על ידי הפוליטיקאים, הוא העתיד של אדם ושלי".

■■■

יום אחרי התוכנית, במסעדת 'אגרילי' בבבלי, השייכת לששי קשת ולאילי גורליצקי, אביו של אדם. וכבר אנשים מזהים אותם, ניגשים ולוחצים יד. אומרים כל הכבוד, והייתם נהדרים. הלוואי והפוליטיקאים היו כמוכם. אם הייתם היום מועמדים, היינו מצביעים עבורכם. וכל הטלפונים שלא מפסיקים לצלצל.

ההרגשה המשכרת מעט של הפרסום, עושה להם טוב. הם עונים תודה בטבעיות מנומסת לכל מברך. נחמד להם להיות במרכז ההתעניינות. ואדם אפילו כבר הספיק להסיק מכך מה גדולה עוצמתה של התקשורת: „הנה, רק אתמול בצהריים, אף אחד לא הכיר אותנו, לא ידעו מי אנחנו. כמה דקות בטלוויזיה, ופתאום כולם אומרים לי שלום, מכירים אותנו". מה שעושה לו לחשוב, שאולי ירצה להיות עורך עיתון גדול, כשיהיה גדול. ניב מוחלט על פוליטיקה. בשבילו, זה „אתגר להגיע לזה, כדי לשנות את הקיים", אולי ילמד משפטים קודם.

אדם, מוכר כילד מחונן, לומד במסלול מיוחד לילדים מחוננים. ניב, עדיין לא. „אבל", אומר אדם, „לדעתי גם ניב היה יכול להשתלב בפרוייקט למחוננים". „וכך הם פירגנו אחד לשני", אומר ניב, ושניהם צוחקים.

■■■

עניין של כמה ימים, וכבר הם מתואמים כאילו גדלו והופיעו יחד כל חייהם. עד שנפגשו בתוכנית, בכלל לא הכירו אחד את השני. ועוד הפחידו אותם. גבי גזית אמר לאדם, שניב הוא 'ספץ' בפוליטיקה, והלך ואמר לניב שאדם הוא מחונן. שניהם נבהלו קצת. אבל ברגע שנפגשו, התחברו. עניין של כימיה. למרות כל ההבדלים. ואומרים שרליה גוטמן, המפיקה, כבר התחילה לדאוג שמרוב החברות הזאת כבר לא יוכלו להתווכח כמו שצריך.

אבל הם מתווכחים, כל הזמן ובהנאה, מהסוג שאתה רואה אצל שני שחקני שח מט טובים. לניב כבר יש גם גינונים של פוליטיקאי: „את זה אל תרשמי", „את זה תמחקי", „ואת זה הייתי אומר לך בשיחה פרטית". בסוף השיחה, לאדם יש כבר 'קוצים' והוא מתחיל לזוז בחוסר מנוחה, וגם הגילוי הזה מרגיע במקצת. הנה נשאר בהם עוד משהו ילדותי.

אני שואלת אותם, אם נשאר בהם עוד משהו מהדבר הזה הקרוי ילדותיות, והם מתקשים למצוא. רק באוכל, הם מסכימים לבסוף שניהם. ניב יעדיף „גבינת קוטג' על קוויאר", ואדם „גלידה על פני כל דבר". אחר כך תגיד אמו של אדם, שהוא 'מתכסח' עם אחותו הקטנה, כמו כל ילד רגיל. ואמו של ניב תגלה, איך הוא לא אוהב להישאר לבד כשהם יוצאים מהבית.

■■■

שניהם גרים בצפון ת"א. לומדים באותו בית ספר, עירוני ד'. אבל ניב לומד כיתה מעל אדם, ואיכשהו לא יצא להם להכיר.

אדם: „ניב הוא בחור לעניין, ושנינו מסכימים שצריך להציל את המדינה".

ניב: „אני בעד ארץ ישראל שלמה. איפה שנשפך דם של חיילי צה"ל, ומשפחות איבדו יקירים, אי אפשר להחזיר מקומות כאלה".

אדם: „קראתי את 'לא שם זין' של דן בן אמוץ, זה על חיים של נכה מלחמה. ואני אומר, שדווקא צריך להחזיר שטחים כדי למנוע עוד מלחמה, עוד נכים, עוד הרוגים. ועל זה אני נלחם".

ניב: „אני אומר צריך משא ומתן עם הערבים, אבל לא לבוא מעמדת חולשה, לא לוותר מראש. כל עוד צה"ל שולט בעניינים, אנחנו באים מעמדת כוח".

אדם: „צבא יכול לקדם בעיות, לא לפתור אותן. במאה העשרים, רק המוח יכול לקדם עניינים, לא הכוח. יש לי דוגמאות מכל העולם. באפגניסטן, למשל, הרוסים ניסו בדרך הכוח, ולא הצליחו. אש"ף הוא האוייב האמיתי, ולכן צריך לדבר איתו. הנה עכשיו הצהרת סטוקהולם, הם מכירים בנו"

ניב: „כן, אבל הם לא מכירים בהחלטה שתיים ארבע שתיים. אפילו פרס אמר: אש"ף כן, עראפאת לא".

אדם: „בגלל זה אני לא פרס. אני רצ. גם אני לא הופך את הערבים לצדיקים תמימים".

ניב: „רשמת את זה? תגיד עוד פעם".

אדם: „אבל בתוקף הנסיבות שיש בארץ, זה רק יועיל לנו. נוכל לחיות בטוב עם השכנים שלנו. אני לא אשתתף במלחמות, וגם הילדים שלי לא. השלום ימנע את זה".

ניב: „ומה אתה חושב, שאני לא רוצה שלום?"

וכו' וכו'

■■■

מאין הידע. ניב קורא כל יום ידיעות אחרונות ומעריב. „דבר ראשון אני קורא את הכותרת הראשית, זה הכי חשוב, אחר כך עובר על העמוד הראשון, הופך לעמוד האחרון, שם כל הסנסציות. אחרי זה עובר לעמודים שניים ושלוש, שם הדברים המרכזיים. ובסוף עובר לספורט וחורש שם כל מלה". חוץ מזה, מבט לחדשות, כל ערב חובה ובשעות היום, רדיו „בחצי היום", ו„היום הזה".

אדם מתחיל את הבוקר עם עיתון הארץ, המשפחה מנויה. קורא את הפרשנויות. „אבל רק מה שחשוב, לא את כל ההתרפסויות". כשהוא חוזר מבית ספר, קורא את ידיעות אחרונות. תמיד העמוד הראשון קודם, אחר כך הדברים החשובים, אחר כך כתבות מגזיניות, וכמובן את כל עמודי הספורט. מבט לחדשות, חובה. לא מפסיד אף פעם. משתדל גם לא להפסיד מוקד, ומבט שני. חוץ מזה, מנסה לשמוע חדשות כל שעה ברדיו, אם אני יכול, ולפעמים גם מבזקי חצי". שניהם חורשים את עיתוני השבת על מוספיהם.

עם כל הידע המצטבר הזה, הם עסוקים בחישובים. אצל ניב: „זה כמו מונופול. ומהלכי הביטחון זה כמו משחק מורכב". ואצל אדם חשוב לא לפספס אף ידיעה, כי „זה כמו בניין שאתה בונה, בלי ידיעה אחת הכל נופל".

■■■

וכל זה, כמובן, לא מפריע להם לשאר עיסוקיהם. אדם מנגן על פסנתר פעמיים בשבוע, מקשיב למוסיקה, „קלסית ופופ, תדגישי", היה קפטיין בפועל ת"א, „אוהד שרוף של הפועל", ומשחק טניס וכדורסל בשרק מזדמן. לניב יש מנוי לכדורסל, „תולה על מכבי" והוא יושב בשער אחד עם כל האוהדים השרופים של מכבי. משחק כדורסל וטניס כמה פעמים בשבוע, ושניהם, כך הם מעידים על עצמם, מאוד מקובלים בחברה. מה זה מקובלים. אדם: „אתה מקובל אצל ארבע הבנות הכי יפות בחטיבה, כמסיבות הבנות מזמינות אותנו לרקוד. דברים כאלה".

אדם אוהב בת אחת בבית הספר, אבל הם לא חברים של ממש, כי „אחר כך כשנגמרת החברות לא מדברים, וזה לא טוב. אז יותר טוב להיפגש במסיבות של יום שישי. להיות ידידים".

ניב חזק במקצועות ההומאניים. היסטוריה, ספרות, לשון, הבעה. בצרפתית אנגלית ומתמטיקה הוא קצת פחות. לאדם אין בעיות עם האנגלית. לא מזמן סיים לקרוא את מובי דיק באנגלית, וזה שום דבר מיוחד. כבר קרא גם את הדרך לעין חרוד של עמוס קינן, ואהב את זה מאוד. יש לו רק בעייה קלה רק עם הדקדוק האנגלי. בשאר המקצועות ההומאניים הוא מצטיין. ומתמטיקה זה שעשוע בשבילו. „בשנה שעברה, הייתי מעולה בזה, השנה אני עדיין בחלום מהמעבר לחטיבה".

אדם בכיתה ז', ניב בכיתה ח'. ליד השולחן שלו מונח הספר „בתר" של יורם קניוק שהוא מתכנן לקרוא. הוא קם כל בוקר בשש, ועובר על כל השיעורים, „רק שלא ייצא שאני חרשן כזה". אדם: „מי שרוצה להצטיין, חייב לחרוש".

ניב: אני מזל סרטן.

אדם: אני מזל אריה.

ציפי הצלמת: גם פרס מזל אריה.

ניב: איזה מזל שמיר?

לא יודעים.

אדם: הוא בטח מזל בתולה.

■■■

אדם: „הילדים בגילי נהנים מההומור שלי, אבל פחות מהמבוגרים. לי ולאבא שלי יש ממש שפה משותפת. שפה אחת. החברה שאני נמצא בה, כיתה של מחוננים, שם אני לא מרגיש את עצמי מיוחד. אצלנו בכיתה יש שניים שלושה שבאמת מבינים. ויש לי עוד חבר אחד שאפשר לדבר איתו. הנוער בי בורח מזה. עם החברים מהכיתה הרגילה, אני מרגיש קצת יותר. אבל אני לא מכונה מחוץ לבית הספר, במישור האישי, זה אותו הבן־אדם".

ניב: „אני מתאים את עצמי לחברה שאני נמצא בה. אם אני עם ילדים, אני מדבר בשפה שלהם. עם המבוגרים, בשפה שלהם. אין לי שום בעיה של הסתגלות לחברה. אני חושב שמקבלים אותי כמו שאני. הילדים בכיתה קוראים לי הגאון לענייני פוליטיקה. רק שלא יצא שאני משוויץ. בכיתה אין התעניינות. הילדים לא מבינים. בשבילם, אני המבין. אם בשעורי חברה נכנסת מורה מחליפה, אז יש איזה דיון. השאר לא מעניין אותם. אבל, ירצו או לא ירצו, יום אחד זה עוד יגיע אליהם".

והגדולים, איך הם מתייחסים אליהם. ניב: „כשאני נכנס לשיחות, התחושה הראשונה היא, ילד לא מבין. זה לא נושא בשבילך. אחר כך כשאני מזכיר להם שמות שהם שכחו, או אומר משהו, והם רואים שאני מבין משתפים אותי, ובסוף עוד מוחאים כפיים".

אדם: „גבי גזית אמר בתוכנית, שאנחנו מבינים יותר מהמבוגרים. וזה נכון, אם לא היו רואים אותנו, ואם היו משנים לנו את הקול לדוגמה, אנשים היו אומרים, תשמעו הם מבינים. כשרואים ילד, אומרים הוא ילד, מה הוא כבר מבין".

בעניין זה יש להם השגות. אדם: „המבוגרים צריכים לשמוע כמה עצות של הילדים. להבין שגם הילדים מבינים. לא מתייחסים אלינו. רק אחרי שהופענו בטלוויזיה, התחילו לראות שאנחנו באמת מבינים. אנשים חושבים שההורים שלנו משפיעים, אבל אנחנו הגענו לביסוס עקרוני ודעות שלנו. המבוגרים אומרים, לנו יש ניסיון, ואסור לך לזלזל. אנחנו לא מזלזלים בניסיון הזה, אבל זה לא אומר שצריך לקחת עלינו פור עצום. כאילו הם בעמדה של עשר, ואנחנו באפס".

ניב: „אני לא חושב שזה כל כך קיצוני".

אדם: „בחלקו זה נכון. ביחס אלינו, אל הילדים, יש מין גזענות כזאת".

■■■

בשולחן הסמוך, לא בטווח שמיעה, יושבים יונה ואבי רסקין, הוריו של ניב. ורותי ואילי גורליצקי, הוריו של אדם. יונה היא מורה, ואבי הוא אדריכל. רותי גורליצקי היא רקדנית להקת המחול בת־שבע, ואילי הוא אילי. וכשהילדים יוצאים להצטלם, אני שואלת אותם, איך הם מרגישים היום. „נחת", הם מחייכים, „יש נחת".

יש איזה מתכון? רותי אומרת שאין מתכון, אבל סופגים בבית. והם לקחו איתם את אדם לכל מקום, ולכל חופשה. הרבה תשומת לב, הרבה אהבה. ויונה אומרת, שכל האווירה בבית, היא אווירה של השגיות. הרצון להיות מעורב. להיות משהו. להצליח. והתחרות הסמויה בבית עם האח הגדול, שהיה חובב הרדיו הצעיר ביותר, ורואיין מספר פעמים, דירבנה את ניב להצטיין ולנצח.

לניב, כאמור, יש אח גדול בן 16, ולאדם אחות קטנה וחמודה בת 6, „ותרשמי גם שהיא לומדת בבית ספר לאמנויות". ושני אחים גדולים מנישואים קודמים של אביו. „אבל אני אוהב אותם כמו אחים ממש".

רותי אומרת, שדווקא בגלל שהם קרובים למקצוע, אף פעם לא הרשו לאדם להשתתף בסרטי פרסומת, או בסרטים ובהצגות. גם הפעם התגובה לפנייה היתה שלילית, אבל הילד אמר, „הפעם זה עימות של ראש, אז תנו לי". עורך מעריב, עידו דיסנצ'יק, שהכיר את אדם המליץ עליו לתוכנית. ואילו את ניב גילתה עליזה ארנון, רכזת המערכת של התוכנית.

לא מפחיד קצת לגדל ילדים כאלה?

רותי אומרת, שלפני שנתיים שלוש, כשהידיעות של אדם עברו את שלה, היתה קצת בלחץ, אחר כך קיבלה את זה איך שזה. וגם ההתקדמות שלו טבעית, בלי לחץ, ולכן אין בעיה. אבי אומר, שיש לו בן שהוא כמו חבר, והוא מאוד נהנה לשבת לדבר איתו כמו עם בן גילו. או לקבל ממנו הודעה בביפר, משהו בסגנון: אבא, האגודה החליטה לא ללכת עם הליכוד.

אילי אומר, שדווקא רפי נלסון גילה את אדם, כשהיה בן שנתיים, נסעו איתו לכפר, ואז כבר רפי אמר עליו, שהוא „שולף תשובות מהמותן". כשאדם קצת גדל, היה רפי מתקשר ומתייעץ איתו איזה מניות לקנות. מאז כינה אותו „שר האוצר שלי". אילי גם אומר, שיש מקרים שאדם דווקא משפיע עליו. ואדם מצהיר ברומטיות „כל חיי הייתי בצילו של כוכב, ועכשיו אבא שלי אומר לי שאני נושף בעורפו". ורותי אומרת שבכליל התוכנית, אילי כל כך התרגש, כאילו זאת היתה פרמיירה שלו.

■■■

אדם: „בבית יש אווירה מאוד פוליטית. מגיל צעיר אמרו לי זה מעניין. אבא שלי נפגש עם אישים פוליטיים. זה כאוויר כזה. ההתעניינות שלי בפוליטיקה התחילה, כשפרס היה ראש ממשלה. אבא שלי היה צריך להופיע באירוע של 'ארץ ישראל טובה', ולקח אותי. הייתי אז אולי בן עשר. נכנסתי לכנסת, לחצתי ידיים. נכנסתי ללשכה של שמעון פרס, הוא נתן לי תמונה עם חתימה שלו. מאז התחלתי להתעניין ברצינות".

ניב: „אצלי זה עוד התחיל בהסכמי השלום ב־79'. הייתי אז בן ארבע. לא הבנתי כלום, אבל הבנתי בגין סאדאת וקרטר. כל פעם שפתחתי את הטלוויזיה, הם היו שם. אחר כך היה המשבר הכלכלי, האינפלציה, והשיא היה בבחירות הקודמות. זה היה באמת השיא בשבילי. ידעתי את כל המצעים של כל המפלגות".

אדם: „יש לו את כל תעמולת הבחירות מוקלטת. אני לא הקלטתי את כל הזבל הזה".

ניב: „אצלי גם ההורים ליכוד, אבל הם לא פנאטים. לא דחפו אותי לזה. אבל החברה שאני נמצא בה, צפון ת"א, רובם הולכים שמאלה. אני אומר שאני ליכוד, אומרים לי, ובלי לפגוע בדודו טופז, אתה צ'ח צ'ח של הליכוד. הערך שלי כאילו יורד. יש גם פרופסורים בליכוד. אני לא צ'ח צ'ח ואני גם לא ילד שמנת קצפת".

אדם: „כשאני הולך עם חולצה של רצ, ישר אומרים לי שמאלני אשכנזי לך מפה. מה אתה, איש רוח? אמרתי בתוכנית, שהלוואי ונשמש דוגמה לגדולים, ואנשים אמרו הלוואי והגזע היום ומשא ומתן כל כך חשוב, יקח שמונה דקות, ואחריו נשאר חברים. הנה, אנחנו גם לא קיללנו אחד את השני". ■

אדם גורליצקי (מימין) וניב רסקין. תצלום: ציפי מנשה. „למה פוליטיקה? מה שנקבע היום על ידי הפוליטיקאים הוא העתיד שלנו"

„זה כמו מונופול. מהלכי הביטחון זה כמו משחק מורכב. כמו בניין שאתה בונה, בלי ידיעה אחת, הכל נופל"

עד שנפגשו בתוכנית, לא הכירו אחד את השני. אבל ברגע שנפגשו, התחברו. ואומרים שהמפיקה כבר התחילה לדאוג שמרוב חברות כבר לא יוכלו להתווכח כמו שצריך

פנחס רחום מנתניה העיד בבית המשפט, כי ביום האירוע בביתא, כאשר קבוצת מטיילים יהודים הותקפה בכפר, חמאר בני שמסי היה צמוד אליו ● למה בכל זאת נעצר שמסי עד תום ההליכים?

מחכים לחמאד

תצלומים: ציפי מנשה

אביבה שאבי

יומיים אחרי אירועי הדמים בכפר ביתא, עצרו את חמאר מחמוד עוואד בני שמסי, תפסן במקצועו, תושב הכפר, בן 26, אב לארבעה ילדים. זה היה יום לאחר לווייתה של תרצה פורת ז"ל, ובאוויר הידהדו קולות הנקם, שתבעו למחוק את ביתא מעל פני האדמה. באותו יום שישי, 8.4, נהרסו, במסגרת מסע ענישה, 14 מבתי הכפר, בהם גם ביתו של חמאר בני שמסי. כתב האישום הוגש ב־30.5 לבית המשפט הצבאי בשכם.

פרטי העבירה: „הנאשם הנ"ל, בהיותו תושב האיזור, ביום 6 באפריל 88', בסמוך לכפר ביתא אשר בשומרון, אילץ בצוותא עם אחרים, קבוצת מטיילים ישראלים תושבי אלון מורה, לעשות מעשה, שאינם חייבים לעשותו על פי החוק. בצוותא עם אחרים כיתר הנאשם את המטיילים, ובאיומים ואלימות אילצם לצעוד לעבר מרכז כפר ביתא. פרט שני, משהולכו המטיילים על כורחם אל מרכז הכפר, יידה לעברם אבנים בעזרת מקלעת, בכוונה לפגוע בהם. חלק מן האבנים פגעו במטיילים ופצעו כמה מהם".

מאז ועד היום, כבר 8 חודשים, יושב חמאר בני־שמסי בכלא. לפני כחודש וחצי, אותר במפתיע קבלן בניין מנתניה, שזוהה כמעבידו היהודי של חמאר. האיש, פנחס רחום, בן 50, אב לשישה ילדים, משיכון דורה, בא לבית המשפט, ומסר תצהיר, לפיו ביום האירוע היה הפועל שלו אצלו בעבודה, ועל כן לא יכול היה להיות בביתא.

הבקשה לדון בטענת האליבי לא התקבלה על ידי בית המשפט מנימוקים פרוצדוראליים. בקשה חלופית של הסניגוריה, לשחרר את הנאשם בערבות, נדחתה אף היא. כלומר, חמאר בני שמסי מכפר ביתא יישאר במעצר עד לתום המשפט. עניין שיכול להימשך חודשים אחרים.

■■■

בית המשפט הצבאי בשכם, יום א', ה־4 בדצמבר. דיון בבקשה לבדיקת טענת אליבי של הנאשם חמאר בני שמסי, שהגיש עו"ד יצחק שמש מירושלים, סניגורם של 20 עצורי ביתא. היות שמדובר בדיון בבקשת שחרור ממעצר, לא יושב בדיון ההרכב הקבוע של השופטים, שדן בתיק ביתא. השופט הוא סרן (מיל.) אסף כספי.

הנאשם אמור היה להיות מובא מכלא מגידו, שם הוא עצור, אבל משום מה לא הגיע. באולם יושב המעביד רחום, איש גדול ומוצק, שחור שיער, שבא למסור עדות. יושבים הורי הנאשם, ואיתם אנשי „הוועד למען ביתא", המממן את הגנת העצורים, בעזרת תרומות מחו"ל. באווירה של אי כבוד, על רקע רעש מכונות הבוקע מן הרחבה שלפני בניין המימשל, מתנהלים חילופי הדברים בין הסניגור לשופט ולתביעה.

הבקשה הוגשה במסגרת האירועים של ביתא, אומר הסניגור. יומיים לאחר אירועי ביתא, נעצר הנאשם ומסר הודעה, עם טענת אליבי, וטען שהיה בנתניה. טענתו של המבקש לא נבדקה מעולם. חצי שנה לאחר מכן נבדק התיק, ומתברר, שלמבקש יש טענת אליבי מבוססת, ומעבידו חי וקיים בנתניה. הבקשה הוגשה לתביעה בעל פה, שבועיים לפני שהוגשה לבית המשפט, ואני מסרתיה אישית לתביעה. נאמר לי: נבדוק וניתן לך תשובה. מאז לא קיבלנו תשובה.

זימנו מיוזמתנו את המעביד, ממשיך הסניגור, הוא נחקר, ובנוכחות החוקר זיהה את המבקש מתוך 20 הנאשמים. התצהיר והזיהוי מופיעים על הכתב. טענת האליבי של המבקש, מבוססת על העובדה שבזמן האירוע בביתא, המבקש לא היה בביתא וגם לא ביום שלמחרת, אלא יומיים לאחר מכן. והדבר היחיד שקושר אותו לאירוע הוא, שמישהו מזכיר את שמו. עד התביעה רמי הופמן (מאלון מורה) זיהה אותו, כמי שידה אבנים, ותיאר איך הוא ידה אבנים ביד. עד התביעה מעולם לא ראה את המבקש בין יום האירוע לבין יום הזיהוי. אחר אומר, שראה אותו מיידה אבנים ברוגטקה. אם כך, יש סתירה בין שני עדי התביעה. לכן אבקש שטענת האליבי תתקבל, וישוחרר הנאשם.

התובע: התביעה מתנגדת לבקשת השחרור. העיד עד התביעה רמי הופמן, כי הנאשם השתתף באירוע. מתוך כ־20 נאשמים שישבו במשפט, הוא זיהה חמישה. אומנם ידוע לתביעה, כי ערכו הראייתי (של זיהוי) מעל דוכן העדים אינו כמשקל מסדר זיהוי, ועל בית המשפט להתחשב בראייה, למרות זאת.

באשר לטענת האליבי המבוססת על תצהיר מעבידו של הנאשם, בחקירתו במשטרה ביום 22 בנובמבר, באשר לאותו תצהיר, אז גם כאן סתירות, ממשיך התובע. בחקירה נוקב אותו מעביד בשם לא נכון של הנאשם, ומכנה אותו מחמוד. אך אף פעם אנחנו איננו מוצאים את השם חמאר מוחמד.

ישנן סתירות מהותיות בין דברי העד המעביד, לבין דבריו של הנאשם, כאשר נחקר במשטרה וכביכול העלה את טענת האליבי. העד טוען שהנאשם חזר לביתו, וזוכר כי זה היה ביום האירוע (לא כך טוען פנחס רחום א.ש.). ראיות לכאורה בעדותו של רמי הופמן, וכן בעדותו של איסמעיל. על בית המשפט יהיה לשקול את הערך הראייתי של מכלול ראיות התביעה והסניגוריה, ולהחליט אם יש לזכות את הנאשם או להרשיעו.

■■■

טענת אליבי, קובע השופט בהחלטתו, מטבעה היא טענה הנטענת בראשיתו של משפט, אך נבדקת במהלך המשפט כדרך שנבדקת כל טענת הגנה אחרת. בדיקת טענת אליבי היא מסוג הטענות, בהן צריך לחקור עדים ולהתרשם מעדותם. הואיל והדיון נסוב בבקשה כפי שהוגשה במקורה, לא נותר לי אלא לדחות את הבקשה, ואף את הבקשה לשחרור הנאשם בערבות. הנאשם יוכל, אם ירצה בכך, להגיש בקשות נוספות לשחרור בערבות, אם תתרחשנה נסיבות חדשות.

השופט מסיים לקרוא את ההחלטה, ופונה אל פנחס רחום. אתה העד? הוא שואל אותו. העד קם על רגליו ביראת כבוד. כספי: כמה פועלים יש לך? 30, 40? רחום: לא, זה רק אני ואחי. כספי, מחייך: טוב, תודה רבה שבאת וניסית לעזור.

דקות אחרות לאחר מכן, מצטופפים אנשי הוועד ההמומים בפתח הבניין, מסביב לעו"ד שמש. היה להם ביטחון מלא, תמים אולי, שהעצור ישוחרר היום. עד כדי כך, שהורי חמאד באו ובידם חבילת בגדים שביקשו להעביר לבנם לרגל שחרורו. המעביד פנחס, שכבר הפסיד שני ימי עבודה, אומר: התאכזבתי בפעם השנייה. זה כמו לחזור בידיים ריקות. עו"ד שמש יגיד מאוחר יותר: לא הבאתי בחשבון את האפשרות, שהתביעה תתנגד לבקשה.

■■■

חמאר בני שמסי הוא השני מבין שבעת ילדיו של חמדאן ג'אעוב, בעל מטע זיתים בביתא. עד לפרוץ האינתיפאדה, עבד בישראל. היה יוצא ב־4.30 בבוקר באוטובוס של הכפר לשכם, ומשם לוקח אוטובוס „אגד" לנתניה. פנחס רחום נהג לאסוף אותו בצומת. היה פועל טוב, אומר רחום, הכרתי אותו שנה. לא עבד קבוע. „הייתי לוקח אותו לפעמים בשש בבוקר בצומת נתניה, מתי שאין לו עבודה. היה נכנס הביתה לפעמים. איש נחמד. לא היו לנו יחסים מיוחדים".

בינואר, נכנס ביתא למעגל האיבה. בכניסה לכפר הוצת אוטובוס „אגד", שהוביל פועלים לעבודה בישראל. הונפו דגלי פלשתין, וה„שביבה" הכריזה על עצמאות. צה"ל הטיל עוצר על הכפר. חמישה חודשים ישב חמאר בני שמסי בבית. לדברי אשתו עיפאף, התקיימה המשפחה מן היד לפה ומתרומות של חברים וקרובי משפחה.

בתחילת השבוע שבו אירעה „התאונה", כמו שקוראים לאירוע בביתא, הלך חמאד לעבודה. ובסוף השבוע, נעצר בשכם.

לטענת התביעה, כאמור, הופלל חמאד בני שמסי לכאורה על ידי שלושה עדים. תושב הכפר, הנאשם איסמעיל חמאייל, ראה אותו זורק אבנים במקלעת.

נאשם אחר טוען, כי זרק אבנים בתקופת האינתיפאדה. ואילו עד התביעה העיקרי, רמי הופמן, 17, ממטיילי אלון מורה, תיאר בפרוטוקול איך זרק חמאד אבן בידו על המתנחלים.

הופמן מסר את עדותו בשתי ישיבות של בית המשפט, שהתקיימו ב־20, וב־21 באוקטובר. במהלך החקירה הנגדית התבקש לזהות מעל דוכן העדים את הנאשמים. הוא הצביע על חמישה מבין 20 הנאשמים שישבו באולם, חמאד בתוכם. כעבור רבע שעה התבקש על ידי הסניגור לזהותם שנית. הוא זיהה ארבעה. ואיפה החמישי? שאל עו"ד שמש. הופמן, שעמד בגבו לנאשמים, סובב את הראש והצביע על הנאשם החמישי, חמאד.

תאר לי מה עשה הנאשם, ביקש עו"ד שמש. האם חיכה במכשיר? השתמש באיזה כלי? העד: לא. הרים אבן ביד מהרצפה וזרק אותה. הופמן, ציטוט מן הפרוטוקול: „חמאד מוחמד, שאותו זיהיתי גם קודם (העד מוסר לנכון, אותו לא זיהיתי בשלב הדיונים, אלא מתוך הכפר), שהיה שותף פעיל בכל מה... זרק אבנים, היכה אותנו, בין היתר גם אותי ואני בטוח שמה שאמרתי מקודם זה לגבי האיש הזה חמאד, הוא לקח אבן ביד, וזרק לאיזשהו כיוון, לא ידוע אם פגע במישהו".

פנחס רחום: ביום האירוע עבר אצלי שמונה שעות. היה צמוד אלי, אני יכול להישבע. בשתיים, שתיים וחצי עזב אותי. אני אמרתי לו, מחמוד. בשלוש חזרתי הביתה ושמעתי על ביתא. אמרתי לבן שלי, אחרי צבא: כנראה מחמוד לא יבוא מחר. מאז לא ראיתי אותו.

■■■

ביום שישי, בעשר בבוקר, בא האח הקטן חמד, בן 7, וסיפר שראה את חמאר בחצר בית הספר התיכון של הכפר, כשהוא כבול ועיניו קשורות. ובשעה 11.30 הרסו הבולדוזרים את הבית בן שתי הקומות, שבקומתו העליונה גרו חמאר ומחמוד והאב חמדאן, ואת ביתו של אחמד הבכור.

יומיים לאחר מכן, יום ראשון, נעצרו האחים אחמד ומחמוד, שנמלטו לאחר התקרית אל ההרים. אחמד, 27, פועל בניין שעבד בהרצליה, נאשם באיומים, בידוי אבנים ובהסתה לרצח. מחמוד, 22, מורה לאנגלית בבית הספר היסודי של כפר עוצרין הסמוך, נאשם באיומים, בידוי אבנים, בתקיפה ובחבלה חמורה.

האם מרים: ביום רביעי בלילה באו החיילים ארבע פעמים, הוציאו אותנו החוצה. שאלו: איפה הילדים שלך? אמרתי: לא יודעת. ישבנו בבית שנהרס, אני והנשים של חאמד ושל אחמד עם הילדים. אמרו: רוצים להרוס את החדר של מוחמד. אמרתי: את הבית הזה אני בניתי, הוא שלי. אמרו: תפנו רק את החדר של מוחמד. ככה באו והלכו יום ולילה, וביום שישי באו בשבע בבוקר, והרסו את שני הבתים.

מלמטה, מבין הריסות ביתו של חמאר, עולה קולו של מרחס. האב חמדאן הזקן, בבגדי עבודה מאובקים, מפנה את הסלע להכנת תשתית חדשה. סיכוייו לקבל רישיון בנייה קלושים, שהרי מרגע שנהרס הבית, הופקעה אדמתו על ידי המדינה. ברחבה שבין שני הבתים ההרוסים הציב הצלב האדום אוהל סיירים גדול, ובו ריכזו את חפציהם של הבנים העצורים. החדר הקטן, ששימש כמחסן, הפך למטבח.

■■■

ביתא פוקא (עילית), יום שישי, 9 בדצמבר, יום השנה לאינתיפאדה. בובה בדמות חייל פלשתיני, בכפיה וחולצת חאקי, תלויה בצד הדרך. דגל פלשתין מתנוסס ברמה מעל עמוד חשמל. חיגלונים נוספים צצים בסימטאות הצרות. ילדים קטנים יחפים, מסמנים „וי", וקוראים: אללה הוא אכבר, לעבר המכונית של איזון איסחק, הנהג של עו"ד שמש.

רגע אחד וכבר ניצב מחסום אבנים על הדרך. במורד הכפר בונה תאיסיר, בעלה של מונירה דאוד, האשה מקתאי, את ביתם. החודש, מונירה, עתידה ללדת, בכל יום. השתחררה מן הכלא מתחילת השבוע.

אם יש דרגות לנידחות, ביתא נמצא בתחתית הסולם הזה. הנידחות מצמיחה את השנאה ואת הפחד, והם שהפכו את ביתא סמל ליד החזקה. 7,000 תושבים, ללא קווי טלפון, ללא מירפאה, מתקיימים על הזיתים ועל כלכלת בית. מגדלים עיזים, שפנים, תרנגולות. בשנה האחרונה, ירד מחיר השמן פלאים. מאז תחילת האינתיפאדה, נעצרו כ־80 מתושבי הכפר, 6 גורשו. לפני כחודש, נורה ונהרג כאן נער בן 12 במהלך היתקלות עם כוחות הצבא.

לאחר שנהרסו בתיהם של אחמד וחמאר, עברו הנשים להתגורר יחד בבית שכור בכפר, לא רחוק מבית ההורים. עיפאף, אשת חמאר, 26, עם ארבעת ילדיה הקטנים. הקטן שבהם, בן 8 חודשים, נולד כשחמאר כבר היה בכלא, ולא ראה את אביו מעולם. אמאל אחותה, 21, אשת אחמד, עם בתה סברין, בת 3 חודשים. בוכות ביחד, מבשלות ביחד, מחכות ביחד.

הן מתגוררות בשני חדרים, ללא מקלחת, ללא שירותים. דיור ארעי, במחיר 15 דינר בחודש, תמיכת ההורים. בחדר אחד, כיריים, ללא מקרר. בחדר השני, מיטה זוגית גדולה, ארון פורמייקה. על הקיר, תמונות חמאר ושניים מילדיו. מדף עטוף פיסת עיתון עם תמונת יאסר עראפת וגורבצ'וב.

הכסף לא מספיק לאוכל. אין טחינה, אין סוכר, בשר אוכלים פעם בחודש. בחצר מגדלים שפנים למאכל. אפשר לבקר את הבעלים כל 15 יום. מועדי הביקורים מתפרסמים בעיתוני מזרח ירושלים.

כשנודע שחמאר נעצר, הלכה עיפאף לשאול עליו אצל הצלב האדום. אמרו שהוא בכלא פרעה, ואחרי פרעה, העבירו אותו למגידו.

עיפאף לא ראתה אותו כבר 3 חודשים. פעם נפל מועד הביקור על יום הבחירות, ופעם על הוועידה הפלשתינאית. כשהילדים שואלים איפה אבא, היא אומרת להם: בכלא, בגלל שבאו המתנחלים.

לפני ששתי הנשים מתייצבות לצילום משותף, מחליפה אמאל את בגדיה של סברין הקטנה, לשמלה סרוגה בצבעי הדגל הפלשתיני. רצינו לקרוא לה אינתיפאדה, היא אומרת, אבל לא הסכימו לרשום את השם בתעודת הזהות.

■■■

אז משם, איש לא ידע לומר איך, הופיע פנחס רחום. ומן קצה לפני שנמסר תיק ביתא לעו"ד יצחק שמש מירושלים, עלה מישהו על מספר הטלפון של המעביד היהודי. עד לשלב הוא טיפלו בתיק כהתנדבות לפחות שישה עורכי דין, ויתכן שהפרט הזה נשמט איכשהו בדרך.

שמש היה עורך הדין הראשון שדרש שכר תמורת הטיפול בתיק המורכב הזה. והוא טילפן אל הקבלן. האיש, הוא אומר, הגיב כמי שנגולה אבן מעל ליבו. לא איכפת לי, ערבי או יהודי, אמר רחום, אבל הבחור הזה היה אצלי.

לא ברור גם מדוע לא בא האיש למסור עדות מיוזמתו. אני איש פשוט, אמר לשמש, ולא מתעניין בפוליטיקה. בהופעתו בבית המשפט היה ניכר עליו, שאינו מרגיש בנוח עם החשיפה הפתאומית. סירב להתראיין, או להצטלם. אחר כך הפשיר קצת.

כשחמאר לא בא, אמר, חשבתי שאולי הוא לא רוצה לעבוד, אולי יש מחסומים בדרך. נדלק לי אור אדום רק אחרי שלושה־ארבעה חודשים. פגשתי פועל אחר מביתא, שסיפר לי שחמאר עצור. נתתי לו מכתב חתום בשמי, ואמרתי לו: אני מוכן להעיד. ואז, לפני חודש וחצי צלצל העו"ד, ושאל אותי אם אני מוכן לבוא. באתי ונתתי תצהיר.

רחום מסר את התצהיר שלו ב־22.11. בלילה שלפני הדיון, בא אליו לנתניה עו"ד אדם פיש, מן האגודה לזכויות האזרח בחיפה, ולמחרת בבוקר הביא אותו אל בית המשפט הצבאי בשכם. התובע זימן חוקר שגבה ממנו עדות, ואחר כך לקחו אותו לתא של חמאד.

המעביד והפועל שלו זיהו אחד את השני. רחום אמר שהוא בא לשעה, ונשאר לכל היום. בפעם השנייה הגיע ביום ראשון שעבר, לדיון שבו נדחתה טענת האליבי.

■■■

חמאר בני שמסי האמין שהוא הולך הביתה. עו"ד שמש, שבישר לו על הדחייה, אמר שהיה קרוב לדמעות. מה שמדאיג אותו יותר מכל, הוא גורל ילדיו. יושב במחנה אוהלים, לבוש בגדי אסיר כחולים, תפורים בד גס, אוכל שעועית, אורז ולחם. בין שלוש ספירות ביום, הוא מעביר את זמנו בטיולים ובמשחקי קלפים. ככל הנראה, תוגש בקרוב בקשה נוספת לשחררו בערבות, שסיכוייה להתקבל קלושים.

כך נראים הסיכויים הללו, בניסוחו של דובר צה"ל: „על פי החוק, ניתן לעצור עד תום ההליכים מי שהוגש נגדו כתב אישום, ונצטברו נגדו ראיות לכאורה, ובית המשפט משתכנע כי קיים טעם המצדיק מעצר. ההחלטה היא החלטה שיפוטית של בית המשפט. במקרה זה, הובאו מכלול הראיות בפני בית המשפט, שהחליט כי יש מקום לעצור את הנאשם עד תום ההליכים. ובית המשפט מצא לנכון לא לשנות את החלטתו, גם לאחר שהובא לידיעתו דבר קיומה של עדות האליבי". ■

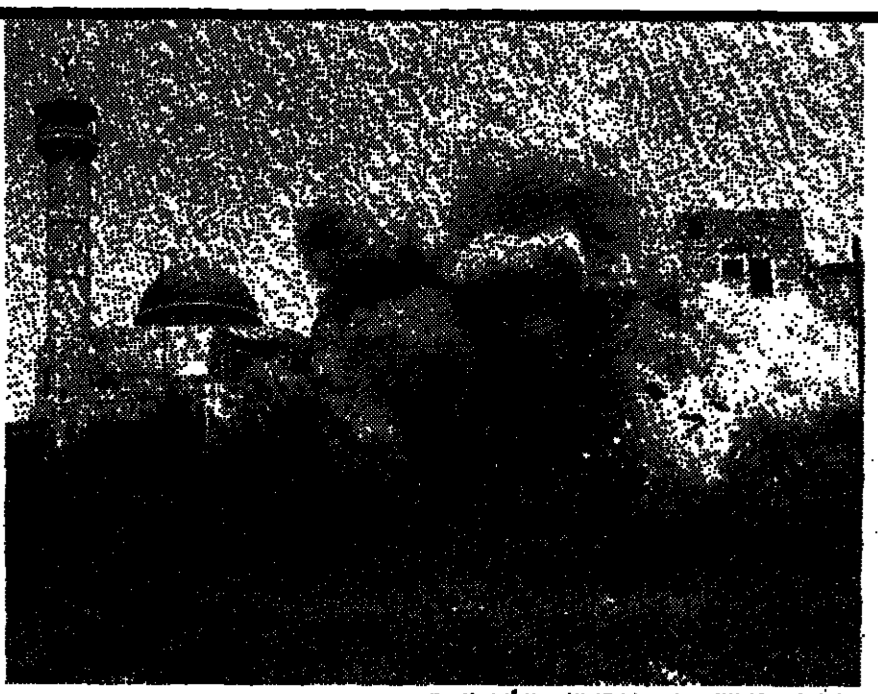

10.4.88. פיצוץ בית בכפר ביתא. תצלום: זום 77

אימו של חמאד שמסי, מרים והאח חמדי. זה הבית שלי, אומרת האם, אני בניתי אותו

לפני כחודש, נורה ונהרג כאן נער בן 12 במהלך היתקלות עם כוחות הצבא

עיפאף בני שמסי ושלושה מארבעת ילדיה. הילד הרביעי נולד כשחמאד היה בכלא, אביו עדיין לא ראה אותו

כשהילדים שואלים איפה אבא, היא אומרת להם: בכלא, בגלל שבאו המתנחלים

עופרה חוזה זה גם אופנה

על גל ההצלחה ההיסטרי של עופרה חוזה בחו"ל, מקווה האופנאית שלה, אורנה מרבך, לכבוש גם את הבוטיקים. השבוע, השיקה אוסף המבוסס על בִּגדי הכוכבת: פולקלור תימני בשחור־זהב, מכנסי הרמון, חולצות שקופות, רעלות. זה מה שרוצים הגרופי'ס

נורית בת־יער

מדונה הם הסירו את חזיית הסטרפלס. ממייקל ג'קסון נטלו הגרופיס שלו את הגרביים המשתלשלות על הקרסוליים. פרינס תרם לאופנה את הדפס הפייזלי, שצורתו צורת טיפה מפותלת.

עופרה חוזה, כך נראה, תהיה הבאה בתור. ההצלחה הסוחפת שהיא קוצרת בהופעותיה באירופה, בשירים המשלבים לחנים תימניים מסורתיים עם מיקצבים עכשוויים – מלווה בהתעניינות גוברת בבגדי המופע שלה. הגרופיס המסתופפים לאחר הופעתה מאחורי הקלעים, תובעים לא רק אוטוגראפים. רוצים לדעת גם היכן ניתן לרכוש את הבגדים. מי עיצב־אותם. העיתון הגרמני „בראוו" הריע לתלבושות המופע של עופרה בשני עמודים מצולמים, פלוס קטע על מעצבת הדגמים, אורנה מרבך.

השבוע, משיקה אורנה מרבך אוסף בן 20 דגמים בסגנון התלבושות שתכננה למופעי חוזה. תפור לפי מידת הגרופיס. הכוונה להפיצו בחו"ל. הופעת הבכורה של עשרה מתוכם תוכננה לתצוגת האופנה המשולבת באירוע „תגלית השנה" של סוכנות הדוגמניות „לוק", שנועדה להתקיים בגן אורנים ביום שלישי האחרון.

למעשה, הרעיון לתכנן קו אופנה בסגנון בגדי המופע של חוזה, נזרע כבר לפני כשנה. אמרגנה של הכוכבת, בצלאל אלוני, נתן את הרעיון, נזכרת אורנה. הוא העריך שהשוק צמא לאופנה מסוג זה, גם בגלל הקו הפופולארי של אופנת פולקלור בחו"ל, וגם בגלל הצלחתה של עופרה. זה עבר תהליך חשיבה וגיבוש. טכנית, רק עכשיו יכולתי לממש הרעיון ולהתארגן מעשית לפרוייקט.

■■■

איך התחיל הקשר עופרה־אורנה? מרבך: „עופרה קנתה בגד שלי בבוטיק בדיזנגוף בתל־אביב. מעיל צמר שחור מעוטר בפיסות עור שחור. בעקבותיו, הגיעה אלי לחיפה, להזמין את בגדי המופע שלה. סיפרה שהיא יוצאת עם שירים מזרחיים, באווירה תימנית. אחר־כך הוזמנתי לביתה של עופרה ביהוד, והראו לי את בגד הכלולות התימני המקורי ששוקל אולי מאה קילו ושלוקח שעות להיכנס לתוכו".

אורנה, בעצמה תוצר של כור היתוך תימני (מצד האם) וגרמני, צפתה במשך שעתיים בתהליך הלבשת הבגד. האזינה לתקליט. עם המטען הזה, ניגשה לעיצוב תלבושת המופע הראשונה.

„עופרה רצתה משהו קל ונוח, ואני רציתי שיהיה חתיכי וסקסי עם סממנים אירופאים־מודרניים. תכננתי עבורה חולצה שקופה, אבל עופרה לא רצתה חולצה שקופה לחלוטין. או בהופעה, השקיפות נראית בגב ובשרוולים בלבד. את החזית אטמתי בקישוטים. לחולצת השיפון עם הכובע התימני – צירפתי מכנסי חרמון צמודים. עופרה לא רצתה אותם רחבים מדי. כשבחרה בקטיפה, העניקתי לקטיפה מגע מזרחי על־ידי משחק בפאייטים, חרוזים ואפליקציות".

אורנה קלעה לטעמה. בכל אחת מגיחותיה של עופרה ארצה, הזמינה הזמרת בגד הופעה נוסף. השני תוכנן בדוגמת הראשון, אך במקום בשחור וזהב, בלבן וזהב. השלישי, וריאציה נוספת על הנושא. לאלה, צירפה האופנאית מכנסי הרמון רקומים, צעיפים, רעלות, ותכשיטי־מצח, שאיפשרו לגוון את התלבושות במהלך ההופעה.

כשהזמרת הסירה את הברדס התימני, נחשף קישוט המצח. כשפשטה את מעיל הקטיפה, נחשפה הטוניקה. בבגד האחרון, זה שלבשה עופרה באוקטובר, בעת טקס קבלת פרס אריה הזהב מטעם רדיו לוקסמבורג – נוספו גם צבעים. בצלאל אלוני נזכר שבאחת משמלותיה המסורתיות של אמו ראה גווני אדום וטורקיז. אורנה תכננה מכנסיים מבאטיסט שויצרי בפסי זהב, ירוק, ואדום. חלק עליון משובץ בתחרות בצבע ברונזה ובפרחי תחרת אורגנזה. מאחור, שלושה שובלי גדילים.

רצה בחולות המדבר במכנסי שיפון שקופים, טוניקה תואמת, ורעלה. כך נראית חוזה בסרט פרסומת לתקליטה. גם תלבושת זו עוצבה בידי מרבך. הפרט הפיקאנטי בכל סיפור התלבושות התימניות הוא, שאורנה יוצרת אותן ממשי סיני פרחוני, תחרה אנגלית, מטבעות עם דוגמת דולר אמריקני מרחוב הקישון בתל־אביב, אותם היא הופכת על צידן השני, ושאר פריטים שבתימן מעולם לא שמעו עליהם.

על אף ש„עופרה יודעת מה שהיא רוצה ומה שמתאים לה", את הדגמים היא מאשרת יחד עם אלוני. לדברי האופנאית „לא קורה שהם אינם מסכימים ביניהם. כאדם עופרה מקסימה. נעימה, חמה, ולבבית. ללא משוא פנים. בלי שגעונות מיוחדים. יש לה פרופורציות נכונות. מאוד מגובשת באישיות. ויש לי כימיה טובה איתה. היו לה הערות, והיו תיקונים. יחד עם זאת, היא ובצלאל איפשרו לי להתבטא. נתנו לי הרבה קרדיט".

■■■

יצירותיה הדרמאטיות של אורנה מרבך זכו לחשיפה בכל הופעותיה של חוזה באירופה ובארה"ב, בווידיאו קליפים, בראיונות טלוויזיה, בסרטי פרסומת לתקליטים, בטקסי זכייה בפרסים, על־גבי אלבומי תקליטים, בפוסטרים שמסתובבים בחנויות חו"ל. לכן, הטיפוסיים הם שהשוק ממש מייחל לאוסף שתוכנן למכירה לקהל הרחב.

בשלב זה, יצרה האופנאית קשר עם סוכנת בלונדון. כמו־כן, תשתתף בתערוכת „הפרט" (של בגדים מוכנים) שתתקיים שם בחודש מרץ. גם גרמניה, פאריז, ואיטליה על הכוונת. מקווה להסתייע בצלם יהודי־צרפתי, שפגשה בעת חופשה עם הבת שלה במועדון הים התיכון. „מאוד התעניין בדגמים וביקש לצלם ולהפיץ תצלומיהם בעיתונים גדולים וב'ווג'".

יש להניח שגם התלהבותה של מיס וורלד, לינדה פיטרסאטיר, מסגנונה של מרבך תסייע להפצת הקו שלה. זו נדלקה על דגמי האופנאית הישראלית, כשראתה אותם על דגנית כהן, נציגת ישראל בתחרות היופי הבינלאומית בלונדון. דגנית התיידדה איתה, השאילה לה כמה מהדגמים, אך נמנעה מלמוכרם לה, בשל התחייבותה להחזירם למעצבת. עתה אורנה מתכננת עבור המלכה, על־פי בקשתה, שמלת ערב שחורה נקיית קווים, והגם נוסף מקטיפה בקו מזרחי.

ב„שבוע האופנה" של מכון היצוא, המתוכנן לחודש פברואר עבור קניינים חו"ל – תציג אורנה, בצד הקו הרגיל שלה המאופיין על־ידי שילובי חומרים; גם את סגנון עופרה חוזה. „בדגמים שיוצאו למכירה מיתנתי את הפולקלור, כדי שהלקוחה לא תגיד, אני לא בדיוק מוזמנת לארוחת ערב אצל מלך סעודיה".

כשהם ממותנים, בכוונתה ליישם את הרעיונות המזרחיים גם בדגמי ספורט, חולצות טי ואימוניות ובבגדי עור שתפיק בשיתוף עם מפעל במגדל העמק. „יש לי פה יצרן שהולך אתי יד ביד וגם צוות נהדר".

■■■

את אורנה מרבך, פגשתי לראשונה לפני כשש שנים במסיבת תחפושות. צדה את עיני בזכות שובל הטול הקוקטי־ייחודי שצמח מבגד־הגוף שלבשה. הסתבר שתכננה אותו בעצמה, שהיא מעבירה את שעות הפנאי שלה, בביתה, בתכנון דגמים לפי הזמנה.

זמן קצר לאחר שפרסמנו את תצלומה בתחפושת שובל הטול – הגבירה את קצב עבודתה והקימה סטודיו. לפני כשנתיים, עברה למפעל משלה. את יסודות התפירה והגזירה למדה במסגרת הכשרתה כמורה למלאכת־יד. את היתר, פיתחה תוך לימוד עצמי.

בהכרה בינלאומית זכתה לראשונה בעקבות בגד בהשראת שבעת המינים, שעיצבה עבור פיניצי מור לתחרות מיסיס וורלד בהונולולו. תחרות יופי של נשים נשואות. בתחרות התלבושות הלאומיות שנערכה במסגרת אותו אירוע, קטפה התלבושת של מרבך מקום ראשון. מאז, זו העונה השניה שכל מלכות היופי וסגניותיהן מופיעות בדגמים ייצוגיים בעיצובה. חושפות אותם בתחרויות הנערכות בכל רחבי העולם, מיפן, וסינגפור ועד אירופה וארה"ב.

ברשימת לקוחותיה המקומיות, יהודית רביץ, לה תכננה בגד לבן למופע „דרך המשי", ותהילה טמיר, שרכשה מספר מערכות. גם הקשר עם עופרה חוזה אינו מצטמצם לבגדי מופע. חוזה רוכשת אצל אורנה גם בגדים לחייה הפרטיים. מערכת תלת־ממדית מסאטן ועור. מותניה גברית צמודה, בפסי שחור וקרם עם מכנסיים שחורים קלאסיים. חלק מוכנים, שירדו מהקולב, אחרים הוזמנו בצבע שונה מהמקור, הצבעים המועדפים על הזמרת שחור ולבן.

גם באחד מסרטי המצלמה הנסתרת של יהודה ברקו, הונצחו דגמיה של אורנה מרבך. „רצה לשלב בתצוגה בחורה גרמניה שתתפשט באמצע הארוע. הקטע צולם בקיסריה. הלבשתי אותה בכל־כך הרבה שכבות שלקח לה שעה להסיר אותן", כמעט מחול שבעת הצעיפים. ■

עופרה חוזה בדגם של אורנה מרבך. „עופרה רצתה משהו קל ונוח, ואני רציתי שיהיה חתיכי וסקסי, עם סממנים אירופאים־מודרניים"

מדגמי אורנה מרבך: ברדס תימני מסורתי ועליונית באפליקציות

צווארון שכמייתי מעוטר סרטי זהב ואפליקציות על קטיפה

חליפת „פנלום" סטייל שנות החמישים, עם מוטיבים מזרחיים

תצלומי הדגמים: אסנת קוסנסקי

מדגמנות: לימור מגן, סגנית מלכת היופי וסגנית מיס אירופה

תבשילי „סבתא טובה"
צריך רק לחמם והלב מתחמם

חדש מי מאתנו אינו נזכר בגעגועים בתבשילים הטובים שהכינה סבתא. תבשילים שחממו לנו את הלב בימי ילדותנו ועוררו את התפעלותנו כשגדלנו. לסבתות יש תמיד סבלנות לבשל מאכלים "מסובכים" והן תמיד מצליחות. הסבתות משתמשות במוצרים הכי טובים כמו ירקות טריים – ואילו חומרים משמרים הס מלהזכיר!

היום, כל אחת יכולה לבשל כמו סבתא טובה. כי לפי מסורת הסבתות הטובות הכינה "סבתא טובה" סדרה חדשה של תבשילים טעימים המיוצרים מירקות טריים, על טהרת החומרים הטבעיים, ללא צבעי מאכל וחומרים משמרים. חשוב לדעת שהפשטידות אינן מכילות כולסטרול.

"סבתא טובה" מציעה לך: מבחר פשטידות ומרקים עם שפע ירקות טריים, ירקות ממולאים באורז וברוטב נפלא (ללא בשר) ותבשילי אורז במתכונים טעימים להפליא. כל התבשילים מוכנים. צריך רק לחמם בתנור או בטוסטר-אובן או במיקרוגל (לפי ההוראות) ולהגיש...

מהיום, במקום לטרוח שעות במטבח על מתכונים מסובכים של פשטידות וירקות ממולאים (שלא תמיד מצליחים) ניגשים לתא ההקפאה במקרר – והכל מסתדר.

תבשילי "סבתא טובה", בטעם ביתי מעולה, מעוררים תיאבון וזוכים להצלחה אצל כל בני המשפחה!

תבשילים טעימים
מבית טוב!

מפעלי מזון
SF
סנפרוסט

שלמה גרוניך, הילד הנורא של המוסיקה הישראלית, בן 40, מפסיק עם המרירות ◉ „אני לא מפחד מזה שהתמסדתי, ונכון שהמרדנות פחתה"

גרוניך דגם 88

יואב קוטנר

שלמה גרוניך הוא, כבר יותר מ-15 שנה, אחד המוסיקאים המגוונים והמעניינים שלנו. היצירה שלו נעה בקלילות ממוסיקת רוק ליצירות קלאסיות ברוחן, מג'או ועד מוסיקה תוכניתית להצגות וסרטים. עובד כל הזמן ללא הפסק, שונא חופשות ומצליח להשתחרר מהלחצים רק בחו"ל. אנחנו נפגשים לשיחה לכבוד הוצאת תקליט חדש שלו, „נדודי שינה", תקליט סולו אישי, אחרי תקופה ארוכה של הפקות שונות לאחרים ועם אחרים.

שלמה גרוניך דגם 88 הוא אדם מיושב, חביב ותיקשורתי מאד. בגיל 40 הוא לא רוצה להשמע מריר ומקטר, ולפתיחת השיחה הוא מסביר את הכיוון: „כאחד משלבי הבגרות שאני עובר וחווה, אני מכין בעצמי ובונה בתוכי את התחושה שאני צריך להפסיק עם המרירות. אני צריך להציג את עצמי כאחד ששמח בחלקו, מה שאני באמת. זו לא סתם הצגה אלא שינוי פוקוס אל הצד החיובי. לכן אני לא רוצה לדבר על מצב המדינה ומה קורה פה אחרי הבחירות וכל מיני דברים כאלה, למרות שזה חלק ממה שאני חווה".

– האם „הילד הנורא של הפופ הישראלי" ויתר והתמסד?

„כן! אני לא מפחד מזה שאני לא נורא כל כך, וזה נכון שהמרדנות שבי פחתה. הגיל משייף כל מיני קצוות ומיישר דברים שהיו פעם חדים. בעצם, אני בן אדם די מאושר. אז למה לי לקטר?"

– ומה עשתה ההתבגרות הזו מבחינה מוסיקלית? בתחילת שנות ה־70 השתייכת לקבוצת מוסיקאים צעירים (יוני רכטר, מתי כספי, אבנר קנר, שם טוב לוי ואחרים) שהתחילה מהפכה ברוק הישראלי „המתקדם". מאז נראה שהפכתם לחלק מהמימסד המוסיקלי. אם אני משווה אותך לפרנק זאפה, למשל, בגלל הדמיון החיצוני ביניכם, הוא אף פעם לא הפסיק להשתולל מבחינה יצירתית.

„דווקא בתקליט החדש שלי, יש עדות ל'זאפאיות' שאתה מדבר עליה, לפחות בחלק מהשירים. אבל נכון שיש שינוי והתשובה לשאלתך נשתרעת על כמה דברים: קודם כל אנחנו חיים בישראל, וזו תשובה שתהיה נכונה לכל שאלה. בגלל שאנחנו חיים כאן, אנחנו לא יכולים להשאר, אני וחברי, בדיוק בדברים שאנחנו יוצרים באופן אינטואיטיבי.

„פה לא נותנים לך להשאר מה שאתה ואין מספיק קהל שילך אתך בקטע המטורף שלך. וחוץ מזה, גם בנושא הזה השנים לאט לאט משייפות אותך. אתה מתפשר ומחפש איפה כן יש קהל. אם הייתי יוצר באנגליה או בארה"ב, הייתי כנראה נשאר יותר בכיוון המהפכני ו'המטורף' שהייתי בו בהתחלה. הזרמים המטורפים עוד נמצאים אצלי בפנים, אבל מצאתי דרכים אחרות לבטא אותם.

„אני מנסה כיום להיות יותר קומוניקטיבי. זה משפט שחוק ונדוש, אבל זאת האמת. בגיל מסויים אתה מגיע למצב שאתה אומר: מספיק להחזיק את דגל המרד! אני רוצה להגיע לאנשים! כמה נשאר לי? אני באמצע החיים שלי, אולי כבר אחרי.

„זאת האמנות שלי, ואם אני עובד בשטח של 'פופ', וזה אחד הדברים שאני עושה, אז מדובר בליצור קשר עם קהל. את כל הטירופים שמתרוצצים לי בראש, ושאני לא יכול אולי להכניס לתקליט שלי, אני יכול לבטא במוסיקה להצגה או במוסיקה לסרט. אני גם אוגר לי כמות עצומה של חומר, שחלקו גם הוקלט ולא יצא לאור בינתיים. אבל אני לא מרגיש שאני מוותר. אני מרגיש שבחוכמה ובבגרות אני מנסה לבנות גשר אל יותר אנשים.

„יש עוד עניין: בארץ, כשמתגלה איזשהו כישרון, מייד עטים עליו וסוחטים אותו. הוא עובד עם זמרים אחרים, עושה מוסיקה להצגות ועוד המון דברים, ואין לו זמן לעצמו. ואגב, אם הזכרת את יוני רכטר, כל כך נהניתי מהתקליט החדש שלו עם אריק איינשטיין...

„אני חושב שזה הדבר הכי יפה שאריק עשה. ומאוד קשה להגיד על איינשטיין 'הדבר הכי יפה שהוא עשה', כי יש כל כך הרבה דברים יפים שעשה. זה כמו לבחור שיר של הביטלס. אבל בעיני התקליט הזה הוא הכי יפה והכי מוסיקלי שהוא הוציא".

– האם הנסיון להיות יותר תקשורתי מוכיח את עצמו? האם כיום אתה אהוב ומקובל ומצליח יותר?

„כן בהחלט, באופן מאוד משמעותי. אני מוצף כל הזמן בפניות של אנשים ברחוב, שמצפים לשמוע ממני משהו חדש. אני מרגיש את זה בהופעות שאני עושה במשך כל השנים, במקומות קטנים וללא פרסום גדול, כשאני ממלא אולמות, אמנם לא גדולים, אבל בהצלחה עצומה.

„אני מרגיש שמאוד אוהבים אותי, ומאוד מצפים לתקליט הזה, ואני מרגיש יותר בטוח מאי פעם. יש גם אפקט עצום להשתתפות שלי ב'זהו זה'. גדל פה דור שמכיר אותי משם, ואני מרגיש אהוד. אני גם משתדל להיות יותר נחמד לאנשים. במקום להתעצבן מטרדנים אני משתדל לחייך. זה משתלם. פתאום אנשים זעופים מחייכים אליך בחזרה. החיים לימדו אותי שהזעף מביא זעף וחיוך מביא חיוך".

■■■

– פעם סיפרת לי שאחד הדברים שעוררו התנגדות אליך היה המראה שלך. השערות הארוכות, הזקנקן. האם העובדה שאתה ממשיך להיראות כך גם כיום היא פרובוקציה, „דווקא להראות להם"?

„לא. וזו שאלה שאני נשאל לפחות פעם ביום על ידי ילדים ומבוגרים: 'למה יש לך קוקו?'. אין לי רצון להוכיח שום דבר בעזרת הקוקו הזה, ואני לא מרגיש שאני מורד במוסכמות אלא כשהסיטואציה מבחוץ גורמת לי להרגיש שהמראה שלי הוא סמל של מרדנות. כשאנשים מתייחסים אל הקוקו שלי ככה אני שמח.

„טוב לי שהקוקו הוא אטרקציה. וחוץ מזה, זו התשובה העיקרית: התרגלתי לשיער שלי, אני אוהב אותו ואני כל כך אסיר תודה לטבע שנתן לי בגיל 40 שיער כזה, שרוב האנשים בגילי היו מתים להתחלף אתי. בקשר לזקנקן, אני חושב שהוא מתאים לקלסתר שלי. יש לי קצת בעייה עם מראה הסנטר שלי, וכדי להסתיר אותו, אני מגדל זקן. זו ההרגשה שלי ואולי זה בכלל לא נכון. בגיל צעיר חשבתי שאני בכלל לא יפה והיום אני חושב שאני כן יפה.

„דבר שמשתייך לזה הוא המראה שלי בהופעה. אני יודע שהפרצופים שאני עושה על הבימה מפריעים להרבה אנשים. חשבתי על זה הרבה שנים. אולי הפרצופים האלה הם טכניקה שפיתחתי עוד בילדות כדי להסתיר כל מיני דברים. אבל כשאני עושה פרצוף זה לגמרי אינטואיטיבי ואני לא יודע שאני עושה פרצוף. היום אני יותר מודע לזה ואני מנסה לחסוך בפרצופים.

„כשאני רואה את עצמי ב'זהו זה' אני מעדיף את המראה שלי כשאני עושה פחות פרצופים. העניין הוא, שכאשר אני בהופעה אני לא שולט בפרצופים ובתנועות שלי. הם באים מתוכי. ההופעה היא חוויה אינטימית עם הקהל ויש בה חשיפה עצומה. אני יכול להתפשט על הבמה וזה לא יראה מוזר".

– תרשה לי שאלת סבתא: מתי תפסיק להיות ילד? מה עם ילדים משלך?

„למרות שערות השיבה, אני עדיין מרגיש כמו ילד, ואני לא יודע אם זה ישתנה אי פעם. אבל בכל זאת, בניתי בית שהוא שלי (אמנם בשכירות) בניתי משפחה שמורכבת בינתיים משתי נפשות וההמשך בתכנון. אנחנו עובדים על זה. גם אני וגם אישתי נירית מאוד רוצים ילד, וזה רק עניין של זמן".

■■■

הזמן עובר (מלים ולחן שלמה גרוניך)
הזמן עובר ואנחנו יחד
הזמן עובר ואנחנו קרובים יותר
חברים באים והולכים
זוגות קמים ונופלים
תינוקות נולדים הופכים אנשים
הזמן עובר ואנחנו יחד
ראינו כבר הרבה דברים יפים
נסענו לבקר את ההורים
אין עוד ילדים שיהיו בריאים
את מנסחת חוזים אני חותם ומסכים
הזמן עובר עלינו יחד
עובר כל כך מהר
הזמן עובר ואת מקשיבה לי
הזמן עובר ואני מנגן פסנתר
הזמן עובר ואנחנו יחד
הזמן עובר ואנחנו קרובים יותר
מסיבות בעיר נדלקות
חתיכים תופשים חתיכות
ואצלנו מזמן כבו האורות
הכי נפלא זה לישון ביחד
חולמים ביחד את החלומות
ובאוויר בונים שני ארמונות
את כל כך יפה כשהבוקר בא
נוספות אותיות מתמלאות למלים
תמיד זו תחילת הדרך
אנחנו עוד לומדים
הזמן עובר ואת מקשיבה לי
הזמן עובר ועוד יש לי הרבה מה לספר.

■■■

– יש בשיר הזה, אחד היפים ביותר בתקליט, הרבה השלמה אך גם עצב...

„הזמן עובר כל כך מהר, ואנחנו לא יכולים לשלוט בכך בכלל, זו כבר הצהרה מלאת כאב. השיר הזה לגמרי אקטואלי. נירית ואני נמצאים ביחד עשר שנים, ועדיין הרגע הכי נפלא שלנו, הוא הרגע שבו אנחנו הולכים לישון ביחד. אני מעריך את זה על כל בילוי או סערת רגשות שאני אמצא בחוץ. דווקא במשפט הזה אין כאב. במשפטים אחרים, על החברים שבאים והולכים, על הזוגות שמתפרקים, יש הרבה עצב".

– מה סוד ההצלחה שלכם כזוג?

„זה מורכב מהרבה דברים. זו התאמה מן ההתחלה וזה הרבה השקעה. נתמזל מזלי ואני מאושר ואני מודה למי שצריך להודות ואני לא רוצה להשתמש כיום במלה אלוהים, על שדווקא נירית היא זו שהתאהבתי בה לפני עשר שנים.

„זה קרה לי כמעט עשר שנים אחרי שהתגרשתי מאשתי הראשונה, אחרי זמן רב שבו חשבתי שלא אתאהב לנצח, שלא אמצא אהבה אמיתית, ואפילו לא ציפיתי לזה. ופתאום זה קרה. זו התאמה שכנראה לא מתרחשת הרבה בחיים; וזו גם השקעה אינטופית, עבודה יומיומית.

„אני יודע שאני צריך להגיד את זה לעצמי, להעיר את עצמי מידי פעם, כי אסור לקחת יחסית כמובנים מאליהם. צריך להשקיע כל הזמן בלבנות את זה ולשפר את זה, ואפילו זמן של חיים שלמים לא יספיק לאנשים להתקרב. עכשיו כשנירית נמצאת בניו יורק בגלל הסרט שלה, ואני שבוע שלם לא איתה, אני מבין את עוצמת הקשר בינינו. היום כשאני משתמש במלה 'נצח' בקשר ליחסים, אני אומר את זה בלב שלם".

– היחסים שלכם שיוויוניים או שאתה ה„כוכב" והיא האשה שברקע, שתומכת מאחור?

„זה התחיל כשנירית היתה ממש ילדה, בת 18. אני הייתי כבר איש מצליח ומפורסם, והיא היתה בתחילת דרכה. כמובן שהזרקורים החיצוניים היו מופנים אלי והיא היתה יותר תומכת. אבל היום נירית קולנוענית ועושה סרטים וכותבת ומצליחה, ואני כמעט לא רואה אותה כי היא עסוקה. אני כל כך נהנה מזה. אני יודע שגברים אחרים לא עושים את זה, ואני לא מבין איך. אני מעודד את נירית, אני עוזר לה ואני שמח בהצלחה שלה".

– כשאתה משתף אותה בכתיבת השירים שלך, אינך חושש מ„סינדרום יוקו", שיאשימו אותך שאתה דוחף אותה בגלל שהיא אשתך ולא בגלל כשרונה?

„לפני 10 שנים הייתי יכול להתרגז מהערות כאלה. היום אני יודע שזהו הטבע המרושע של בני האדם. בגלל זה אנשים שנאו כל כל גם את יוקו, כי קשה להם לראות זוג מאושר. מוכרחים ללכלך את זה. אני מאוד אוהב איך שנירית כותבת וזה פינוק בשבילי להשתמש בטכסטים שלה. במקום שאני אתאמץ לכתוב טכסט יש לי טכסטים שלה.

„ואגב הפעם, בתקליט הזה, הכרחתי את עצמי להתאמץ במיוחד, כדי להגיע לשלמות של מלים ומנגינה. יש בתקליט שלושה שירים של נירית, אחד של אלכסנדר פן וארבעה שלי. יש בתקליט הרבה מטען אישי. אני מרגיש שאני חושף בו את החיים שלי. אני פותח את הלב שלי. המוטו של התקליט ושל החיים שלי עכשיו זה ניגודים. אני איש של ניגודים. מי לא. אבל אני במיוחד איש של ניגודים.

„התקליט הוא ניגודים. החיים שלנו בארץ הם חיים של ניגודים. אור וחושך. חם וקר. טוב ורע. שמח ועצוב. אופטימי ופסימי. רוצה להיות פה ולא רוצה להיות פה. רוצה להיות בחו"ל ולא רוצה להיות בחו"ל. רוצה לכתוב מוסיקה קליטה ולא רוצה לכתוב מוסיקה קליטה. רוצה לכתוב סימפוניה ולא רוצה לכתוב סימפוניה. הניגודים הם האש. לכן גם התקליט אינו בקו אחיד מבחינה סגנונית, אלא מהווה סיכום של כיוונים שונים בחיים שלי".

– גם בזמן העבודה על התקליט, ובכלל בשנים האחרונות, יצרת המון דברים בכל מיני כיוונים מוסיקליים. איך אפשר לעשות כל כך הרבה דברים בבת אחת? האם זה לא נהפך למקצוענות גרידא? למיומנות אוטומטית ללא רגש פנימי?

„לא ולא. אני לא יודע מהיכן זה בא, אבל יש בתוכי מקור כוח. אפשר להיות מיסטי ולומר, שאני רק מדיום שהמוסיקה קוראת לו. המוסיקה היא דבר שקורה לי, ואז אני צריך לעבוד קשה כדי להפוך את המוזה לשיר שלם. המשאבים קיימים בפנים. הרצון לכתוב עוד, וליצור מוסיקה מגוונת, עדיין קיים. הרעב קיים, ואני מוסיקאי רב גוני שאוהב להשתמש בכל המיומנויות שלי. לפעמים זה בעייתי, למשל כשהייתי באמריקה ולא ידעו באיזו 'מחלקה' לסווג אותי. בג'אז? ברוק? בקלאסי?"

– ובאמת היכן אתה הכי אתה? אם היית צריך לבחור רק סגנון אחד מה היית בוחר?

„זו, כמובן, שאלה נורא קשה. מהתקליט הזה הייתי בוחר את 'הזמן עובר'. אני חושב שאני מרגיש הכי טוב כשאני עוצם את העיניים, ליד הפסנתר, מנגן ושר מה שיוצא. וזה כנראה בדרך כלל בכיוון של שיר שקט, שיר אהבה. אבל אני מרגיש לא פחות טוב כשיוצאים לי דברים מטורפים על הפסנתר או צרחות בשירה.

„בהופעות קורה לי משהו אחר, שהוא תמיד טרי וספונטני. ברוב ההופעות, אין לי מראש כוח לעלות על הבימה. אני עולה על הבימה יבש וחסר השראה לחלוטין, אני מתחיל בצורה טכנית, ואחרי כמה צלילים זה קורה.

„היום אני כבר לא מודאג ואני יודע שבשלב מסויים של ההופעה זה יקרה לי. כמעט לא היו לי הופעות שזה לא קרה. היום אני גם לא דואג שלא אצליח להדליק את הקהל. בהתחלת ההופעה הם יכולים ללעוג או להיות אדישים, אבל בסוף ההופעה הם תמיד שלי".

– ואם זה לא יקרה לך, אם לא תרגיש את הבוז הזה ואת ההשראה הזו, תפרוש?

„אם זה לא יקרה, אז אפרוש. אולי אז אכתוב סוף סוף את הסימפוניה שלי". ■

נירית גרוניך. עכשיו, כשנירית בניו־יורק, אני מבין את עוצמת הקשר בינינו"

„פה לא נותנים לך להשאר מה שאתה ואין מספיק קהל שילך אתך בקטע המטורף שלך. אתה מתפשר ומחפש איפה כן יש קהל. הזרמים המטורפים עוד נמצאים אצלי בפנים, אבל מצאתי דרכים אחרות לבטא אותם"

„בשבילי ג'ון לנון חי"

שלמה גרוניך רואה סמליות מיוחדת בעובדה שנפגשנו לשיחה דווקא ביום השנה להרצחו של ג'ון לנון.

„אין דברים מקריים", הוא אומר, „והעובדה שנפגשנו דווקא היום היא סמלית בעיני, מכיוון שלשנינו היה עניין משותף בג'ון לנון ובנסיון להנציח את דמותו אחרי הרצח".

אז, לפני שמונה שנים, אחרי הרצח, כתב שלמה שיר תגובה ספונטני לזכרו של ג'ון, ומאז הוא מסמן את החיים שלו, את ימי ההולדת שלו, בהתייחסות ללנון.

„אני עכשיו בן 40", הוא אומר, ומוסיף בטבעיות, „הגיל בו לנון הלך".

בסרט החדש „דמיין", על חיי לנון הוא עוד לא צפה, אבל לנון נמצא איתו כל הזמן, גם בזמן השיחה אתו.

„הייתי עכשיו בניו יורק, והלכתי לבקר בבית הדקוטה, ביתו של ג'ון. הרגשתי שמציף אותי משהו מאוד חי. עמדתי שם דקה, בלי צפירה, מול המרפסת שעליהן הוא נפל. הייתי נפעם ונרגש, החוורתי, הדופק שלי עלה, וכל היום הייתי נסער. גם היום אני מרגיש אליו קירבה מיוחדת, כאילו הכרתי אותו, כאילו היינו אחים.

„כל הרכילויות והלכלוך שמוציאים עליו לא פוגעים בדמותו בעיני. להיפך. זה מקרב אותי אליו. אני יודע שרוב הרכילויות לא נכונות, ושום דבר לא יכול להכתים את ג'ון בעיני. הוא לא שיקר, ומה שהוא עשה זו האמת, ולא בכדי הוא מסמל בשבילי ובשביל הרבה אנשים את השפיות והיצירתיות בעולם. אחרי שמונה שנים זה כל כך עצוב...

„ולא רק ביום הירצחו אני נזכר בו. אני נזכר בו המון המון, כמעט כל יום, ובמופע הקרוב שלי אני רוצה לשיר מחרוזת מהשירים שלו. אני נורא מתגעגע אליו והוא חי. בשבילי הוא חי".

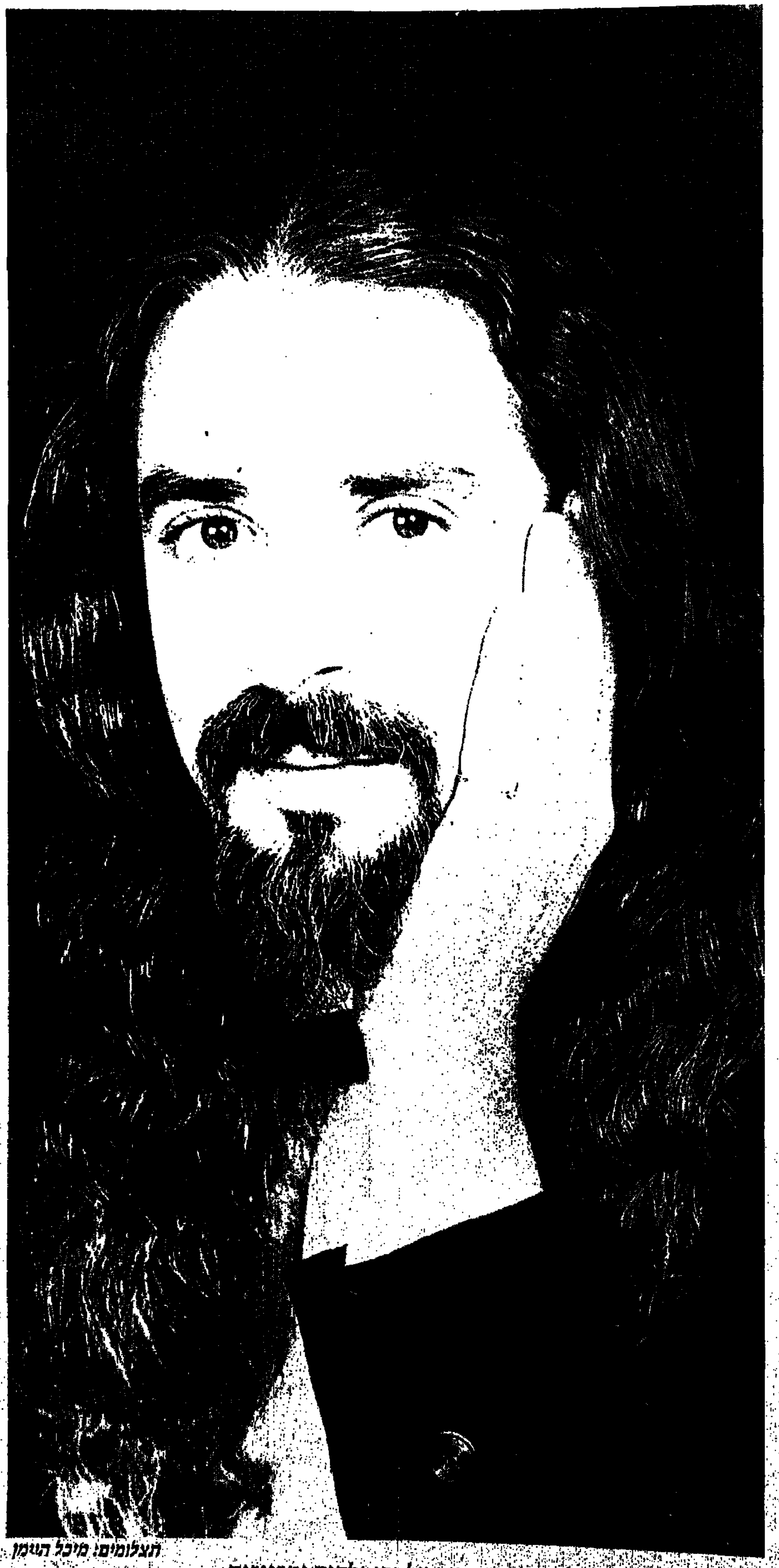

הצלומים: מיכל היימן

„זו שאלה שאני נשאל לפחות פעם ביום על ידי ילדים ומבוגרים: 'למה יש לך קוקו?' טוב לי שהקוקו הוא אטרקציה"

הגעתי לכאן עם 'מיכאל קולהאס' של הקאמרי. הצגה ראשונה בעברית מאז היתה פה 'הבימה', בשנות ה־30 ● בשבילי פולין, פעם ראשונה ● עוצמתה של הכנסיה, תאורה דלה ברחובות, פתיחות מוגבלת אל המערב, ציפיה ● וכל הזמן ההרגשה שהעבר בוער מתחת למרצפות

אהבה נוסח פולין

עמנואל בר־קדמא, ורשה

עיר חדשה, עיר קוברת את העבר, אמרתי לעצמי. שדרות רחבות חוצות את ורשה לאורך ולרוחב. שדרות ירושלים, רחוב ראשי. סיפור השם הזה הוא היסטוריה רחוקה. מלך ימי־הביניימי שנשא חסד ליהודים.

היסטוריה רחוקה. ההיסטוריה הקרובה קבורה מתחת למבנים הגדולים, המרובעים, המכוערים והאנונימיים שהוקמו אחרי המלחמה על יסודות העיר ההרוסה. היא קבורה מתחת לפארקים הירוקים ולכבישים ולרחובות החדשים.

ערב כחול יורד על עיר מעוננת וקרה. מבט ראשון מתוך חלון האוטובוס, בדרך מנמל התעופה. העיניים מחפשות. אולי את פניהם של אנטק צוקרמן וצביה לובטקין. שמעתי אותם, ואני עוד ילד, מספרים בקיבוץ יגור את סיפור האימים הזה. ועוד סיפורים ועוד ספרים קופצים מול העיניים בדימדומים האלה. 'שואה' של קלוד לנצמן, תנועת השוחט על הצוואר של הפולני ההוא. והאיכרים, מול הכנסיה, שזוכרים את רצח המשיח.

פולין. פעם ראשונה. ולמרות זאת, ארץ מוכרת מאוד. ידעתי שאחוש בכל רגע את הרוחות העבר מרחפות ורואות נמוך. ידעתי, שבכל ימי שהותי בארץ זו, יבערו אבני המירצפת מתחת לרגליים.

'תן לי', לחש לי שוב אלתרמן, 'שינאה אפורה כשק, וכבדה משאתה בשניים'. ועכשיו, רימרומים. קר. שלג באוויר. אנשים במעילים כבדים וכובעי פרווה. חוזרים מהעבודה. עיר חדשה, חסרת חן וקודרת. פתאום שוב אין הם רוצחי עמי, אלא פיונים חסרי דיעה באיזה משחק שחמט ענקי. העדר האנושי של 'זמנים מודרניים' של צ'ארלי צ'אפלין, חי וקיים, ומהלך בדממה, על המדרכות הקפואות של ערי פולין.

■■■

הגעתי לכאן עם התיאטרון הקאמרי. הצגה ראשונה בעברית 'אחרי אלפיים שנה'. בעצם, ראשונה מאז היתה פה 'הבימה' בשנות ה־30. איזה הבדל. 300 מאות אלף יהודי ורשה באו לקבל אז את 'הבימה'. מי יבוא עכשיו לראות את 'מיכאל קולהאס'? באכסדרת המלון מקבלים בנימוס קר ועניני את 'קבוצת התיאטרון מישראל'.

ברברה סליבינסקה, אשה יהודיה, בלתי נלאית, המזיזה הרים בעניין חילופי התרבות פולין ישראל, נכנסת כמו רוח סערה. כל שש ההצגות נמכרו. מי קנה? שאלתי אותה. "אנשים", היא אומרת, "פולנים. חובבי תיאטרון". נחכה ונראה.

היכל המדע והתרבות הוא, לוורשה, מה שמגדל אייפל לפאריז: תג זיהוי מקומי. סליחה על ההשוואה, כי הארמון הזה, מבנה מרובע, מגושם ויהיר הוא, כמו כמה מבנים קטנים יותר בעיר הזו, דגם מייצג של המגאלומניה הסטאליניסטית, כפי שהשתקפה בארכיטקטורה.

כשאחד המארחים אומר, שהמבנה הוא 'מתנת העם הסובייטי לעם הפולני', לא קשה לאתר טונים של סארקאזם. לא קשה לפתח פאראנויה קפקאית תוך הסתובבות, ולוא גם מודרכת, באינסוף הפרוזדורים וחדרי המדרגות של הבניין. כאן, באחד האולמות, יוצג 'קולהאס'. אולם לא גדול. 600 מקומות מרופדים קטיפה אדומה. יציע וכרכובים מעוצבים בסגנון הבארוק, שעבר כנראה לא מעט תלאות בדרכו ממקום לידתו ופריחתו במערב.

יוסי כרמון, הוא מיכאל קולהאס, מתרגש. יש לו סיבה. היה כאן ילד. זוג פולנים הצילו אותו. הם יהיו כאן היום. "ההתרגשות האמיתית היתה לפני שנה, כאשר נפגשנו בפעם הראשונה אחרי 45 שנים".

בהמשך המסע, ארצה לשמוע את הסיפור שלו. אבל לא אגיע לזה. יהיה לו כאן בפולין סדר פעולות נפרד. הוא נוסע לעיר ראדום לחפש את ילדותו. יש לו פולין פרטית משלו, של זכרונות ואולי גם של חוויות והנאות. יוסי כרמון נוקם היום נקמה קטנה. לא רק נשאר בחיים. להביא תיאטרון, בעברית – זה ניצחון.

■■■

קהל יפה. אנשים צעירים. סטודנטים. בטח גם יהודים. לא בהכרח. גם קשישים. פולנים, אני יודע, נושאים כמיהה לתרבות היהודית. אני חוזר ושומע את זה גם כאן. עוד בתל אביב, אמר לי הבימאי אנדז'יי ויידה, מי שעשה את 'הדיבוק', כי הפולנים צריכים להיות משוגעים כדי לוותר על הרובד התרבותי שהיהודים תרמו לפולין במרוצת 1,000 שנות ישיבתם בה.

אבל, יכול להיות שאנשים באים לשמוע את הסיפור של האנארכיסט קולאהס, שלוקח את הצדק לידיים ועושה שמות בעריצים. לדברים האלה יש משמעות כאן. מכל מקום, אנשים קשובים בדריכות לטקסט הפולני של יוסי קאנין, בתפקיד המספר.

וכאשר כרמון משמיע את מונולוג המפתח של הסיפור, המונולוג בו הוא מצהיר על צדק ונטילת נקמה, בפולנית (הפתעה!), יש תשואות ממושכות. בסוף ההצגה, מסכים, מסכים, מסכים. תחושה של ניצחון באוויר. נציגנו בוורשה, השגריר מרדכי פלצור, מאושר. הוא מחייך מאוזן לאוזן ועיניו נוצצות מאחורי זגוגיות משקפיו. "איזו הצלחה", הוא נהנה, "איזו הצלחה". אין זו ההצלחה הישראלית הראשונה. היו כאן גם הפילהרמונית ובת־דור.

"אל תתפלא", אומרים לי פולנולוגים, "אם לא תמצא הרבה פירבקים להצגה בעיתונות. זה מישחק מורכב. מצד אחר, יש חילופי תרבות, ולפי כל הסימנים יתרחבו בעתיד, ומצד שני, פרופיל נמוך יחסית".

■■■

היו הפתעות. הטלוויזיה שידרה כתבה קצרה. כולם כתבו, לפחות ביקורות. היו ביקורות טובות, בינוניות וסופרלאטיביות. לא היו רעות. גם 'הטריבונה לודו', הביטאון הרישמי של המפלגה, כתב יפה ובולט. אחד העיתונים הגדיל וכתב, ש'קולהאס' היה אחד השיאים של המיפגש הבינלאומי של חמישה תיאטרונים מארצות שונות. פסטיבל הזוטא הזה, בו השתתפו גם תיאטרונים מבריטניה, בריה"מ, גרמניה המזרחית ומפולין עצמה, היה עילה ומיסגרת לביקור הקאמרי.

המיפגש הראשון עם פולין, הוא מיפגש עם עוצמתה של הכנסייה הקאתולית. מעולם לא ראיתי כדבר הזה: מטוס הטופולב של חברת התעופה הפולנית 'לוט', מחיש את סיבובי מנועו על מנת להמריא מנמל התעופה של רומא, כולם מרכינים ראשים ומצטלבים. לא להאמין. גם הדיילת הבלונדינית היפה, זו עם העיניים המזומנות והאנגלית חסרת חרוזי, ממלמלת מילמולים ומגלגלת עיניים כלפי תיקרת המטוס. הייתי עתיד להיתקל בזה על כל צעד, במשך עשרת ימי הביקור שלי בפולין.

יכול להיות שפניו של החבר־גנרל ווייצק יארוזלסקי, המזכיר הראשון של המפלגה, מככבים בטלוויזיה. אבל, כל נהג מונית מחזיק מול העיניים תצלום של כוכב פולני אחר: האפיפיור יוחנן פאולוס, מי שכיהן כאן, בקאתדראלה האדירה והיפהפיה של קראקוב, עד לפני כמה שנים, בתור הקארדינאל קארול ווטילה.

■■■

הערים הפולניות אינן מקושטות ומוארות עכשיו, בערב חג המולד, כמו ניו יורק, לונדון או פאריז. אורות קלושים וצנועים. בחנויות, שהמיבחר הדל משווע מהמדפים הריקים, יש תנועה ערה. שלושה פולנים מסתדרים, טבעית, בתור. התור כאן הוא אורח חיים. לא רק לבשר ולדגים, לקמח ולשוקולד. גם לדלפקים של החנויות למלאכה עממית. שם מוכרים גם תשמישי קדושה. את המפות הרקומות קונים האורחים מישראל.

(המשך בעמ' 40)

אילן רונן, המנהל האמנותי של הקאמרי, והחלילנית רובי הוד, בוורשה

מיזוג דירה שלמה במחיר מזגן וחצי

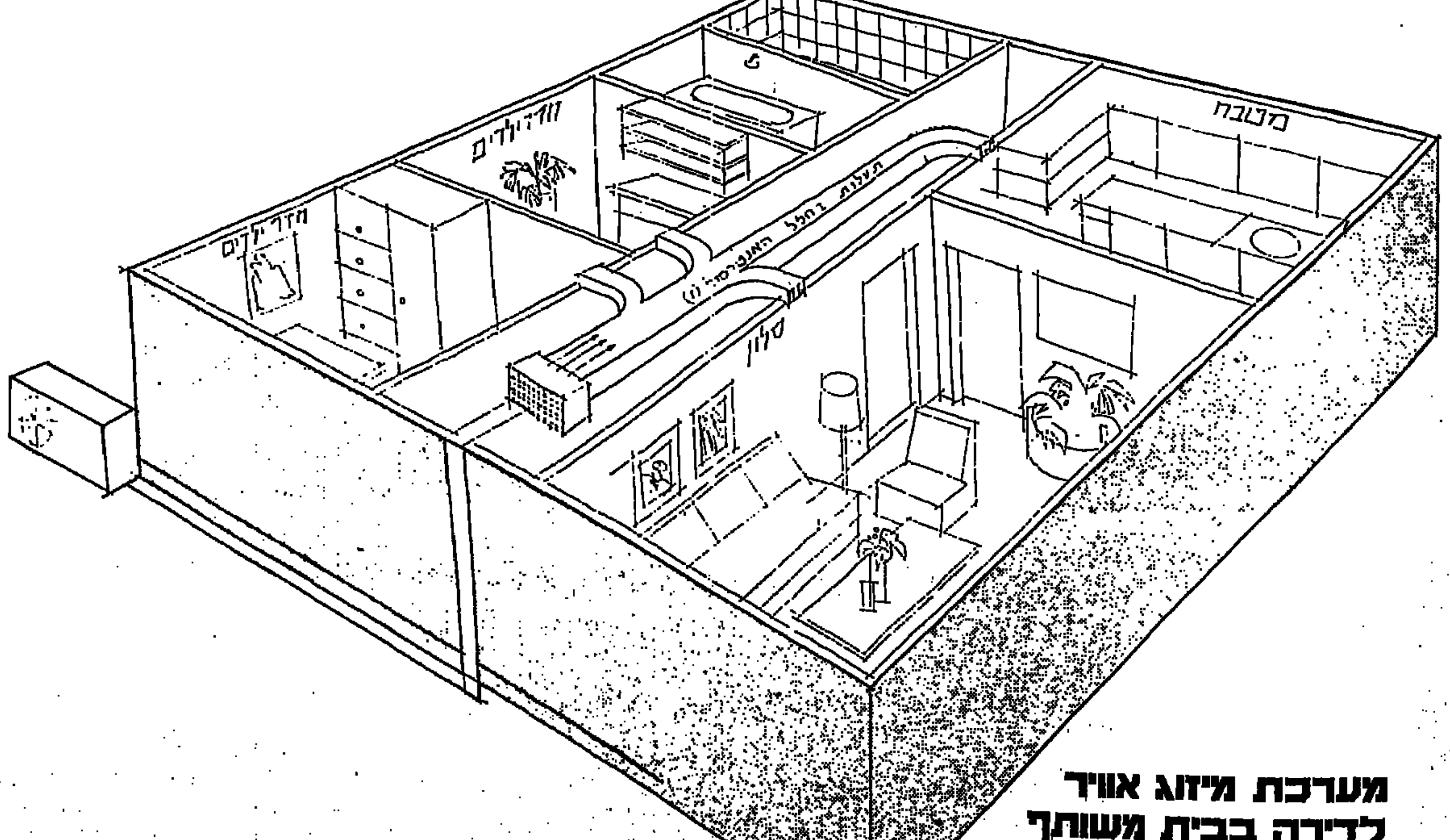

מערכת מיזוג אוויר לדירה בבית משותף במחיר של מזגן חלון.

מזגני אריאל יחממו את החורף ויקררו את הקיץ.
מזגן מפוצל בעיצוב חדש ויפהפה במבחר גוונים שמתאים לכל מקום: לבתים, לווילות ואף למבני תעשיה, מפעלים ואולמות בעלי נפח גדול במיוחד.
מזגני אריאל ידועים כמזגן השקט, פעולתם שקטה וחרישית גם בקיץ וגם בחורף, הודות לפיתוח מקורי של מהנדסי החברה.
מזגני אריאל חסכוניים בהוצאות השימוש הודות לשיטת עיבוד וייצור ממוחשבות הם מותקנים בקלות, ללא צורך בקירות תומכים או בשבירת קירות.
מחלקת השרות של מזגני אריאל היא היחידה שפועלת ברציפות עד השעה 7 בערב.
אנשי המחלקה ישמחו לעמוד לרשותך בכל פנייה בייעוץ, שירות ותיקוני תקלות.
חייג כבר עכשיו לאחד מסניפי החברה ויועץ של החברה ישלח לביתך ללא התחייבות וללא כל תשלום.
* תנאים מיוחדים למוסדות ולועדי עובדים.

במבצע!
8 תשלומים ללא ריבית
אספקה מיידית

להזמנות: ת"א והמרכז - 03־338559, 332772;
חיפה והצפון - 04־728262/3; קרית שמונה - 06־941526;
פרדס חנה - 06־373138; באר שבע - 057־77771;
אילת - 059־31940; טבריה - 06־722188, 790905;
נצרת - 06־559701; חבל לכיש - 051־48193

אריאל
מזגני אריאל - מיזוג של כל היתרונות

לסרטן לא איכפת מהאינתיפאדה

10 שנים מטפל פרופ' יואב הורן בחולי סרטן בגדה. בשנה האחרונה, הוא טוען, מאז האינתיפאדה, המינהל מעניש את החולים שלו • „עונש מחפיר ולא אנושי. זה הדבר היחיד שבגללו אני מוכן לצאת נגד המדינה"

ענת טל־שיר

אמבולנס עם לוחית זיהוי של השטחים עוצר בכל יום רביעי בבוקר בחזית מגדלי מגידו בירושלים. מהקומה ה־11, יורד בחולצה לבנה וז'קט טוויד פרופ' יואב הורן. באמבולנס כבר יושבים שלושה רופאים פלשתיניים, פקיד ונהג. 70 דקות נסיעה עד שכם. זה עשר שנים שהם עושים את המסלול הזה, פעמיים בשבוע. פעם למרפאה בבית ג'אלה, פעם למרפאה בשכם.

הורן הקים את המרפאה לאבחון ולטיפול בחולי סרטן בשטחים. לפני האינתיפאדה וגם במהלכה, התמיד הצוות של הורן בנסיעות למרפאות. לוחית הזיהוי הכחולה ומדבקת הסהר האדום חוסכת מהם את האבנים, ונוכחותו של הורן מעבירה אותם דרך מחסומי הצבא ללא עיכובים.

בדרך, ההווי המיוחד שהתגבש בין הרופא הישראלי, הרופאים הפלשתינים, הפקיד והנהג. מעורבבים עברית באנגלית בערבית. ד"ר אליאס עוואד, מזמזם ומספר בדיחות אינתיפאדה. הנהג דוהר בעיקולי הדרך, מקשיב לחדשות בערבית ומשנן את השמות: הרב פרץ, ש"ס, הרב פורוש. האחרים מחייכים. שניים מהאונקולוגים (מומחי סרטן) מעשנים כבדים. הם מתבדחים על מותם הקרב.

■■■

הדרך לשכם, כמו טיול מאורגן לנפתולי העימות הישראלי פלשתיני. בשועפת, מתנהל קרב קטן בין צעירי האבנים לבין כוח משטרה ומג"ב. על כביש חוצה שומרון, משתרך טור מכוניות לפני מחסום צה"ל, לכאורה, שני מצבים קיצוניים העלולים לזרוע מבוכה בקרב יושבי האמבולנס, אבל הם מתלוצצים, מרווחים זה לזה על פציינט מסרים ומניחים לאינתיפאדה לעבור לידם.

האמבולנס חולף על פני התנחלויות, וילות לבנות מודרניות על גבעות מבודדות. הנהג מכיר כל נקודה וכל פסיק במערך ההתיישבות הישראלי. זה מעלה לבונה, הוא מצביע, וכל הרופאים מביטים אל מעלה ההר ומתכנסים בשתיקה. מתחשק לי, אומר פרופ' הורן, לקחת את הכביש למעלה לבונה, ולהעביר אותו, כמו שהוא, למשמר איילון. ארבעה ימים בשבוע עושה הורן את הדרך מירושלים ל'אסף הרופא' בצריפין. הכביש לצריפין, לב הארץ, משובש וקשה. ד"ר אליאס עוואד אומר: לזורקי האבנים קוראים אינתיפאדה, אבל למשליכי בקבוקי התבערה קוראים אינתיפאייר (פאייר – אש). הרופאים גועים בצחוק.

■■■

תושבי הגדה סובלים מאז ומתמיד משירותי רפואה לקויים. אין שירותי נוירו כירורגיה, אנדוקרינולוגיה (הורמונים), סי.טי. (סורק ממוחשב), רדיותרפיה (הקרנות), המטולוגיה (מחלות דם) ועוד. עד לאביב 78', גם לא היה בגדה אף גורם אונקולוגי המאבחן ומטפל בסרטן. לפני 10 שנים, הופיעו במשרדו של הורן בצריפין כמה מנכבדי שכם ומוכתר בית ג'אלה, וביקשו שיפתח מרפאה לחולי סרטן בגדה. מאז, כאמור, נפתחו שתי מרפאות בהנהלת פרופ' הורן (53), וצורפו אליו ארבעה רופאים פלשתיניים. ד"ר אליאס עוואד (40), ד"ר מחמוד אליאן (37), ד"ר יוסף הוראני (34), ד"ר עבדלרזאק סלהאב (33).

עד להקמתן של שתי המרפאות, הקשר בין הפלאח הפלשתיני חולה הסרטן לבין שירותי הרפואה הישראליים סבל מכל תחלואי הביורוקרטיה. היו בעיות תחבורה, שפה, אמון, הכנה, פער בין תרבויות. עשירי הגדה נסעו ללונדון ולכוויית, העניים גססו ללא טיפול רפואי.

בראשיתו של הפרוייקט, נתגלו בגדה מספר רב של מיקרים, בשלבים מתקדמים של המחלה. אילו היו מאובחנים מוקדם יותר, לחלקם היו ניתנים חיים חדשים, או כמה שנים נוספות לחיות. למרפאות של הורן זרמו חולים מג'נין עד דהריה, שהופנו מ־17 בתי חולים בגדה, ממשלתיים ופרטיים. הוא נדהם לגלות, שבגדה לא השתמשו עד אז בגיליון חולה, המשמש למעקב אחר החולה, ובו נכתב הרקע הרפואי שלו. עד שהגיע הורן לגדה, לא היה רישום של חולי סרטן בשטחים. לא היה ידוע מספרם, גילם, מצבם והטיפול שקיבלו. את התקציבים לרכישת התרופות הכימותרפיות היקרות קיבל מהממשל הצבאי, לימים המינהל האזרחי.

על־פי הסדר של הורן עם בתי החולים אסותא ותל השומר, אחת לשבוע מגיעים לשם ארבעת האונקולוגים שלו ופוגשים במטופלים מהגדה, כאשר הם באים לקבל טיפול רדיותרפי (הקרנות). שלוש מוניות מסיעות את החולים מהגדה לטיפול, ומחזירות אותם בסיומו. כדי שצוות האונקולוגים שלו לא יטפל רק בחולים פלשתיניים, קבע הורן שפעם בשבוע יגיעו למחלקה שלו ב„אסף הרופא" ויטפלו גם בחולים יהודים. לחולים שהתנגדו להיבדק בידי רופא ערבי אמר הורן 'רופא הוא רופא', ולא ויתר עד ששוכנעו.

■■■

עד האינתיפאדה, התנהל הפרוייקט של הורן כשורה, למעט חריקות מינהליות שוליות. בשנה האחרונה, השתבשו היחסים בין תושבי הגדה והמינהל. הפלשתינים חדלו לשלם מיסים, בתגובה הוקפאו זכויותיהם. המינהל קיצץ במספר „ההתחייבויות" ('טופס 17', המפנה חולים לטיפולים בבתי חולים) מטעמים המכונים תקציביים.

כך או אחרת, השורה האחרונה היא אכזרית. הורן, נסער ומיואש, שקל אם לחולל סקנדל. הוא פנה לרבין, אולי משם תרד ההוראה לפתוח את הברז. הורן: „הסרטן לא מתעניין באינתיפאדה ולא במינהל. אני יושב מול חולה סרטן שצריך להקרין אותו, ואיני יכול לספק לו את השירות הזה, מפני שהמינהל האזרחי מעניש אותו. אני יודע שעצרו גם את שירות הדיאליזה לילדים חולי כליות. זו שערוריה. עונש מחפיר ולא אנושי. וזה הדבר היחיד שבגללו אני מוכן לצאת נגד המדינה".

במנהל האזרחי אומרים: „נכון שיש קשיים רבים בקבלת טפסי התחייבויות מטעם המימשל לחולים מהגדה הזקוקים לטיפול בבתי חולים בישראל. אך אנו רואים את נושא הבריאות בשטחים בעדיפות עליונה. כך נהגנו, וכך ננהג גם בעתיד".

הרופאים הפלשתינים מספרים על גזירה נוספת: קוצצו דמי הנסיעה המשולמים להם עבור נסיעותיהם לבתי החולים במרכז הארץ. מבטו של הורן קבוע בחלון האמבולנס. לא אחת, במהלך היום שעשינו בשכם, אמר שהוא קרוע בין שני עולמות. בין אהבת המדינה ונאמנותו לחוליו, בין מחוייבותו לצוות רופאיו ותסכולו המתמשך בשל שכרם, תנאיהם וכלימתם המקצועית, בין האשה שהסרטן מתפשט בגופה, לבין אטימות השלטון.

יום אחד באמצע הקיץ, מספר הורן, נסענו לשכם. בצירי הדרך, בכביש חוצה שומרון, מכרו הכפריים אבטיחים. לא רחוק משם, עמד גם קומנדקר עם כמה חיילים. רציתי לרדת לקנות אבטיחים ולתת לחיילים שהתייבשו בחום. הרי גם הבן שלי יכול היה לעמוד שם במחסום. אבל פתאום, לא ידעתי למי אני שייך.

■■■

בתשע ורבע נעצר האמבולנס בחזית בית חולים „ווטאני" בשכם, לא הרחק מבניין העיריה. הורן נעדר מהארץ בחודשיים האחרונים, שהה בקליפורניה, שם הוא משמש פרופסור מן המנין באוניברסיטת קליפורניה. השבוע, כששב לעבודה בשכם, נתקבל בחמימות רבה, מה נשמע, שאל את מנהל בית החולים. אני עדיין בחיים, אמר המנהל הג'ינג'י, ובנסיבות האלו גם זה משהו. ואז יצאה לקראתו האחות של המחלקה, והחיבוק הפשיר את המבוכה הקלה. הכל בסדר, שאל אותה הורן, אף אחד לא בכלא? השבח לאל, השיבה ותיקנה את חלוקה המעומלן. האחים שלה, מסביר הורן, תמיד זורקים אבנים, ולפעמים אנחנו עוזרים לה להוציא אותם.

פרופ' הורן פוסע בדרך למחלקה. במסדרון הצר מצטופפים עשרות אנשים, כולם מחכים ל'דוקטור היהודי'. מבטי התחינה שלהם, אולי גם הערצה, מלווים אותו עד שהוא נבלע בחדר. שם הוא פוגש את האונקולוג הרביעי, ד"ר הוראני, המגיע למרפאה מהצפון. הרופאים מתפצלים לחדרים נפרדים. בדרך כלל יטופלו במרפאה כ־70 חולים ביום.

כל אחד מארבעת הרופאים בודק כעשרים חולים. פרופ' הורן מדלג מחדר לחדר לפי מידת הבעייתיות של החולה. לא מתנשא, לא חשוב לו להראות מי כאן הבוס. הרופא מציג לו את הבעיה של החולה, הוא מקשיב בסבלנות, שואל משהו, מתבונן בתיק הרפואי, מבקש לבדוק את החולה ומורה על המשך הטיפול. שעה שהוא מתייעץ בעברית או באנגלית עם הרופא הערבי, החולה ובני משפחתו תולים בו עיניים נואשות. כמה היו רוצים לדעת מה האבחנה ועד כמה חמור המצב.

בכל פעם שהוא עובר מחדר לחדר, אשה זקנה על ספסל במסדרון שולחת לעברו את לשונה. דוקטור, היא אומרת לו, ומושיטה לשון אדומה מאוד, מעוותת, אכולה למחצה. עוד מעט, הוא אומר לה בשקט, נבדוק גם אותך.

הלחץ במרפאה כבד, הצפיפות גדולה, מתנקז במסדרונות. כל חולה מוקף בשניים־שלושה בני משפחה. התנאים כמו בבית חולים שדה. החדרים קטנים, קרים, דלים בציוד. זגוגיות החלונות נצבעו צהוב במקום וילונות. כשפותחים אותם, רוח קרה פורצת, נשקף המראה המרהיב של הר גריזים, סימטאות השוק וכיפת המיסגד התכולה.

■■■

בגלל מחסור באנשים ובציוד, מתפקדים ארבעת הרופאים הפלשתיניים גם כאחיות, פקידים ועובדים סוציאליים. למרות הלחץ, הצפיפות והמחסור, האווירה בין חמשת הרופאים מצויינת. הורן קורא להם 'חוליית הווי סרטן'. עשר שנים אני איתם, כך הורן, והם לא אוכלים אחד את השני כמו הרופאים הישראלים. בעיצומה של האינתיפאדה, נפצעה בתאונה איומה בתו הפעוטה של ד"ר עוואד, הורן והאחרים לא משו ממנו והושיטו למשפחה כל סיוע שנדרש. כך היה גם בעיצומה של מלחמת לבנון, כשבנו החייל של הורן נפצע קשה בתאונת דרכים.

הם מלוכדים, חמשת הרופאים. כולם נולדו כאן: בירושלים, בבית לחם, בבית ג'אלה, בבקעה אל־שארקיה. שותפים בשמחות ובחתונות וברגעים הקשים, וגם כשמישהו מבני המשפחה נעצר או נכלא, לא יפקירו אותו. הורן הוא הכתובת שלהם לכל צרה, כשם שיהיה אורח נכבד בכל חאפלה שהם עורכים. הם אסירי תודה על כך שניתנה להם ההזדמנות לעבוד במחיצתו. בעדינות רבה, הם מלמדים אותו את האלף־בית של המסורת הפלשתינית, כדי שיוכל להבין את החולים, כדי שחלילה לא יעלוב בהם ובמורשתם.

– יש מצבים מסוימים שבגללם נוצר מתח בינך לבין הרופאים הפלשתיניים?

„זה לא קרה. כולנו מתנגדים לאלימות. יש לי תחושה עמוקה שאיתם ועם בני עמם אני יכול לחיות בשלום. לא ככובשים ונכבשים. כמו שאנחנו מקיימים דיון על מצבו של החולה, כך נשב, נדבר, נמצא פתרון".

■■■

עשר וחצי. ד"ר הוראני מתמצת באוזני הורן את התיק הרפואי של אשה בת 56, נשואה ואם ל־9. במקרה אובחן אצלה לפני 4 חודשים גוש סרטני בגודל ביצה בשד. הגידול נתגלה בשלב מוקדם והוסר בניתוח. כעת באה למעקב. הורן אינו מבקש ממנה להסיר את בגדיה מפני שהוא כבר יודע שהאשה הפלשתינית לעולם לא תעשה זאת. היא שוכבת בבגדיה (שמלה ארוכה, כיסוי ראש, רדיד לצוואר, גרביים) על המיטה מאחורי וילון בד מוגף, מרימה את השמלה מעט, כך שיוכל לבדוק אותה.

עובדה מוזרה: במחיצת החולים הפלשתיניים, לעולם אין משתמשים במלה סרטן, גם אם תשאל החולה אם יש לה סרטן, והמחלה אובחנה בגופה ללא ספק, גם אז לא יאמרו זאת הרופאים. הם יגידו 'לא' ויתנו לה את הטיפול הדרוש: תרופות, טיפול כימותרפי, הקרנות, אישפוז או ניתוח. המלה סרטן לא קיימת בשירות האונקולוגי בגדה. מוזר, אבל את זה למד הורן מהרופאים הפלשתיניים. לעיתים הוא נתקל בפציינט סרבן טיפול. אחרי שלב ההסברים והתחנונים, הורן מדבר אליו בתקיפות ודורש שיטול את חייו לידיו. הוא אומר זאת באנגלית לרופאים המקומיים. הם אמורים לתרגם את דבריו מלה במלה. הוא מבחין שבמקום לתרגם את המילים החריפות כלשונן, הרופאים הפלשתיניים מרככים, מעניקים לדברים אפקט מעודן ומרומז. לפעמים אני נוקשה, אומר הורן, אבל המתורגמנים שלי מבינים שכך אי אפשר לחדור ללב הפלשתיני.

מקרה ב': חולת סרטן הקיבה עם גרורות בכבד ובשתי הריאות, בת 58, עורה צהוב מאוד. חלושה, מלווה בידי אמה, בעלה ובתה. היא ירדנית ומחלתה אובחנה בכוויית. בנה, רופא בסעודיה, הביא אותה לשכם לקבל חוות דעת נוספת. כמו היהודים, אומר הורן לד"ר הוראני.

הורן בודק אותה שעה שבני המשפחה עומדים ליד המיטה מאובנים. באוקטובר 88' קיבלה טיפול כימותרפי. מצבה, אומר הורן, מעבר לכל אפשרות טיפולית מעשית. אבל ד"ר הוראני אופטימיסט, ומסיבות אנושיות החליט לנסות טיפול אחר.

מקרה ג', נוריה: אשה בת 30, נשואה ואם לששה, הקטן בן שנה. חלתה בסרטן בלוטות הלימפה. כל גופה היה מכוסה גושים אדומים בולטים מאוד, בגודל כדורי פינג פונג. אחרי טיפול, חוסלו כמעט כל הגידולים, למעט אלה על פניה. שיער ראשה נשר כליל. זה היה מראה קשה מאוד. הורן נדהם מהשיפור במצבה אף כי עדיין נראתה נפוחה ומצולקת. ככל הידוע, זה מקרה יחיד מסוגו בגדה ובישראל. חמשת הרופאים מעודם לא נתקלו במקרה כזה. מבסוטה? שואל אותה הורן. והיא מחייכת ואומרת תודה לאל, ובעלה אומר שהיא מתפקדת בבית ועושה כל מה שצריך ולא מתפנקת.

ד"ר עוואד מסביר להורן שהאשה הפלשתינית, רק אם תהיה מחוסרת הכרה, תחדל מעבודות הבית. אם היא לא יולדת, מנקה ומבשלת, אין לה ערך, אומר עוואד, ובעלה יקח לו אשה אחרת. ואז, מגיע הרגע הקשה, כשצריך לבשר לאשה המכונה כאן מקרה ג', שעליה להפסיק להרות. עבורה זו מהלומה איומה והיא לא מעזה להביט בעיני בעלה. אין דבר, הוא אומר, עכשיו לא, אולי אחר כך.

הורן מספר על נערה בת 18, שסרטן אובחן בחזה חודש לאחר שנישאה. הרופאים אסרו עליה להרות. לא נהוג ללדת כשיש מחלות אונקולוגיות פעילות, והריון בלתי מתוכנן מופסק. אבל בגדה, עולם אחר. למרות אזהרות הרופאים, הנערה הרתה וילדה תינוק בריא. הורן: הייתי צריך לעכל את זה. מולי יושבת איכרה שתנודה מהחברה אם לא תלד, לא איזה גברת תל־אביבית.

מקרה ו': גבר בן 31, נשוי ואב לשניים. מתגורר לסירוגין ברבת עמון ובטול כרם. כרתו לו את השקדים בניתוח רגיל בגלל דלקות חוזרות, הופיעו בלוטות בצוואר. הרופא הירדני כותב שלא נתגלה גידול ממאיר. הורן ממשש את הצוואר ואינו מקבל את הדו"ח הירדני. הוא מאתר גידול נוקשה ומוגדל, מפנה אותו לבדיקת ביופסיה באסף הרופא. הבחור נבהל מהנסיעה לתל־אביב ומבקש לקבל את הטיפול בירדן. הורן אומר: בבקשה, שילך לירדן. הרופא הפלשתיני מבהיר לו בנועם, שמוטב שיטופל באסף הרופא. הבחור משתכנע.

■■■

11 לפני הצהריים, הפסקת בוקר. על שולחן הרנטגן פורשים כמה דפי 'אל־קודס' במקום מפה. פיתות, חומוס, לבנה, סרדינים, פלפל חריף ובצל. הורן משלם, נהג האמבולנס ממונה על הפקת הסעודה. מנגבים בעמידה סביב שולחן הרנטגן ומקנחים בתה מתוק. ד"ר עוואד מזמזם שירי פלשתין, ובדייקנות רבה גם את הג'ינגל 'רק הליכוד יכול'. מת על תשדירי התעמולה, כמה חבל שנגמרו.

מקרה ה': אשה בת 58, גונחת מכאב, כחושה וחיוורת. לפני חודשיים התחילו כאבי בטן, נתגלה גידול בשחלות. הורן מציע לאשפז אותה מיד ולשאוב נוזלים מחלל הריאות כדי להקל את הכאבים. מחר בבוקר, הוא אומר לה, תהיי בסדר. ד"ר הוראני מתרגם לה. אנשק את רגליך, היא אומרת להורן. בדרך חזרה לירושלים יאמר: אני רואה אותה מתייסרת מכאב, אני חייב לעזור לה. איכפת לי הטפסים של המינהל? אני צריך להתעסק בשטויות האלו? אני לא אתן למשחק הזה להימשך.

אחרון החולים נבדק. שלוש אחר הצהריים, נעשה קר בשכם. חדר האוכל על גג בית החולים. הרופאים מטפסים במדרגות האבן ובמטבח מחכה להם ארוחה מלוחות שהכין הטבח: אורז צהוב, רבעי עוף, סלט ירקות, לחם טרי. הורן אוכל עימם ונזהר בדייק כמותם, בוצע את ככר הלחם בידיו, ובעזרת פיסות הלחם, מגיש לפיו את האוכל.

לפני האינתיפאדה, נהגו חמשת הרופאים לרדת לקסבה, לערוך קניות, לנגב חומוס ולאכול כנאפה. זה חודשים רבים שחדלו ממנהגם. החנויות שובתות או נסגרות בצו המינהל, או שהעיר בעוצר או שמחשיך מוקדם והם ממהרים לשוב לבתיהם.

באמבולנס, בדרך חזרה, באוויר ריח הקפה שזה עתה נטחן, שאלתי את פרופ' יואב הורן בשביל מה הוא צריך את זה. אני לא צריך את זה, אמר, אני אוהב את זה. אנחנו נחיה איתם עד סוף חיינו וסוף חיי ילדינו, אז נעשה את זה כמו שצריך.

בגדרה המזרחית של גן סאקר יורד הורן מהאמבולנס. האחרים ממשיכים לבתיהם בבית לחם ובית ג'אלה. בשבוע הבא באותה השעה. הורן נכנס לבניין המגורים שיש בו דירתו, מעמיד קומקום לתה ופותח לרווחה את חלונות הסלון. כמעט יכול לגעת בשכיית הכנסת ממול. ■

פרופ' יואב הורן. עד שהגיע, העשירים נסעו ללונדון ולכוויית, העניים גססו ללא טיפול

בבית החולים בשכם. מימין: ד"ר עבדלרזאק סלהאב, ד"ר יוסף הוראני, פרופ' יואב הורן, ד"ר אליאס עוואד וד"ר מחמוד אליאן

תצלומים: ציפי מנשה

ארבעה רופאים פלשתיניים ורופא אחד יהודי, אחת לשבוע מגיעים המטופלים מהגדה לקבל הקרנות באסותא ובתל־השומר

אשה ערביה נוהגת אחרת

במרפאות הסרטן בשכם ובבית ג'אלה טופלו מ־1978 עד 1987 2545 חולים: 52 אחוז נשים, 48 אחוז גברים. 7.5 אחוז ילדים עד גיל עשר.

גיל: שיעור המחלה גבוה בקרב קבוצת הגיל שבין 50־60. 19 אחוז בני 51־60, 15 אחוז בני 41־50, 15 אחוז בני 61־70. לשם השוואה, בקרב החולים היהודים המטופלים ב„אסף הרופא", גבוה שיעור המחלה דווקא בגילאי 61־70.

דת: 80 אחוז מוסלמים, 8 אחוז נוצרים, 11 אחוז לא ידועים.

מצב משפחתי: 68 אחוז נשואים, 17 אחוז אלמנים ואלמנות, 3 אחוז רווקים.

אבחנה, גברים: 14.5 אחוז מערכת העיכול, 14 אחוז דם ודרכי הלימפה, 13 אחוז ראש וצוואר. נשים: 29 אחוז סרטן השד, 13 אחוז מערכת העיכול, 12 אחוז גידולים גניקולוגיים.

פרופ' הורן: „יש לחפש את הגורמים למחלה בנתונים סביבתיים ותזונתיים. אשה ערביה נוהגת אחרת בעניין הפוריות והמחזור החודשי מאשה יהודיה. מודעות האשה הערביה לגופה, לבריאותה, לתזונתה, נמוכה יותר. צריך להשקיע בחינוך, בהקניית מודעות. לשם כך דרוש כסף, ארגון ומתנדבים.

„נפגשתי עם מנהיגים בגדה. ניסיתי לסייע להם להקים אגודה למלחמה בסרטן. התוצאה: אפס. אם לא היה ארגון כזה בימי הירדנים, הסבירו לי, הם לא יכולים להקימו עתה, תחת שלטון הישראלים. כשפוליטיקה מחלחלת לרפואה, זה משהו חולני. צריך לגייס כספים להסברה ולהשתלמויות. האונקולוגים הפלשתיניים, פניתי לעשירי הגדה ולעשירים בארצות ערב. אין עם מי לדבר. האבסורד הגדול יהיה, אם דווקא הפדרציה היהודית בקליפורניה תממן את הפרוייקט.

„אני זקוק לכ־80 אלף דולר לשלוח את ארבעת הרופאים הפלשתיניים להשתלמות בחו"ל. עשר שנים הם במקצוע, אבל בגלל מצבם של הפלשתינים, הם לא מוכרים בארץ כמומחים".

יואב קוטנר

רררררוי אורביסון

רוי אורביסון, שני משמאל, עם להקת 'טין־קינגז'

רוי אורביסון, אחד מאבות הרוק'נרול, מת בשבוע שעבר מהתקף לב. בתוך החדירה של העוצמה השחורה למוסיקה הקלה, בחר להישאר לבן. קלאסי, כמעט אופראי, בשירה שלו

היום זוכרים אותו כאחד מאבות הרוק'נרול. אך רוי אורביסון, שמת בשבוע שעבר מהתקף לב, לא רצה להיות רוק'נרוליסט. כמו חבריו לתחילת הדרך בתקליטי „סאן", אלביס פרסלי וקרל פרקינס, גם אורביסון רצה לשיר בלדות.

סם פיליפס, שהקליט ראשון את שלושתם, יעץ להם, כמעט הכריח אותם לשיר בסגנון החדש, שנודע בשם „רוק'נרול". אורביסון השתלב במהפכה, ואפילו נדד בסיבובי הופעות עם ג'וני קש וקרל פרקינס כשהוא מנסה בכל כוחו להראות רוק'נרוליסט. אבל התוקפנות והישירות בשירה של אלביס וחבריו, לא דברו אליו. הוא העדיף לדבוק בסגנון השירה שידע ואהב, מה שהוא כינה „שילוב של פופ וקנטרי".

בתוך החדירה של העוצמה השחורה למוסיקת הקלה הוא בחר להישאר לבן. קלאסי, כמעט אופראי, בשירה שלו. וזה קשור, כמובן, למקורות שלו.

רוי אורביסון נולד ב־23 באפריל 1936 בוורנון, טקסס. אביו שניגן מוסיקת קנטרי לימד אותו גיטרה בגיל שש, ודוד אחד לימד אותו בלוז. מגיל שמונה היה רוי משתתף קבוע בתכניות רדיו, כזמר שירי קאובוי, וכך המשיך להתפתח כזמר שירי־עם מסוגנים שונים, בהם ניגן עד בית הספר התיכון.

את הריתם־אנד־בלוז והרוק גילה באיחור רב, והקים הרכב שניסה לבצע גם שירים בסגנון הזה „הטין־קינגז". היה להם רק להיט רוק בינוני אחד, „אובי דובי", ואותו הם ניגנו בהופעות, כיוון שאורביסון התקנא בהצלחתו המסחרית של חברו לבית הספר פט בון, במכונית הקדילק הוורודה של אלביס פרסלי ובנערות שצרחו בהופעותיו של המלך.

ב־1956, זמן קצר אחרי הקלטת התקליטון „אובי דובי", התפרקה הלהקה, וגם החוזה של אורביסון ב„סאן" לא חודש, מאחר שלא הצליח ליצור להיטי רוק נוספים.

הקול המיוחד של אורביסון החל מתגבש רק בשלב קצת יותר מאוחר, כשמוסיקת הרוק העבירה את מרכז הכובד שלהם ממפיס לנשוויל, מהריתם־אנד־בלוז השחור השרשי לסגנון רוק לבן יותר, מהסוג של באדי הולי ו„האחים אברלי".

אורביסון החל כותב שירים לזמרים אחרים („מתוק חורף" לג'רי לי לואיס, „קלודט" לאחים אברלי") וגם ניסה שוב את כוחו בשירה, הפעם בהפקתו של צ'ט אטקינס. ההצלחה הגדולה הראשון באה לו ב־1960, כלהיט מוכר המיליונים הראשון שלו, „רק הבודדים". גם ההצלחה הזו באה כמעט במקרה, אחרי שהשיר, שנכתב עבור אלביס, לא הגיע אליו ונדחה על ידי „האחים אברלי". „רק הבודדים" (שברוס ספרינגסטין מזכיר בשירו „רחוב הרעם"), פתח את ארבע השנים הטובות של אורביסון, והכניס צבע חדש ומקורי לעולם הרוק.

העיבודים התזמורתיים הבומבסטים בשיריו היו שונים וממש מנוגדים לרוח המינימליסטית שאפיינה את הפקות הרוק באותם ימים, פרט אולי לנסיונות של פיל ספקטור.

אורביסון הכניס לשיריו (הוא כתב ועיבד את רובם) טעמים מוסיקליים שלא היו מקובלים ברוק אז, ממקצבים לטיניים ועד מוסיקה קלאסית, ממארשים צבאיים ועד גיטרות הוואי בוכיות, וכל זה על שירת פלסט ענוגה. כן, הוא גם היה בין חלוצי שירת קולות הרקע הנונסנסיים, בנוסח „דאם דאם דו ווה די די וואם". הוא עשה את כל הדברים האיומים האלה, ובניגוד להרבה מאוד זמרים אחרים, הצליח לשכנע בכל מלה שיצאה לו מהפה. כשהוא שר „זה נגמר", האמנת לו.

מ־1960 עד 1964, עשה את זה עם „מלאך כחול", „אני פגוע", „רץ מפוחד", „בוכה", „קנדי מן", „ילדת חלום", „בחלומות", „בלוז האשה הרעה", „נייר יפה", „זה נגמר" והלהיט הגדול ביותר שלו, השיר בו אמר את ה„רררררור" היפה ביותר שלו: „הוו אשה יפה".

השיר הזה היה גם הלהיט הגדול האחרון שלו בארה"ב. הקריירה שלו התחילה לדעוך, כשעבר לחברת התקליטים „אם.ג'י.אם" (אם כי האלבום הראשון שלו בחברה זו, „ישנו רק רוי אורביסון אחד" נחשב לאחד הטובים ביותר שלו), והאסונות המשפחתיים שקרו לו – מות אשתו בתאונת אופנוע ב־1966 ומות שניים מילדיו בשריפה שנתיים לאחר מכן – שיתקו אותו כליל מבחינה יצירתית.

אחרי תקופת התאוששות, חזר אמנם לפעילות בפרופיל נמוך, אך תקליטיו היו חסרי השראה ועוצמה (בשיריו המשיך להתייחס לאשתו וילדיו כאילו הם עדיין חיים) וגם נסיונותיו כשחקן קולנוע נחלו כישלון.

עם מכירת 35 מיליוני תקליטים וקהל מעריצים גדול (ביניהם אמני רוק רבים, מברוס ספרינגסטין ועד פול מקרטני), המשיך אורביסון כל השנים להופיע, וציפה, כמו מעריציו, לקאמבק הגדול שלו. בשנות ה־70, היה בשפל מבחינת הקריירה ומבחינה גופנית.

ב־1979, עבר ניתוח לב פתוח ודווקא אז, כשנראה שהוא עומד לפרוש לגמרי מעולם המוסיקה, החל ההתאוששות בקריירה שלו. ב־1980, הקליט דואט מצליח עם אמילו האריס (לפסקול הסרט „רואדי"), ופתח את ההופעות של „הנשרים", שהיו בשיא הצלחתם. שנה לאחר מכן, קיים מופע מצליח מאוד בניו יורק, וב־82' נזכרו בו שוב כש„ואן היילן" חידשו את „הוו אשה יפה".

עכשיו מגיע החלק הכי עצוב בסיפור. בספטמבר 87', התקיימה בלוס אנג'לס הופעה מיוחדת לכבודו של אורביסון, כשבלהקת הליווי שלו משתתפים ברוס ספרינגסטין, ג'קסון בראון, אלביס קוסטלו, טום וייטס ורבים אחרים. אורביסון נראה שוב אקטואלי, והחל מקליט אלבום סולו חדש (בהפקתו של ג'ף לין).

השנה גם תרם כמה (וכמה שורות מרגשות) לאחת מהפקות הוותיקים המדליקות ביותר: „הווילבורים הנודדים" (עם בוב דילן, טום פטי, ג'ורג' הריסון וג'ף לין). ונראה כאילו הוא עומד סוף סוף לחזור באמת לפעילות מלאה. אך לבו לא עמד במעמסה. בשבוע שעבר מת בגיל 52. הוא היה רומנטיקן רוק אמיתי.

רוי אורביסון בשיא הצלחתו 64 – 1960

רוי אורביסון, שני מימין, עם 'הווילבורים הנודדים', 1988

האיכות של אסם למען הנוחות שלכם

כאשר אתם מגיעים הביתה רעבים מיום עבודה, מלימודים או מסידורים - כדאי שיחכה לכם בבית פתרון מעורר תאבון: **"הקדרה המהירה"** - סידרה של ארוחות מהירות וטעימות להכנה זריזה... רק לחמם ולהגיש!

הארוחות המוכנות של אסם מוגשות לכם באריזת מגשית מיוחדת, נוחה לאחסון, השומרת על טריות המזון לאורך זמן.

הארוחות מיוצרות בציוד המודרני ביותר בארץ לעיבוד מוצרי בשר, עוף והודו.

לחמם את המגשית הסגורה בסיר עם מים רותחים או בתנור חם. בחימום במיקרוגל יש להוציא את המוצר מתוך המגשית לפני החימום.

"הקדרה המהירה" של אסם במגוון תפריטים מצויינים: ■ עוף עם אורז ברוטב מזרחי ■ עוף עם אורז ותירס - חזה עוף עם אורז ותירס ■ עוף עם ירקות ברוטב קארי - ירך ושוק עוף עם תפוחי אדמה ואפונה ■ מוסקה ברוטב עגבניות - תבשיל חצילים עם בשר הודו ותפוחי אדמה.

זה טוב - זה אסם

אסם

גיתם מערכות תדמית

הסלון עובר לאמבטיה

אחרי שגמר לרהט את הסלון ו'לעשות' מטבח, הישראלי משקיע עכשיו בחדרי השירותים והאמבטיה. עשרות אלפי שקלים • אמבטיות עיסוי, ג'אקוזי, מיקלחונים שקופים, ברזים משוגננים, מישטחי שיש, מראות מקיר לקיר • לא לעשירים בלבד

לאה אתגר

אם לשפוט על פי מה שמתרחש בשוק, הישראלי עבר לגור באמבטיה. פעם היו לוקחים את האורחים, מכניסים אותם לסלון ומתפארים: סטריאו, מזנון, שטיחים מקיר לקיר, טלוויזיות, וידאו, מערכות ישיבה נוחות. אחר כך עברו למטבחים. השקיעו שם הון: דלפקי שיש לאורך הקירות, מגירות נשלפות, מדפים מסתובבים, מקררי ענק, מיקרוגלים, מדיחים. כדי להראות את כל היופי הזה, פתחו חללים, הרסו קירות. מה יש? שהאורחים היושבים בסלון יראו כמה המטבח שלנו יפה.

היום, האקשן בחדר האמבטיה. מי שבנה לא מכבר בית חדש או שיפצו, מעביר אותך סיור מודרך בחדרי השירותים. בלי מבוכה, שהרי האמבטיה המעוצבת היא ראי לרמת החיים. כניסה לעולם פרטי? מה פתאום. הישראלי הפתוח לחידושים, כבר חיבר מזמן את חדר השינה לאמבטיה. במקרה הצנוע, יש לו מה שקוראים הקבלנים חדר שינה עם שירותים צמודים. הוא ישן במיטה ומזנק לאמבט, לג'אקוזי או לאמבטיית העיסוי. ואם מדובר ביחיד או בבני זוג בלי ילדים, הם יכולים להרשות לעצמם להיות עוד יותר חדשנים: להפוך את כל הדירה לחלל גדול אחד. הסלון, חדר השינה, האמבטיה והשירותים בחדר אחד. עם צמחים, עם או בלי מחיצות, אטומות או שקופות, הכל הולך. יש אפילו ארכיטקט תל אביבי שיהפוך לך את אסלת בית השימוש לגוף תאורה סלוני בעת שאינך משתמש בו כאסלה. וגם יפתור את הבעיות הטכניות, כמו ריח או לחות, למשל.

הישראלי המשפץ/בונה מתייחס לאמבטיה שלו בחרדת קודש. מקדיש לתיכנון הפרטים שעות של מחשבה וריצות בין התצוגות השונות: איזה פס יהיה על אריח הקרמיקה, איך תיראה הסבוניה, והוא רוצה את האסלה בתנאי שיהיה עליה עיטור צהוב, הצבע האהוב על רעייתו. רוצה כיור עם רגל, עם חצי רגל, מראה מקיר לקיר, אמבטיית עיסוי לשניים לפחות, ברזים חכמים שצריך להיות כמעט מהנדס כדי להפעילם. רוצה מורק סילוני אוויר, שיעשה מסאג' דווקא מהזווית הזאת. אין סוף לאפשרויות.

עכשיו, תיקח את כל הבקשות הללו ותכפיל או תשלש אותן: וכי מי מסתפק היום בחדר שירותים או אמבט אחד? וזו אינה רק תופעה של בעלי הממון. אפילו בדירות סטנדרטיות של זוגות צעירים, יש היום שירותים כפולים.

■■■

נכנסת באחרונה לחנות קרמיקות? אולמות תצוגה מרהיבים מקיר לקיר, ואנשים עומדים בתור. לא מכבר הציג מרכז הבניה הישראלי תערוכה של 'הכל לאמבט'. היה שם תור כמו ביום שבת קייצי לפארק הירקון. באו אימהות עם עגלות, הורים עם החותנת. מתייחסים לבחירת האמבטיה שלהם לעיתים יותר בכובד ראש מלבחירת בן זוג, כי אמבטיה וספיחיה, היא חתונה לכל החיים.

בישראל, לפחות 500 סוחרי חרסינה: הכוונה לקרמיקות, אסלות, כיורים, אמבטיות עיסוי ועוד. בתל אביב עצמה, יותר מ־250 בתי מיסחר לאמבטיות, וכ־50 אולמות תצוגה גדולים וקבועים. נמל תל אביב, למשל, יכול לשנות את שמו לנמל הקרמיקות. רח' קינג ג'ורג' באביזרי אמבטיה הוא מה שנווה שאנן לנעליים.

באופן יחסי, בשל נטיות אופנה וגובה המיסוי אצלנו, הישראלי תאב המרחץ הבונה בימים אלה את ביתו, מבזבז על עיצוב חדר האמבטיה שלו יותר מאשר האמריקני. האדריכל גדעון טימור ממשרד א.א.פ. בירושלים חישב: שהאמריקני הממוצע משקיע בעיצוב שניים וחצי חדרי השירותים בביתו בעשרת אלפים דולר. המחיר כולל הכל. הישראלי מוציא הרבה יותר. דווקא בירושלים הקולידית, עיצב טימור לא מכבר חדרי אמבט לתושב מקומי ב־25 אלף דולר. הלקוח לא הסתפק בסתם ג'אקוזי ואסלה, אלא ביקש ציפוי שיש איניקס, שיש שקוף המשמש לפסלים בדרך כלל, ומחירו אצלנו כ־400 שקלים למטר מרובע. בדירה אחרת, עיצב לגברת ירושלמית חדר אמבט עיסוי, כאשר כל החדר והתיקרה עשויים מזכוכית כפולה.

טימור סבור שעיצוב האמבטיה תופס אצל הישראלי הרבה זמן ומחשבה, הן מבחינת שיטחה שהולך וגדל, אפילו על חשבון חדרים אחרים, והן מבחינת הכפילויות: מתעקשים על אמבטיה נפרדת לילדים, להורים וגם לאורחים.

פירסומאים וסוחרים זריזים תפסו את הפרינציפ: שמואל יגל בעל חברת „אי.טי.אי." בנמל תל אביב, יבואן בלעדי של ג'אקוזי אמריקני, מפרסם את מוצריו תחת הסיסמא: פרס הבטיח מכונית לכל פועל, אנחנו מבטיחים ג'אקוזי לכל עמל. ועוד: בוא אלינו כדי להגן על עצמך מפני הפיחות. או מבטיחים 'אמבטיה תמורת מניות הבנקים'.

וכמו כל מיצרך שהופך לאופנה חברתית, גם פה אלמנט החיקוי הוא משמעותי: שמואל יגל מספר ששתי משפחות מבת ים הזמינו אצלו ג'אקוזי. תוך ימים אחדים, הופיעה אצלו כמעט כל השכונה. כך גם סוכן ביטוח מרמת השרון שהשלים לא מכבר בית יפהפה וחדש. סיפר ששמע בערב שבת בשיחת סלון שהבוס שלו עיצב מחדש את חדר האמבטיה והכניס ג'אקוזי, והלך בעיקבותיו. עכשיו, כמעט לכל החברים יש אמבטיות מעוצבות עם ג'אקוזי. מדברים על הפינוקים, התיפעול. משווים ביצועים. כמעט סטטוס חברתי.

פרט פיקנטי: ישיבה ירושלמית הזמינה ג'אקוזי מתומן, היכול לאכלס עד שמונה מתרחצים. הרבי נתן הכשר והחסידים קנו.

■■■

סוחרי החרסינה של תל אביב מדווחים על עליה במכירות בחודשים האחרונים שבין 50 למאה אחוזים. לדברי יגל, ישראל נמנית עם צרכני הג'אקוזי הגדולים בעולם: עד סוף החודש קנו אצלנו כעשרת אלפים אמבטיות עיסוי, בהשוואה לכ־350 אלף שנרכשו בעולם כולו. להערכתו, יש בשוק העכשווי עוד כ־200 אלף צרכנים פוטנציאליים.

לא תמיד מדובר באמבטיות עיסוי יקרות. בהשקעה של כ־2000 שקלים, אפשר להחליף את האמבטיה הרגילה לאמבטית עיסוי, ועם לקוחות אמבטיות אלה נמנים הרבה נכים. במדינה כה כ־35 אלף נכים, והמיסוי על אמבטיות עיסוי ירד לאחרונה ב־20 אחוזים. אין פלא שלמוצר יש ביקוש גבוה. עיסוי במים מומלץ גם לאנשים העוסקים הרבה בישיבה, עובדי משרד, מחשב, נהגי מוניות ואוטובוסים.

עיסוי במים הוא לא פטנט חדש. יש לו היסטוריה עוד מהמאה ה־14 ביפאן. באירופה החלו הגרמנים להשתמש במים לצורך ריפוי. בין שתי מלחמות עולם הם יצרו אמבט עיסוי שהיה בנוי משטיח מחורר ומדחס קטן שהזרים את המים. השימושים היו בעיקר לאימון פיסיותרפי. כן נפוץ השימוש בקרב ספורטאים, כדרך להפגת עייפות או כיווצי שרירים.

האמבטיות המודרניות הינן מיכנה בעל נקבים, שמתוכם מוזרמים סילוני מים מעורבים באוויר. כך נוצרות בועות ומערבולות. הברזים המשוכללים מאפשרים כיווני לחץ המים, האוויר והטמפרטורה.

בנוסף להרגשה המפנקת של הרפיה, יש לפעולה השפעה קטנה על חיזוק מערכת השרירים והשלד, המרצה של חילוף החומרים ומחזור הדם.

השימוש באמבטיות עיסוי מומלץ לעיתים במקרים של מחלות ריאומטיות, אטריטיס, דלקות פרקים ושיבושים במחזור הדם. בבתי חולים רבים בעולם מותקנות אמבטיות לעיסויים פיסיותרפיים.

■■■

על עליה במכירות של מוצרי אמבטיה מדווח גם סוחר הקרמיקה 'סמרה' מתל אביב. בשל הביקוש הגבוה, הוא עומד בקרוב לפתוח אולם תצוגות נוסף לזה הקיים מול דיזנגוף סנטר בתל אביב. גם אצל הסוחר התל אביבי משה קטן יש פרוספריטי: חדרי התצוגה עמוסים בשפע של כלי אמבטיה, מוזהבים, מעוטרים, עם פסים או פרחים, כיד הדמיון והרצון של כל לקוח. יש גם שולחנות וכורסאות מיוחדות לאמבטיה, צמחים נשפכים ותלויים, ומי שלא מסתפק בכל אלה, יכול להכניס לאמבטיה גם תוכי בכלוב מוזהב.

את י.ב., סוכן גאז מרחובות, פגשתי כשהגיע לנמל תל אביב לבחור לעצמו חדר אמבטיה חדש. ביחד עם רעייתו בחן אריחי קרמיקה, אסלות, כיורים ואמבטיית עיסוי פינתית, שיכולה לאכלס ארבעה מתרחצים. סיפרו שהם גרים בדירה בת ארבעה חדרים בבניין בן 20 שנה ברחובות. הילדים נישאו ויצאו מהבית ועתה החליטו להפוך את חדר הילדים שגודלו כעשרה מטרים רבועים לחדר אמבטיה. את השינוי הם מבצעים ללא עזרת ארכיטקט, לפי טעמם. ישקיעו בשינוי בין 25 ל־30 אלף שקלים. מדוע? כי הם רוצים לעשות באורך־באורך בבית, הסבירה האשה. את שאר חדרי הבית לא שיפצו. המטבח קטן ומיושן, וממילא מבשלים בו מעט, ואילו להערכתם, אמבטיה חדשה ובתוכה ג'אקוזי היא צורך עבורם.

גם אצל חבריהם, משפצים היום את חדרי האמבטיה. ככה זה כשמתבגרים והילדים יוצאים מהבית. הגיע הזמן להתפנק, אמרו.

התופעה, פשטה לכל איזורי הארץ: בחיפה למשל, בשכונות בנה ביתך החדשות, אין כמעט בית שלא התקינו בו אמבטיות עיסוי מפוארות. וגם בגליל, מספר סוכן המכירות בצפון, עלה מספר ההזמנות. היכן? במיוחד במיצפים, שם בונים אנשים פרטיים בתים חדשים.

■■■

הארכיטקט התל אביבי אילן פיבקו מעריך כי טירופי האמבטיה אינם צורך אלא אופנה חברתית: ראשיתה באלה שיש להם ממון, והמשכה בצורך החיקויי של העם לרכוש כל מה שהוא יוקרתי. אמבטיה היא צעצוע חדש, לא נורא יקר, כך שרוצים להשתעשע בה.

חדר אמבטיה מפואר יכול להיות גם בביתו של שכיר ממוצע, אף על פי כן, הג'אקוזים או אמבטיות העיסוי על כל הכרוך בהם, נמצאים בעיקר בבתים של עשירים ויפים. גם חברת ג'אקוזי האמריקנית, המוציאה מדי שנה הון עתק בתביעות משפטיות נגד חברות אחרות המייצרות אמבטיות עיסוי תחת שמה, פותחת את קטלוג המכירות המהודר שלה בהצעה: „למה שלא תצטרף למעגל המפורסמים, היפים והעשירים? – היום זה יכול להיות בהישג ידך".

לאיש העסקים שלום פנסטר מבעלי הסינרמה ולרעייתו אריאלה יש דירת גג מפוארת בתל אביב, המשתרעת על 300 מטרים רבועים בנויים וגג בגודל דומה. חלל חדר השינה פתוח לחדר האמבטיה המצופה שיש, ומעליו חלל גג עשוי זכוכית. שטח חדר השינה כ־50 מטרים רבועים, ובמרכזו ג'אקוזי מפואר לארבעה אנשים. הכל בצבעי שחור לבן. זרם המים, לחץ האוויר והטמפרטורות נשלטים ברמוט קונטרול. האסלה בפינת חדר השינה מופרדת בקיר בגובה חמישים סנטימטרים, ושאר המחיצה עשוי מחומר כמעט שקוף. כשנכנס איש לחדר השירותים, תיראה צלליתו מחדר השינה. כשאין משתמשים בחדרון, אפשר להאיר אותו והוא נראה כפינת קריאה. כדי לקשט, על הרפנות נשפכת צמחיה.

לשנה הבאה, פנסטר מתכנן לבנות ג'אקוזי על הגג. האופנה של ג'אקוזי תחת כיפת השמיים אינה חדשה: בשנתיים האחרונות, הוסיפו בעלי בריכות ג'אקוזי קטן ל יד. כנו לג'אקוזי מיתקנים מקורים, שפים, עם צמחיה נשפכת ופינות ישיבה.

גם לאיש העסקים הרווק נתן טורנר חדר אמבט מרשים. שקוף, כולו עם חלון ענק המשקיף לנוף תל אביבי. כשהוא יושב בג'אקוזי שלו, הוא רואה את המגדלים ואורות הכרך.

לדברי נלסון ז"ל היה בביתו ג'אקוזי ענקי. לשופט ראובן גרוס ג'אקוזי בגודל משפחתי. ק לעוד רבים אחרים. תעשיין מכפר שמריהו שא לא מכבר אשה צעירה, בנה חדר שינה עם אמבט ג'אקוזי ללא מחיצות. כדי שיוכל להתבונן ברעייה הטריה.

יש המשתמשים בחדרי האמבטיה כבסלון: עלן מהרצליה פיתוח נוהג לארח בסלון ביתו, שם ניצב ג'אקוזי מפואר. הוא מבקש מאורחיו לבוא עם או בלי בגד ים, מגיש משקאות, והשאר הוא עניין שבינו לבין אורחיו.

■■■

בין העשירים הצעירים של תל אביב, שפעלי מאוד הארכיטקט עגנון גרנות, ענות בן ה־38, מתמחה בעיצוב חללים פתוחים. מחבר סלון לחדר שינה, למטבח, לאמבטיה. הכל לפי גודל הדירה וטעם הלקוח.

לא מכבר עיצב לזוג צעיר מאילת, טינו ברבי מבעלי נביעות והדוגמנית דניאל ישינסקי, את דירתם החדשה. מדירה זולה יחסית ששיטחה 90 מטרים רבועים, יצר חלל אחד גדול, כאשר קיר גבס נמוך בלבד מפריד בין הסלון לחדר השינה והאמבטיה המחוברים.

גרנות מאמין שהעיצובים החדשניים באים להוסיף מרחבים גם לדירות קטנות. כאשר אין הרבה שטח, הוא מציע לבנות אסלה וכיורה מצופים מזכוכית מאט, בפינת הסלון. כשאין משתמשים בהם, הם הופכים לגוף תאורה. הבעיות של ריח נפתרות באיוורור לתיקרה אם מדובר בדירת גג, או בקולט ריחות. כשהוא בונה ג'אקוזי מחובר לסלון או לחדר שינה, הוא מצפה את הקירות בחומרים פלסטיים מיוחדים, העמידים בפני לחות ואדים.

להערכתו, אין בגישת החללים הפתוחים לאמבטיה משום אובדן הפרטיות. להיפך, זה מקרב את בני הזוג או את המשפחה החיה בבית. נכון שההחלטה הסופית תלויה בטעם האישי, אבל אפשר גם להרוויח חלל וגם ליצור תחושת פרטיות על ידי תיקרות שקופות, צמחיה, קירות גבס נמוכים וכדומה.

וכאשר בני הזוג מבקשים לשנות את חלוקת הדירה, אם משום שנולדו ילדים או בשל שינוי טעם – ניתן הדבר להיעשות בקלות, שכן רוב המחיצות עשויות גבס או חומרים שניתנים להזזה.

■■■

לא מכבר, הכניסו לפחות מחצית הדיירים שקנו דירות פאר במגדלי גן העיר בתל אביב אמבטיות עיסוי לדירותיהם. טילפנתי לרואה החשבון גד סומך, רווק שרכש שם דירה, ועל פי השמועה הכניס לדירתו ג'אקוזי.

התגובה שלו ראויה בהחלט לציטוט:

„קניתי את הדירה בגן העיר והכנסתי לשם אמבטיה פשוטה, אז בירכו לי את השכל ושמתי גם ג'אקוזי, לא יקר. תאמיני לי, עדיין לא החלטתי בכלל אם אגור שם. בדירה העכשווית שלי יש אמבטיה, ולא נכנסתי אליה חמש שנים. אני עושה רק מקלחת. לא מהמפנקים את עצמי. אולי בגלל שאני רווק שאין לו תביעות כאלה. לא השתמשתי בג'אקוזי בימי חיי, אבל אני לא דוגמא במדינה המשוגעת שלנו". ■

תענוג יקר

מחיר חדר אמבטיה חדש, על כל אביזריו, יכול לנוע בין 6000 שקלים ל־100 אלף. תלוי מה מכניסים בו.

אמבטיית עיסוי יכולה להתחיל ב־3000 שקלים ולעבור גם את ה־20 אלף. כיורים מתחילים בעשרות שקלים ומסתיימים באלפים. כך גם אסלות, ברזים וכדומה.

השוק מוצף במוצרים, החל בנגב קרמיקה המקומי וכלה במוצרי יבוא. שמות כמו „לה גרואה" , „טקו", „אלבטרוס", „אריסטון", או „ג'קוב דלפון" הם חלק מהלקסיקון הבינלאומי של צרכני החרסינה למיניהם.

אפשר לקנות אסלות וכיורים של „מרוי" האיטלקי, פייר קארדן הצרפתי ו„פצ'יז" הצרפתים, או „אידיאל סטנדארד" הגרמני, במחירים של 400 עד 1600 שקלים לאסלה בלבד.

את הקירות, הרצפות והמישטחים סביב הכיורים אפשר לצפות גם ביציקת חומרים פלסטים ב־850 שקלים למטר רץ, בגרניט הנראית כמו שיש עם המון נקודות שמחירה בעובי מלא מגיע גם ל־240 דולר למטר רץ, ואפשר להשתמש בסתם קרמיקה – 40 שקלים למ"ר לקרמיקה פשוטה, ועד 150 ו־200 ליוקרתית.

אפשר להשקיע בברזים. מסתובבים, דמויי אנטיקה, פלסטיק או אפילו מוזהבים בשלל מחירים.

הכיורים המשוכללים, עם או בלי רגל, יכולים להגיע גם ל־1650 שקלים.

חדר השינה של שלום ואריאלה פנסטר, מבעלי הסינרמה. תצלום: מיכל רותם. החדר פתוח לחדר האמבטיה המצופה שיש, ומעליו גג עשוי זכוכית. במרכזו, ג'אקוזי לארבעה

בעניין הג'אקוזי

בעבר, היו מכניסים מערבלים מיוחדים ומזרימי אוויר לאמבטיה הרגילה. היום, כשמחיר אמבטיות העיסוי אינו בשמים, לא משתלם. האמבטיה הרגילה עשויה פח, הג'אקוזי עשוי חומר אקרילי, העבודה לא מצדיקים את המחיר.

אמבטיית עיסוי חדשה מתחילה במחיר של כ־3000 שקלים. היא כוללת את כל המערכת הדרושה. בדרך כלל, בלי מיתקן חימום. רוב הישראלים מסתפקים בטמפרטורת הברז. אלא מה? כשרוצים לשבת במים שעות, המים מתקררים. לכן כ־20 אחוז מהרוכשים מתקינים גוף חימום. המחיר – 600 שקלים.

אתה צריך להיפטר מהאמבט הישן. תיאלץ להרסו על חשבונך. מחיר הובלה, התקנה וביטוח של הג'אקוזי החדש – 400 שקלים. אגב, חברות רבות אינן מתעסקות בהתקנה. אתה יכול להשיג את המתקין שלך.

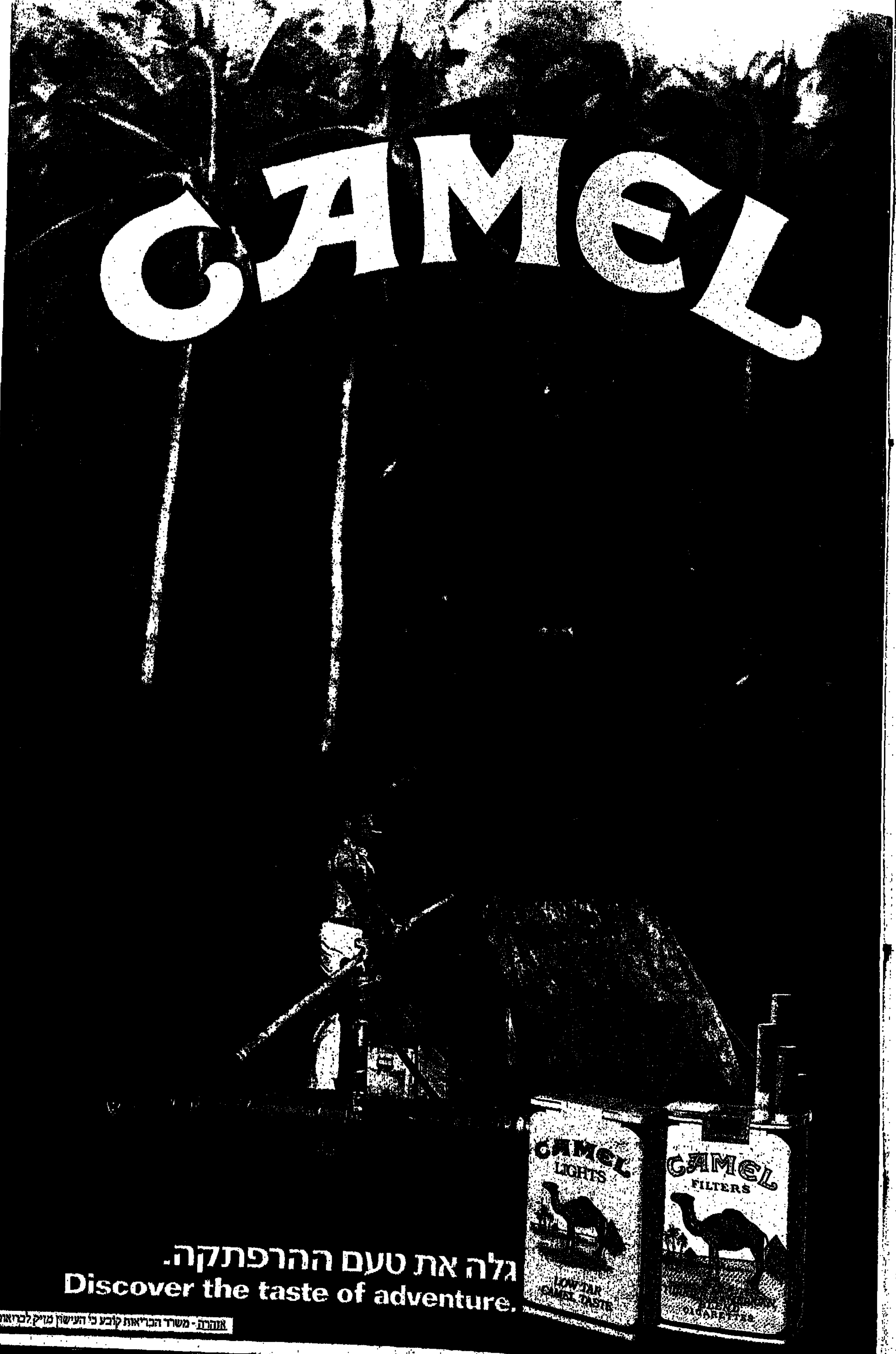

אומרים ישנה ארץ

החברה להגנת הטבע

ארץ ירוקה

כך זה התחיל – לא יערות פולין ורוסיה ולא הג'ונגל של אסיה ואפרי־קה / רק יער של הקרן הקימת, כתם ירוק על אדמה ריקה / יער בודד המחדש את נעוריה של ארץ עתיקה / יער תמים אשר לכל שתיל ולכל חור־שה בו יש שם / יער יפה, יער משוכר חושים, יער נושם / יער אשר בו הולך בעל החזון וחולם / על הארי והדב והנמר, ועל הצבי והפרא והראם / וזימרת הצפורים וניחוח הפריחה מלוו־ים את נשמתו החולמת / כך זה הת־חיל. שירת הבראשית של יערות הקרן הקימת //

בכל הארצות גדל אדם ביער והוא את היער מבין וחש / הוא רואה את האלה ליד האשוח, ואת האורן אל האלון ניגש / אבל כאן, כאן צריך היה האדם לברוא את היער מחדש / לח־פור את הגומה והבור, להניח בו את השתיל / להביט בו קיץ וחורף איך הוא עולה, צומח ומעפיל / להיות חרד לו מסופות בנגב, ומסערות השלג בג־ליל / להגן עליו מפני המתנכלים, מן החולי והמגיפה / לשמור עליו פן ייס־פה וייכרת ביום שריפה / ולהביט בו בגאווה, בגזע הזה, הגבוה והמוצק / ולומר: את העץ הזה נטעתי אז, בעבו־דות הדחק / אז, כאשר באתי אל ההר הזה השומם והריקן / אז – כאשר היי־תי העולה החדש – היום, כאשר אני היערן //

אז, ובינתיים עברו ארבעים שנה / ואתה סופר אותם אחד לאחד ודונם לדונם מאז קום המדינה / חמישה מי־ליון עצים עד שקמה – היום, מאה ושמונים מיליון / עשרים מיליון עצים בנגב, וכל היתר – עד הגליל העליון / יערות הקובעים עובדות בשטח, יע־רות מרניני עיניים / יער ההולך וצומח כחומה ירוקה סביב ירושלים / יערות שהם ערך פוליטי, שהם סמל ומשפט ואות / שתיל – אשר גם הקשוח ביו־תר משקה אותם בדמעות / יער שהיה הר קרח, הר שהפך מקללה לברכה / ארץ ציה שהפכה לארץ הטל והפיק־ניק לכל המשפחה / תעשיית עץ אשר צמחה מתוך המשתלות והעציצים / ואשר למענה אנו מוכנים להיות שוא־בי־מים וחוטבי־עצים //

יערות הקרן הקימת. בשיר השת־לים הזה אתה מודה / הרי ככלות הכל – מהו האדם, אם לא עץ השדה?//

□ חיים חפר

ניווט ביער אשתאול

יער אשתאול נמצא בין שני צירים המוליכים לירושלים: הכביש הישן מצומת נחשון לצומת שמשון ושער הגיא – והכביש המהיר מירושלים לתל־אביב.

לפני נטיעת היער, היה השטח טרשי וחשוף, פרט לשרידי בוסתנים ושרידים עתיקים רבים, המעידים שהיתה כאן התיישבות חקלאית ענפה בתקופות קדומות. נטיעת היער החלה ב־1951 והסתיימה בשנות ה־70.

שרידי הבוסתנים קיבלו טיפול מיוחד, שבעקבותיו הם התאוששו וכיום הם נותנים ליער עצי המחט שניטע סביבם, גיוון מרענן.

עצי הבוסתן הגדלים עתה ביער הם זיתים, רימונים, שקדים, ותאנים. העצים הנטועים סביבם הם, אורן ירושלים, אורן ברוטיה, ברוש מצוי וברוש אריזוני.

בקטעים קטנים יותר ניטעו ביער גם עצים שאינם מחטניים, כגון אשל הפרקים.

לאורך הדרכים הראשיות החוצות את היער, הותקנו חניוני נופש פעיל. כן יש כאן מספר אנדרטאות, כמו האנדרטה לחוזה סאן מרטין, שהיה לוחם חופש דרום־אמריקאי, והאנדרטה לאוכיגנס – גנרל מצ'ילי. גנרל זה היטיב עם הקהילה היהודית שם, וזו תרמה את הכסף הדרוש להקמת האנדרטה לזכרו.

דרך פטרולים, שנפרצה בשנת 1963, ונועדה למנוע הסתננות של מחבלים דרך הגבול של אז, עוברת בחלקו הצפוני של היער. הדרך עוברת על פני נוה שלום, הצופה על שער הגיא ועל עמק איילון כולו, ומגיעה לחניון גדול, הנמצא מצפון ל„גבעת חתול".

מרכז הקק"ל לייעור ולהכשרת קרקע, הכולל את משתלת אשתאול, נמצא בתוך היער, ליד כביש ת"א – ירושלים הישן.

במשתלה זו, שהיא המרכזית של החבל מגדלים מידי שנה כ־800 אלף שתילי עצים ממינים שונים: מחטניים (אורנים ברושים), צמחי א"י (אלון, אלה, חרוב, זית וכו'), שיחים וצמחים מאוקלמים, שהוכיחו עצמם במהלך עבודת הייעור (אקליפטוס, שיטה וכו').

שיטות הגידול שונות בהתאם לסוג הצמח, אך העיקרון הוא ליצור בית גידול שיכין את העברת השתיל לשטח הפתוח, בתנאים קשים ובדרך כלל ללא השקיה.

□ נינה עמיר
□ איריס ברנשטיין

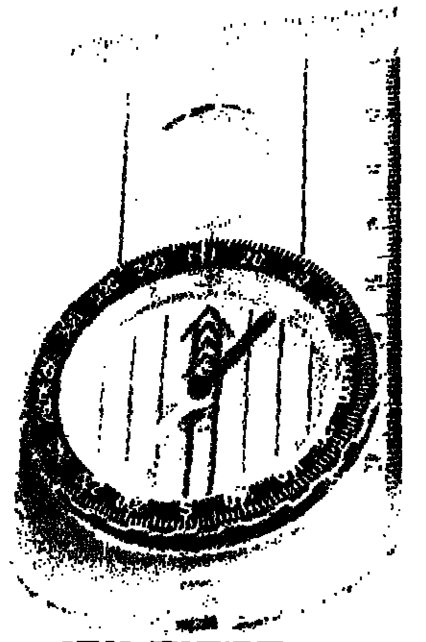

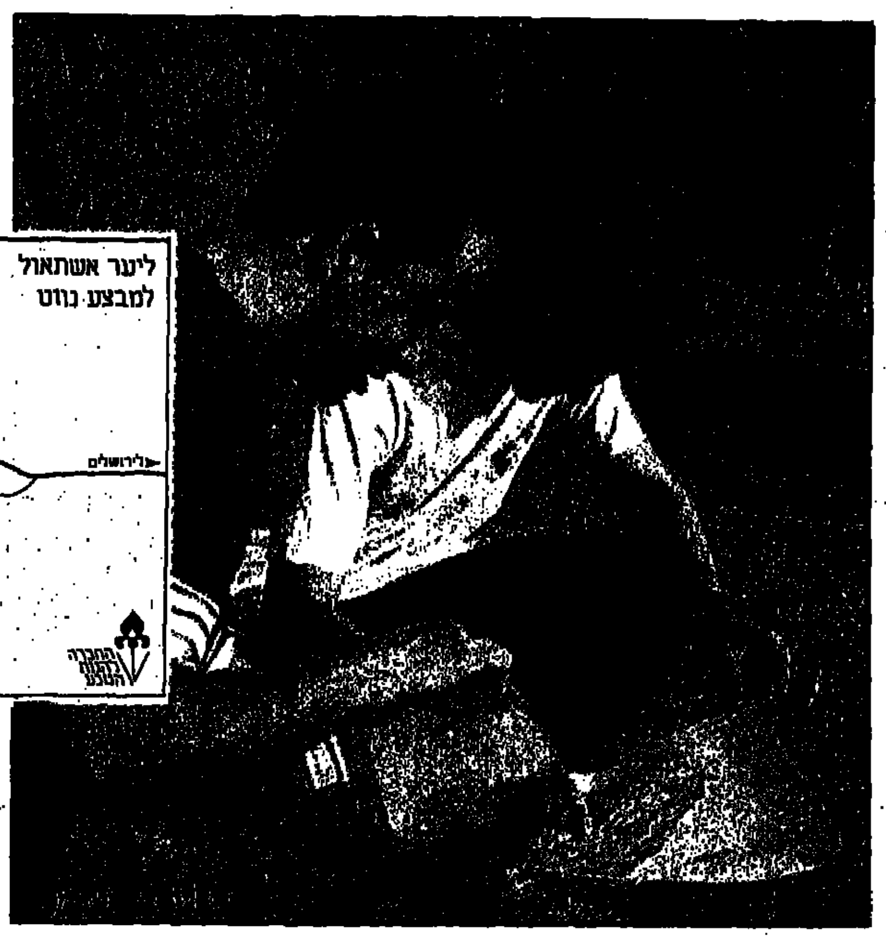

הניווט הספורטיבי

הניווט הוא ספורט תחרותי חדש יחסית בארץ. הוא הובא אלינו לפני כעשר שנים מסקנדינביה, שם הוא נהנה מפופולריות הדומה לזו של הכדורגל אצלנו.

הניווט הוא שילוב של טיול או ריצת שדה וקריאת מפה. מטרת המתחרה היא לעבור מסלול נתון בזמן הקצר ביותר. המסלול ותחנות הניווט המרכיבות אותו אינם מוכרים לנווט עד לרגע הזינוק, בו הוא מקבל את מפת המסלול.

המפה היא מיוחדת, בקנה־מידה גדול (בדרך כלל 1:15000), עליה מודפסות תחנות המסלול. כן מקבל המתחרה רשימת תיאורים תמציתיים וכרטיס ביקורת לסימון בכל תחנה.

תחנת ניווט בשטח מסומנת במינסרה משולשת, שמידות פיאותיה כ־30X30 ס"מ וצבעיה אדום (או כתום) ולבן.

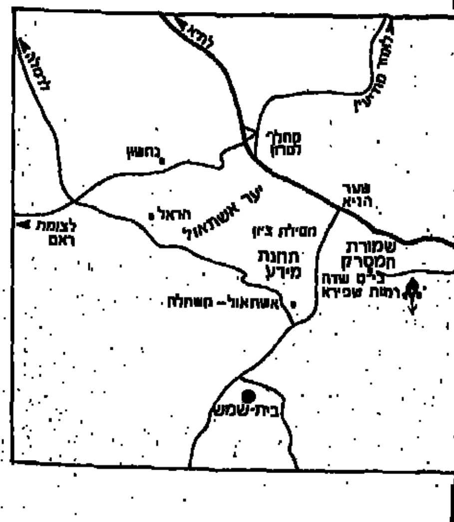

כל מתחרה המגיע לתחנה מסמן את כרטיס הביקורת הנמצא ברשותו בעזרת מנקב מיוחד, או עט צבעוני הצמוד לתחנה.

כדי למנוע עיכוב, מוזנקים המטיילים או הרצים במירווחי זמן של דקה או יותר.

התחרויות מתקיימות בדרך כלל בשטחים מיוערים, המגבילים את הראות, כדי שהמתחרים לא יעקבו זה אחר זה, וימצאו את דרכם לבד. אורך המסלולים נע בין 2 ק"מ ל־16 ק"מ בהתאם לרמה, לגיל ולמין המשתתף.

בכל תחרות ניווט יש גם מסלול עממי, בו הניווט אינו תחרותי: משתתפיו הולכים, בעצם במעין טיול רגיל, שאליו נוספים אתגר, התמצאות וחוויות.

ההכשרה לכך אינה מסובכת: מספיק להבין מה זאת מפה וכיצד להתאים מפה לשטח באופן הבסיסי ביותר.

הציוד ההכרחי לצורך הניווט מצטמצם למצפן. מארגני התחרות מספקים את המפה, כרטיס הביקורת ותיאור התחנות.

מידע כללי:

- משך הטיול: כשלוש שעות.
- אורך המסלול: כ־5־4 ק"מ.
- גיל המטיילים: משפחות עם ילדים מ־8 ומעלה.
- מפה: 1:15.000 „יער הנשיא" – צפון, של האיגוד לספורט הניווט בישראל.
- מידע נוסף: האיגוד לספורט הניווט בישראל, ת.ד. 1392, רמת השרון, טל' 03־5401246 גיורא, 03־490165 מיכאל (בערב). לביקור במשתלת אשתאול: טל' 02־8913961, לעופרי.
- ציוד: מצפן, מימיה, כובע, נעלי הליכה.

תחנת מידע ומיבצע ניווט

בשבת, ה־17 בדצמבר, בין השעות 10.30 – 12.00, תקיים החברה להגנת הטבע, בשיתוף האיגוד לספורט הניווט בישראל, מיבצע ניווט ספורטיבי למתחילים, המתאים לכל המשפחה.

תחנת המידע תוצב ביער אשתאול. הכניסה – ממשתלת אשתאול (ראה מפה), ושילוט הכוונה יהיה עד התחנה.

מדריכי האיגוד לספורט הניווט ייתנו הדרכה למטיילים. בסיום הניווט תוענק תעודת השתתפות.

במקום יימכרו מפות עם מסלול הניווט ומצפנים.

אפשר יהיה גם להירשם לחברות באיגוד ספורט הניווט.

מודיעין טבע

מרכז המידע למטייל, של החברה להגנת הטבע בשיתוף ק.ק.ל., נמצא ברח' השפלה 3, ת"א, טל' 03־375222. המרכז פתוח בימים ב'–ו' בין השעות 9 – 13. ביום ה' גם אחה"צ, מ־3 עד 6 אחה"צ.

הטיול בשבוע הבא:
ליער חולדה
ובית הרצל

עורכת: דפנה מהוז

יש פתרון רפואי לסובלים מנזלת

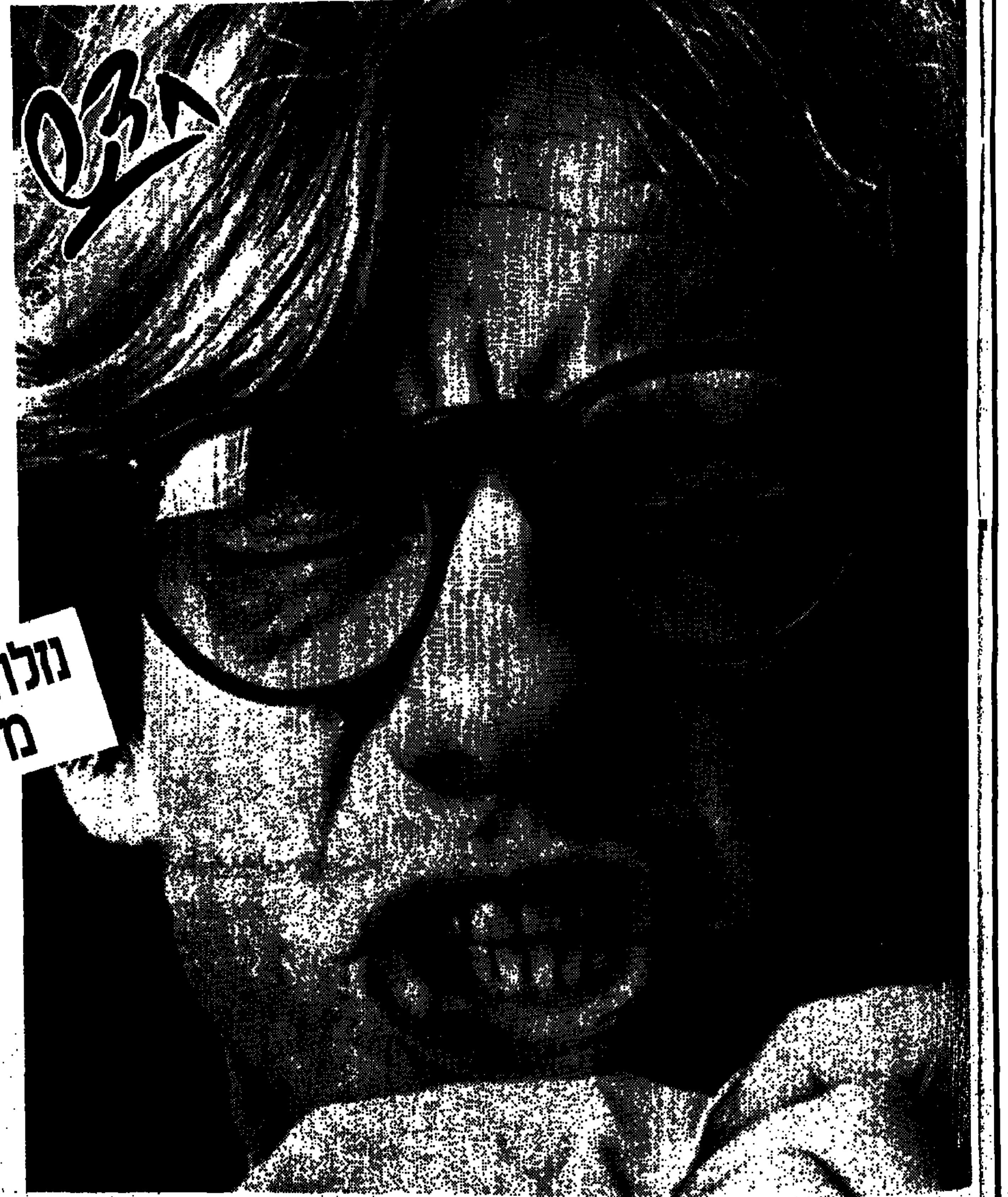

נזלת כרונית ואלרגית
מי שסובל יודע

רינוטרם ULTRA 2

המכשיר לטיפול בסימפטומים של נזלת כרונית ואלרגית

רינוטרם ULTRA 2

מחקרים רפואיים

רינוטרם - אולטרה 2 פותח ע"י צוות של מדענים ומהנדסים אשר התבססו על מחקרים שנערכו ע"י פרופ' אנדרי לבוב ממכון פסטר בפריז, בעל פרס נובל וע"י מדענים במכון וייצמן ברחובות. מכשיר הרינוטרם נבדק ביותר מ-16 מחקרים קליניים, אשר נערכו ב-9 מדינות: צרפת, גרמניה, אנגליה, איטליה, הולנד, קנדה, יפן, סין, ישראל.

רינוטרם ULTRA 2

ללא תרופות וללא תופעות לוואי

רינוטרם - אולטרה 2 מיישם באופן ייחודי טיפול אל תרופתי בנזלת כרונית ואלרגית ובמקרים של נזלת מחמת הצטננות. הטיפול ברינוטרם - אולטרה 2, אינו גורם לתופעת לוואי.

רינוטרם ULTRA 2

יש פתרון אפקטיבי

המכשיר הוכח כיעיל ואפקטיבי בהקלה על הסימפטומים של נזלת כרונית ואלרגית ובמקרים של הצטננות. בכ-%75 מהמקרים היה פיתרון אפקטיבי. המכשיר קיבל את אישור שלטונות הבריאות והמזון בארה"ב (F.D.A).

רינוטרם ULTRA 2

הצעה מיוחדת

כל הקונה מכשיר "רינוטרם" - אולטרה 2 ומוצא כי המכשיר אינו יעיל עבורו, יוכל עד שבועיים מיום קנייתו להחזירו ולקבל את כספו חזרה.

רינוטרם

להשיג ברשת הסופרפארם

מרכז מידע: טל. 08-225331

מיוצר ע"י רינוטרם נצר סרני- קיבוץ נצר סרני

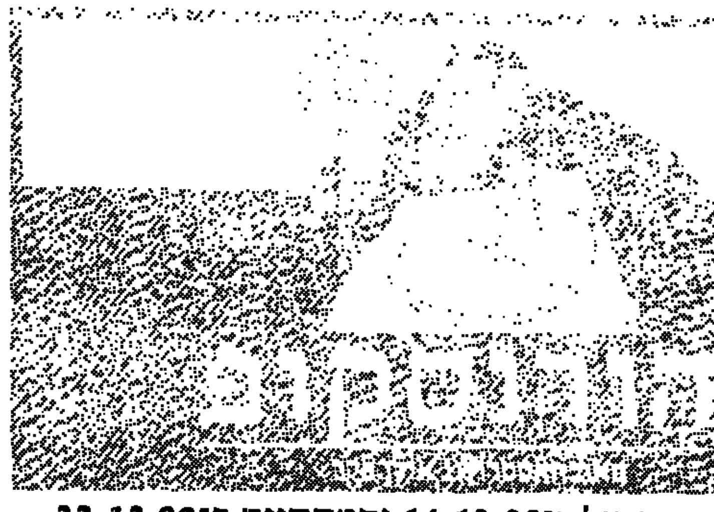

לשבוע המתחיל ב־16.12.88 והמסתיים ב־22.12.88

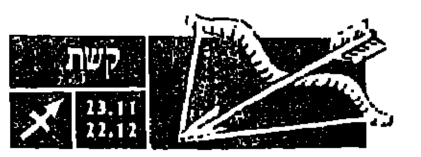

ביקורו של כוכב נוגה במזלכם, המתחיל השבוע, מעלה את קסמכם האישי ומשפר את היכולת ליצור תקשורת רגשית טובה. אתם הופכים לפופולריים אצל בני או בנות המין השני והמזל עולה בהדרגה. הפתעה בתחום זה מצפה לכם בכל רגע. עם זאת, בתחום הפיננסי אין עדיין תפרונות באופק וחוסר הוודאות מגביר את החרדה לעתיד.

פעילות מאחורי הקלעים עדיפה בתקופה הנוכחית ותאפשר לכם לקדם ביתר יעילות מטרות ותוכניות. הצמידות של ארבעת כוכבי הלכת נפטון, אורנוס, שבתאי וכוכב חמה במזלכם, מעמידה אתכם בפני הצורך לשנות את מהלך חייכם האישי או המקצועי, או למצוא שיטות חדשות לקידום תוכניותיכם ואופקים חדשים להגשמה עצמית.הרגשות הרומנטיים נוטים לסעור מאד.

ענייני הבית ורכוש משפחתי מקבלים עדיפות בימים אלה ובעיקר באמצע השבוע. השיפור הפיננסי שחל לאחרונה נותן אותותיו בתוכניות לרכישת אביזרים שונים או לשינויים בסגנון המגורים. במישור החברתי אתם זוכים להערכה. היחסים עם חברים לעבודה משתפרים. עם זאת, עליכם לגלות עירנות כנגד ניסיון לפעול נגדכם מאחורי הקלעים.

היחסים עם בני משפחה משתפרים ובמקביל הפופולריות שלכם בעלייה ואתם זוכים לתמיכה מצד בעלי סמכות לעבודה. עם זאת, בתחום החברתי אתם מגלים מי הם באמת הידידים הנאמנים שניתן לסמוך עליהם ומי הם אלה המיותרים. במישור הפיננסי עדיין אין הקלה במצב ויש צורך להתאזר בסבלנות.

כוכב המאדים ממשיך לחלף במזלכם ומגביר את האנרגיות והרצון לפעול ולהזיז עניינים. עם זאת עדיין קיימים היסוסים וחוסר ודאות בכל הקשור לתחום הקריירה, המעכבים את פריצת הדרך. מתחים עם בני משפחה או שותפים או עם בעלי סמכות, גוברים מאוד. נסיעות למרחקים, ביקורים והתכתבויות מאפשרות לכם לקצר את התהליכים הכרוכים בביצוע תכניות שונות. אתם זוכים לקבלת כספים להם חיכיתם מזה זמן.

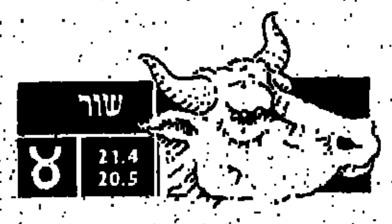

במחצית הראשונה של השבוע מתרחשת במזלכם צמידות בין הירח לבין כוכב צדק, ואילו כוכב נוגה השליט על מזלכם מגביר את מסעו במזל קשת. הביקור ההדדי של שני כוכבי הלכת האחד בביתו של השני מעניק לכם הרבה מזל והצלחה במעט בכל התחומים ובעיקר בתחום הפיננסי, העסקי, המקצועי והרומנטי. עם זאת עליכם לשמור על בריאותכם ובין השאר להמנע מעליה במשקל. זה הזמן בו מתגבשת אצלכם גישה חדשה לחיים.

איפיון ילידי השבוע

ילידי השבוע משתייכים לשלישון האחרון של מזל קשת. אלה אשר נולדו ביומים האחרונים של השבוע, משתייכים גם לקבוצה הגבולית של המזלות קשת וגדי, ומקבלים שילוב של תכונות משני מזלות אלה.

ילידי ה־16 בדצמבר
ניחנים בטוב לב, טעם מעודן, ושמחת חיים. בולטת נטייתם לנהנתנות,לאהבת נוחות ולמזג חושני. מקבלים על עצמם אחריות גדולה מדי מתוך פזיזות וללא שימת לב לתוצאות. שינויים תכופים מדי בשיגרת החיים עלולים לפגוע בהישגיהם ובסיכוייהם להצלחה.

ילידי ה־17 בדצמבר
בעלי אופי חזק ושאיפה לפירסום והכרה בכשרונותיהם. בולטת נטייתם לכתיבה, ולפעילות בתחום הדימיון היוצר. במקרים רבים הם נופלים קרבן לתרמיות להונאות ולקנאה מצד הסובבים אותם. יחסי משפחה חמים יגנו עליהם מפני קשרים מוטעים.

ילידי ה־18 בדצמבר
ניחנים ברגישות גבוהה ובנטייה להגיב ריגשית במקום שכלית. בולט הקשר החזק לבית ולמשפחה אך גם הנטייה למסעות ולביקורים. עליהם לבחור בזהירות את ידידיהם ולהמנע ממתן אמון ללא בדיקה.

ילידי ה־19 בדצמבר
בעלי כושר ביצוע ויכולת מקצועית טובה בתחום עיסוקם. טובי לב ובעלי רגשות חמים אך נוטים ליפול קרבן למזימות ותככים. אומץ לב ואמונה בעצמם יפחיתו את הזעזועים הבלתי צפויים המופיעים מדי פעם בחייהם.

ילידי ה־20 בדצמבר
ניחנים באופי נוח וגישה חיובית לחיים. מתאימים לקריירה פוליטית או ממסדית. עליהם להזהר מתרמיות והונאות בתחום העסקים והאהבה. מומלץ כי ינהגו באיפוק וחשדנות עם אנשים זרים ובלתי מוכרים. זהירות מיוחדת נדרשת מהם בעת קרבה לאש ולמכונות.

ילידי ה־21 בדצמבר
בולטת נטייה לקחת ברצינות יתרה את החיים ולפתח דאגנות מפני איבוד שליטה במצב. הסתבכויות רומנטיות עלולות לפגוע במזלם הטוב. מצבי מתח פוגעים בבריאותם. במצבים כאלה עדיף שיסתמכו על האינטואיציה. מצליחים להשיג תמיכה ועצה מידידים נאמנים.

ילידי ה־22 בדצמבר
מצויידים היטב בכישורים מקצועיים, בגישה מעשית, ובחשיבה מסחרית. בולט כושר מנהיגות, וזוכים להערכה מצד הסובבים אותם. הנטייה להקלע לסכסוכים ולמרדנות פוגעת בהצלחתם ובקידומם.

מסעו השבועי של כוכב צדק

כוכב צדק – כוכב הלכת השליט על מזל קשת, נמצא השבוע בהילוך נסיגתי במזל שור. הוא יוצר צמידות עם הירח במחצית הראשונה של השבוע, ומעניק יתרונות חשובים והצלחה יחסית אך מאוד משמעותית לבני מזל קשת בתחום העבודה, לבני המזלות טלה ושור בתחום הכספים ולבני מזל עקרב בתחום השותפויות והרומנטיקה.

הקשת ושנים עשר המזלות (חלק ב')

קשת עם תאומים – שניהם אוהבי חופש ושואפי תקשורת ויכולת ליצור קשר מועיל. עם זאת נטייתם לוויכוחים ולביקורת עלולה מדי פעם לפגוע בהרמוניה. הקשר יכול להחזיק מעמד באם יוכלו שני הצדדים לתפקד גם ללא גיבוי רגשי.

קשת עם סרטן – הקשר כאן אפשרי אך הוא סובל מחוסר יציבות. בעוד בן הסרטן רואה בביתו את מבצרו, הרי בן הקשת מתייחס לעניין זה בפשטנות וללא מעורבות רגשית. הרגש והשכל נמצאים כאן במאבק מתמיד.

קשת עם אריה – הקשר כאן טוב ומוצלח ברוב המקרים, על אף התפרצויות הדדיות. הדינמיקה הנפשית זהה. שניהם נוטים לפעול בשיתוף האחד עם השני ולחפש אחר אותם ריגושים.

קשת עם בתולה – בן הקשת אינו מסתגל בקלות לכללי ההתנהגות הנקבעים על ידי בן הבתולה ובן הבתולה מתקשה להסתגל לאווירת החופש עליה שומר בן הקשת בקנאות. על אף הניגודים מתאפשר קשר בעיקר בתחום המקצועי.

קשת עם מאזניים – נטייתו של בן הקשת לחיים סוערים ודינמיים מתנגשת בנטייתו של בן המאזניים לסגנון חיים שקט יותר. שמירתו של בן הקשת על החופש האישי מקשה על בן המאזניים המחפש תלות הדדית.

קשת עם עקרב – בן הקשת אוהב החופש מתקשה לחיות ולתפקד במחיצת העקרב הרכושני. חוסר אמון מתעורר באופן טבעי ועל כן יש צורך בהרבה ויתורים הדדיים.

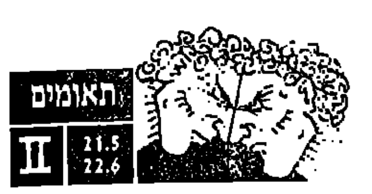

הירח המלא המופיע באמצע השבוע במזלכם מעניק לכם יתרון גדול בתחום הרגשות הרומנטיים. אתם מגלים עד כמה אתם חשובים לבני או לבנות זוגכם, ועד כמה חשוב וגדול חלקכם בהרמוניה המשפחתית. שינויים בסגנון חייכם ובגישתכם למציאות מקלים על יכולתכם להתמודד עם בעיות וקשיים. בתחום הפיננסי מומלץ להמנע מלהסחף להוצאות גדולות מדי.

ענייני בריאות שלכם או של בני משפחה דורשים תשומת לב מיוחדת. התפרצויות או תגובות קיצוניות מדי ונטייה לכעס עלולים להשפיע על בריאותכם באופן דרמטי. על אף שיפור היחסים עם חברים לעבודה אתם עדיין בעיצומו של חשבון נפש בתחום זה ובתחום היחסים המשפחתיים או הרומנטיים. בשלב זה אין לצפות להתקדמות מהירה בתהליך השינויים, העובר עליכם.

הרגשות הרומנטיים נכנסים לשלב של סערה רצונית אך גם למצב של חוסר ודאות. מתגבשת תכנית לשינויים בסגנון החיים ובשיטת העבודה תוך הפגנת יכולת מרשימה לקחת אחריות. משבר מקצועי או בריאותי חמור אורב בפתח בלא מציאת פתרון. דאגות לבני משפחה גם הן אינן מקילות על מצבכם. יציאה לחופשה או נסיעה למרחקים תועיל מאד.

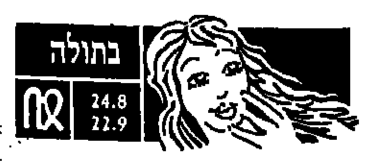

אתם חשים מתוסכלים מן הרגיל כתוצאה מאי יכולתכם להתנער ולהאיץ את קצב השינויים בתחום המקצועי או היצירתי. עם זאת הפופולריות שלכם נמצאת בעלייה מתמדת, ואתם זוכים לתמיכה מצד בעלי סמכות. בעיות סביב רכוש משפחתי או סביב צעירים במשפחה דורשות את מעורבותכם וגישתכם התכליתית. אין זה הזמן להתפשר על עקרונות.

קשרים עם קרובי משפחה מתהדקים ותחושת האחריות שלכם כלפיהם הולכת וגדלה. שימת דגש על נסיעות, ביקורים והתכתבויות תאפשר לכם לקדם את האינטרסים המקצועיים והאישיים. מתגבשת תכנית לשינויים בשיטת העבודה או במקום העבודה. גישה תוקפנית, קוצר רוח, וחוסר סבלנות מצדכם עלולים לעלות לכם ביוקר.

אתם נוטים להתמקד בתחום השותפויות העיסקיות או המקצועיות ולגבש עמדה יציבה לגבי עתידן. בתחום הכספי אתם זוכים לתקופה משמעותית ולקידומה של תכנית חשובה. בתחום הרומנטי הרגשות סוערים מאוד ואתם נוטים למסד קשרים, למצוא בן או בת זוג מתאימים או אף להכריז על נישואין.

אהבה נוסח פולין

(המשך מעמ' 28)

הפולנים קונים איקונות ופריטים דתיים אחרים. לזר, לאורח, קל לעשות כאן קניות. מטבע רך מאוד. כל אחד רוצה דולרים, והדולר הוא כל־יכול. רק אל תוציא מכאן את הסחורה הזולה שקנית, אלא אם כן קנית אותה במטבע קשה. מפתה, למשל, מחירה של פרווה פולנית שניקנתה בכסף פולני שהומר בשוק השחור. גם המכס הפולני יודע זאת, ולא פרווה אחת עוברת, בזינוק קליל, ממזוודת הנוסע אל מחסני המכס. לא נעים.

■■■

ביום ראשון בבוקר, הכנסיות מפוצצות. הקומוניזם לא הצליח לעשות הרבה לראש של הפולנים. האיכרים נשארו כשהיו תמיד: קאתולים, אינדיווידואליסטים ושמרנים. זו הסיבה שהסוס הוא עדיין כוח הסוס העיקרי העומד לרשות האיכר הפולני. אבל גם האינטליגנציה הפולנית, זו שאינה קומוניסטית, קשורה בטבורה לכנסיה. „בפולניה", אומרים לי על כוס וודקה (ואין סוף לוודקות האלה), „הכנסייה היא המגן העיקרי שלנו".

רק לה יש הכוח להילחם נגד העריצות. רק בתוכה, יש פלוראליזם ומיעוטים יכולים להשמיע ריעות לא מקובלות. את 'סולידריות' נמנעים מלדרוס ברגל גסה רק בזכות הכנסיה. אגב, בפולניה לא תמצא אינטליגנציה חילונית, עם זיקה של שמאל, או מרכז דמוקרטי, כמוכר לך במערב. פשוט, אין. נימחק. גם האינטלקטואלים היהודים הרוצים להיות פעילים בזירה הפולנית, עושים את זה במיסגרות הקשורות כך או אחרת לכנסיה.

בשבילי, איך אני יכול אחרת, כנפי הכנסיה, פירושן כנפי העיט. העיט, או העורב, מצויים כאן בכל מקום. הם חגים מעל האדמה הזאת כהמוניהם.

■■■

ורשה. בתים, חנויות, אוטובוסים. במסעדה, רגל קרושה, גפילטה פיש. בשר 'מכובס', אבל, העם שלנו מחוק בתוך המצבה הטראגית של התיאטרון היהודי ושל קהיליית קשישים, שמותם הוא סוף הישות היהודית כאן. רק הגיטו. זכרון מתחת לשרה גדול, ששלוליות קפאות בו. מורדי הגיטו מביטים מעל המצבה הגדולה של נתן רפפורט. רחוב אנילביץ'. אבן זכרון לבית המיפקדה. העם היהודי שנהרג.

■■■

שולחנות התקרובת כורעים. „כל החשובים כאן", נהנה השגריר פלצור. הנה פלוני, בימאי, ההוא עם הפפיון הוא משורר ידוע, הממושקף, הוא מנצח. תכיר, את המנהל של... לגברות, הם מנשקים ידיים. ובינתיים, אוכלים ושותים. חלק מהם היו, חלק יהיו, בארץ. מתנפלים על מנכ"ל הקאמרי, עודד פלדמן, להביא לכאן את 'קידוש'.

„יש לנו רפרטואר מגוון", הוא מתחמק. 'קידוש', הצגה נהדרת במקומה, לא נראית לו מתאימה לזריעה על קרקע אנטישמית.

וולז'מיז' סנדצקי הוא מנהל 'פאגארט', מארחינו בסיור והאירגון הממשלתי הפולני העוסק בייבוא וייצוא תרבות ואמנות. נהנה מאור מהקאמרי, מהפידבקים. מדברים באינטנסיביות על המשך חילופי התרבות. אני מתרשם כי השיקול היחיד הוא כדאיות כלכלית. מדברים על היחסים כמו על תהליך מתמשך. שמוליק צמח, האמרגן, מוזכר בפולין על תקן של אב מייסד. בנו של סנדצקי שהה הקיץ בקיבוץ שפיים. גם הוא היה בארץ.

■■■

בבית הקברות היהודי של ורשה, היו מי שמצאו את המצבות של משפחותיהם. מתחת לשלג, שוכבים כאן גם י"ל פרץ, זמנהוף, אנסקי ואחרים. לאחרים אין מצבות. לודז' עיר עתיקה ומסוגננת. פעם היו כאן 300 אלף יהודים. הרבה 'משפחות גדולות'.

יוסף כרמון וג'יטה מונק ב„מיכאל קולהאס". קהל יפה, צעירים, סטודנטים, גם יהודים

מלכי הטקסטיל של אירופה. גם משפחת מוזס, מייסדי עיתון זה, באה מלודז'. הכל נותר בזיכרון. משפחת פוזננסקי היהודית, עושר גדול ותרבות קטנה, בנו ארמון מסוגנן. מורשת פוזננסקי היא מוזיאונים ומוסדות ציבור. מביאים תיירים. מנציחים בגאווה את ארתור רובינשטיין, בן המקום.

מנהל האופרה, פייטראס, מארח למופת. ראינו אצלו את 'הלקה', האופרה הלאומית של פולניה. קלאסי על אהבה אומללה. אין פולני שלא יראה את 'הלקה'. גם את 'ברון הצוענים' של שטראוס. ספקטאקלים גדולים, לא מבריקים. פייטראס, על וודקה, אלא מה, היה שמח לארח כאן את 'עלובי החיים', בביצוע הקאמרי. פלדמן הזה עדיין מתחמק. „יש לי הצגות מכורות עד...". מנהל אמנותי אחר מזמין את אילן רונן, בימאי 'קולהאס', לביים אצלו. אולי. אולי.

■■■

אושוויץ. היום הקר ביותר של השנה. רק כך, מוקף אנשים, יכול הייתי להגיע לכאן. מאחורי ה'ארבייט מאכט פריי', יש מוזיאון, מדריך מסביר בפולנית, איך כולם, „אולי גם יהודים", נהרגו כאן. ללכת ברחובות האלה. הבלוקים. בנייני המפקדה. מצלמים.

מאחורי ויטרינות, השיער, הנעליים, המשקפיים, הפרותזות, המזוודות. זוועה אצורה במוזיאון. איזה קור. המוות כל הזמן בסביבה. כאן עמדה התזמורת וניגנה. המשרפות. „קצת שיפצו", מתנצל המדריך. כמה קילומטרים. בירקנאו. כאן קצה הרציף. במקום הזה, עמד מנגלה.

שמאלה וימינה. אומרים אל מלא רחמים. איזה רחמים היו כבר לאל הזה, ששלח אותם ימינה, במיליונים, עירומים, אל הגאזים. ומשמאל, צריפים, מאות מטרים של דרגשים רבי קומות. כאן ישנו, רעבו ומתו. ומעבר לשערי המוזיאון הזה, עשרות מטרים, יושבות העיירות אושוויינצ'ים, היא אושוויץ, ובז'זנקה, היא בירקנאו. היום, כמו אז, ילדים נוסעים על אופניים, צעירים מתנשקים, וזקנים מהלכים על מקלם, מסעדות מדיפות ריחות כרוב.

עוד רכבת נכנסת לתחנה, המלאה, עדיין, בקרונות־משא אטומים.

■■■

קראקוב, עיר יפה. אולי היפה ביותר בפולין ומן היפות באירופה. עיר ונהר. עיר וארמון ומיגדלים ומוזיאונים וקאתדראלה וזכרון היסטורי רצוף מלכים. גם היו רחובות אברהם, יצחק ויעקב. בתי כנסת ובתי קברות ובתי מידרש. בתי רפאים, כמו בכל פולין.

בארמון, למעלה מסביר המדריך, איך ניצלו אוצרות האמנות. מי הצילו לא ידוע. ואיש לא זוכר את שטיגליץ, האספן התל אביבי הקשיש. העיר הזו חייבת לו את אוסף האמנות של הארמון. שטיגליץ מילט ושטיגליץ הציל. אני ממריא מפולין. חריילת מצטלבת. ■

למד אנגלית והעולם כולו שלך...
עתונים באנגלית קלה – ללימוד וגם להנאה
בהוצאת "הג'רוזלם פוסט"
רמה I YOURS – עתון באנגלית קלה ביותר, מתאים לבני נוער ולמבוגרים כאחד.
רמה II HEY THERE – רמת אנגלית בינונית, מתאים לבני נוער בגיל 12–14, ולמבוגרים בעלי ידע בסיסי.
רמה III STUDENT POST – רמת אנגלית גבוהה, מתאים לתלמידי תיכון ולמבוגרים מתקדמים.
העתונים מופיעים פעם בחודש ובשלושתם מאמרים וכתבות בנושאי חברה וכלכלה, סיפורים, ראיונות, ספורט, מוסיקה, מדע, תשבצים ועוד.
הצעה מיוחדת
מנוי לששה חודשים: ינואר–יוני 1989
במחיר 15 ש"ח בלבד (כולל משלוח)
מלא את הספח ושלח בצרוף המחאה לפקודת ה"ג'רוזלם פוסט" לפי המען: עתונים באנגלית קלה, ת"ד 81, ירושלים 91000
ברצוני להיות מנוי על (סמן בברור את העתון המבוקש):
STUDENT POST ☐ HEY THERE! ☐ YOURS ☐
שם משפחה______ שם פרטי______
שם בלועזית______
כתובת______
עיר______ מיקוד______ טלפון______
מצ"ב המחאה ע"ס______ לפקודת הג'רוזלם פוסט

תפנית – המרכז ללימודי גרפיקה ואיור מסחרי
קורסי ערב ובוקר
מורים בעלי הכשרה אקדמית. סידור במקומות עבודה.
רח' רוטשילד 6 ראשל"צ 03-843232

פעם בשבוע מגיע לין!
לאשה

מה קורא? ראש – השבועון החדש לצעירים

מישלב – המרכז הישראלי להשכלה
בפיקוח משרד החינוך והתרבות
צוות מורים מעולה, טיפול וייעוץ אישי, אווירה נעימה
בגרות למבוגרים
לכיתות בוקר וערב למבוגרים לכל מקצועות הבגרות ובכל הרמות לקראת מועד בחינות יוני 1989
כיתות מיוחדות למתמטיקה מורחבת 4-5 יחידות
הנחות: 25% לחיילים, חיילים משוחררים עד שנה וחצי; 60% לנוער עובד
קורסי הכנה לבחינות פסיכומטריות למועד פברואר – פתיחת כיתות: 5.1.89
בואו למישלב ותצליחו!
הסתדרות הכללית של העובדים בא"י – מפעלי תרבות וחינוך בע"מ

הקרן החדשה לישראל
פותחת את ההרשמה לשנים 1989-1991 עבור
תכנית המשפטנים בזכויות האזרח
התכנית מיועדת לעורכי דין וכוללת לימודים בפקולטה למשפטים של "אמריקן יוניברסיטי" ועבודה מעשית במיגוון ארגונים למען זכויות האזרח הפועלים בוושינגטון. תואר מוסמך למשפטים (L.L.M.) יוענק בסיום הלימודים. בשנה השניה ישובצו המלגאים בעבודה בישראל בתחום זכויות האזרח.
המלגה כוללת מימון שכר הלימוד, הוצאות נסיעה, ותוצאות מחיה בארה"ב במשך שנת התוכנית. המלגאים מתחייבים לחזור לישראל בתום שנת הלימודים ולעבוד בשכר במשך שנה נוספת. השכר ישולם ע"י מממני התוכנית. העבודה תהיה בתחום זכויות האזרח ובמסגרת אשר תקבע ועדת החיגוי.
פרטים, נספחים וטופסי הרשמה ניתן להשיג במשרדי הקרן החדשה לישראל, ת.ד. 4156 ירושלים 91041, טל. 634-830 (02), 635-681 (02)
המועד האחרון למסירת הבקשה: 7 בפברואר 1989.

טכנאי שירות וידאו - טלוויזיה
• לחיילים משוחררים תנאים מיוחדים. • רוב הקורס בעבודה מעשית - הכוונה לעבודה למסיימים. • מסלול שנתי למחוסרי ידע באלקטרוניקה. • מסלול חצי שנתי לאלקטרונאים.
אנו מציעים לך לרכוש מקצוע משתלם ומבוקש ללא תלות בהשכלתך וללא ידע קודם באלקטרוניקה.
הלימודים מתקיימים פעמיים בשבוע בשעות הערב
כולל קורס לאנטנות צלחת לוויינים!
חייגו 24 שעות ביממה: 03-660693, 04-664505, 057-73714
מכון להכשרה מקצועית

גם מזכירה רפואית וגם מזכירה בכירה בקורס אחד
הרשמה לקורסי בוקר וערב.
בפיקוח איגוד הרשמים הרפואיים בישראל
מכון ישראלי למינהל

הגימנסיה העברית "הרצליה" – אביב – מוסד להשכלה בלימודי ערב
בגרות טובה – בכל המקצועות והרמות
מתמטיקה 4, 5 יח"ל
הנחה לנרשמים עד 24.12 30%

המכללה למינהל – פסיכומטריות
לומדים עד להצלחה

חגיגת וידאו-סטריאו בטרקלין חשמל
הנחות ענק – תשלומים ארוכים
וידאו אקאי VS-37 – הוידאו המושלם בעולם!
אספקה מיידית!
4 ראשים
רק 282 x 10 = 2,820 ש"ח
1. הכפלת הקלטת קסטות מ־4 ל־8 שעות. 2. תצוגה דיגיטלית על מסך הטלוויזיה. 3. 5 מהירויות של הילוך איטי. 4. נעילה אלקטרונית בפני ילדים. 5. תיכנות 62 תחנות עם השלט־רחוק. 6. תיכנות ל־8 תוכניות ב־31 יום.
רדיו־טייפ אקאי דבל־קסט
הרדיו־טייפ היחיד בעולם בעל 4 רמקולים (2 מתפרקים + 2 קבועים בגוף המכשיר) הפועל גם ללא הרמקולים המתפרקים + אקולייזר + הקלטה מהירה.
רק 59 x 10 = 590 ש"ח
LENOX "הענק הלוחש"!!
רק 69 x 10 = 690 ש"ח
רדיו טייפ דבל־קסט + אקולייזר + הקלטה מהירה + רמקולים מתפרקים + מיקרופון + אקו + כניסה לקומפקט דיסק.
פתוחים גם במוצ"ש: * חיפה • מרכז חורב • צ'ק פוסט * פתח תקוה; רב־מכר (היפרשוק) * ת"א: רב־מכר צומת גלילות
טרקלין חשמל – חיפה: הנביאים 25 • מרכז חורב • צ'ק פוסט ההסתדרות 44
תל־אביב: רב־מכר צומת גלילות. נצרת: שאוקי מזבר (ליד המעיין) • בשארה בגיאלי, רח' נמסאווי • שפרעם: פדיל עבוד
וברשת היפרשוק: טבריה • עכו • עפולה • נתניה • רב־מכר צ. גלילות • פתח־תקוה • רחובות (ברנר) • אשדוד • אשקלון

„מיםו"

„חשבתי שצריך להתפשט רק אצל הרופא"

„שנינו קוראים אותו עיתון, אז למה אתה מציץ לעיתון שליו"

„אתה יודע כמה אינסטלטור מרוויח עכשיו?"

„מצחיק, אהז אתה סיפרת לי את זה לפני שבועו"

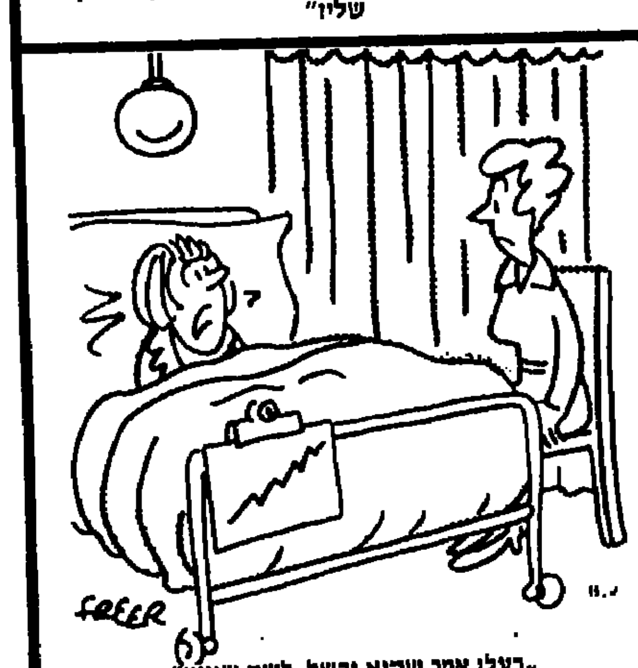

„בעלי אמר שהוא יבשל, לשם שינוי"

להצליח בבגרות

בחירת בית־ספר היא החלטה חשובה ביותר. לפני שאתה מחליט - שאל את חבריך. למד מנסיונם של אחרים!

נמשכת ההרשמה לכיתות בוקר וערב למועד יוני 1989 לכל מקצועות הבגרות

כולל מתמטיקה 5 יח' ★ פיזיקה 5 יח' (כולל מעבדה) ★ בחינות פסיכומטריות.

באולפן לבגרות: 1. 80% מהתלמידים עברו בהצלחה את בחינת הבגרות במתמטיקה במועד יוני 1986. 27% קבלו ציונים 9 ו־10, 2. לימוד עד להצלחה בבחינה, (ציון 8 או יותר) ללא תשלום נוסף. או החזר שכר לימוד במקרה של כשלון שני, (ציון 5 או פחות). 3. מורים מעולים בכיתות קטנות. 4. לומדים את כל החומר הדרוש לבחינה כך שלא נדרש ידע מוקדם. 5. זהו ביה"ס היחידי שבו מגישים התלמידים את שעורי הבית למורה בכל שעור 6. בסקרי דעת קהל של חברת "קלע" **נבחר האולפן לבגרות כביה"ס האקסטרני הטוב ביותר בישראל זה שלש שנים ברציפות.** לכן, אם אתה זקוק לציונים גבוהים בבגרות - מקומך באולפן לבגרות. הנך מוזמן להתייעצות בלתי מחייבת.

סיוע כספי לחיילים משוחררים שסיימו פחות מ-12 שנות לימוד באמצעות היחידה להכוונת חיילים משוחררים.

ראיון בלעדי עם מנהל האולפן לבגרות, ביה"ס ערב לבגרות הגדול ביותר בישראל, אינג' א. לחמן (מחבר הספרים).

35% הנחה לנרשמים השבוע

שחר בן־יעקב
"באתי לאולפן לבגרות ללא כל ידע מוקדם, הוצאתי 8 במתמטיקה ו־9 באנגלית".

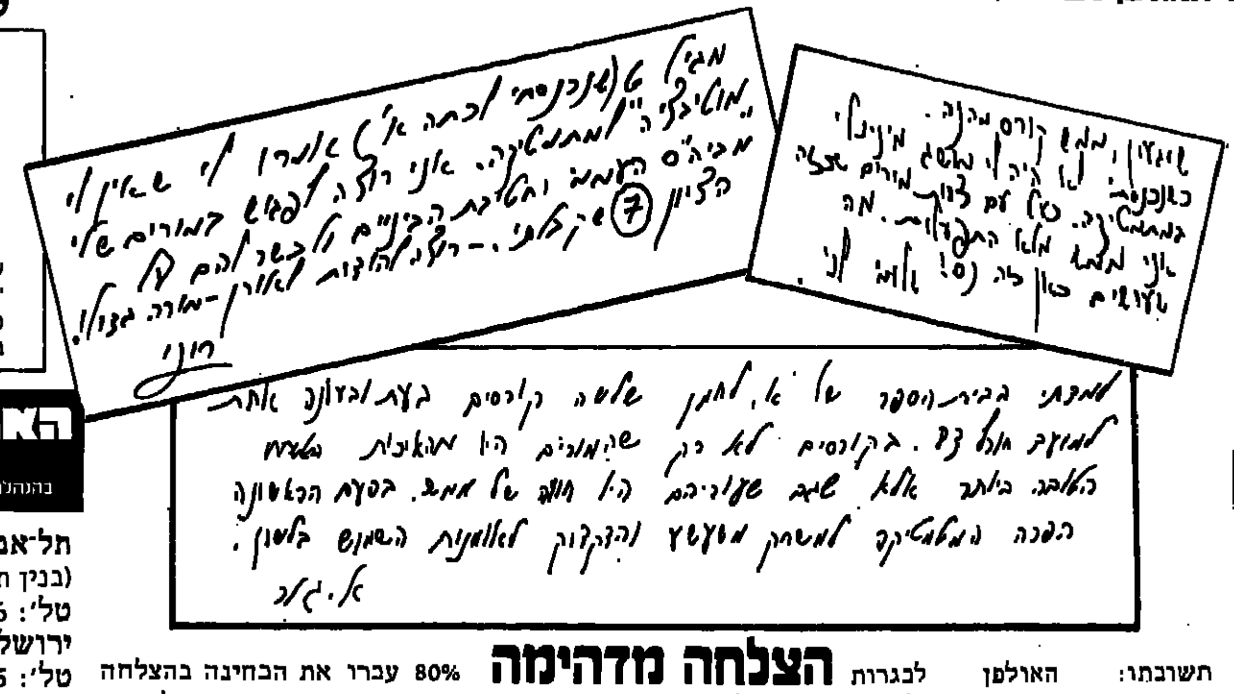

הפתרון הגואל

מורה מקסים, מקסים, אוירה נהדרת בשעורים וממש כיף ללמוד ביחד. זוהי תגובתה של תלמידה אחת מיני רבות הממליצות בחום על הלימודים באולפן לבגרות המשמש כבי"ס בוקר וערב לאקסטרנים.

שאלנו את מר לחמן: האמנם נמצא הפתרון הגואל לתלמידים המעונינים להשיג תעודת בגרות?

אליהו חנזה:
"מ־6 בתיכון ל־10 באולפן לבגרות בפיזיקה 5 יחידות".

הצלחה מדהימה

תשובתו: האולפן לבגרות שנוסד בשנת 1979 הציב לעצמו מטרה לא רק ללמד את כל מקצועות הבגרות, אלא אף להביא את התלמידים לאהוב מקצועות אלה ולהנות מן הלימודים.

האם הצלחתם במשימתכם? תשובה: בסקר שערכנו בקרב בוגרי האולפן לבגרות, שניגשו לבחינות במתמטיקה במועד יוני 1986 התקבלו התוצאות הבאות:

80% עברו את הבחינה בהצלחה (ציון 6 או יותר), 27% קיבלו ציון 9 או 10, ציון ממוצע: 7.4.

שאלה: ומה בדבר המטרה השניה, אהבת המקצוע? תשובה: ראה את תגובות הבוגרים (מקצתן ניתן בעמוד זה).

האולפן לבגרות

בהנהלת המהנדס **א. לחמן**

תל־אביב: דרך חיפה 81
(בנין תיכון חדש חדר 7)
טל': 5461106; 03-5460618
ירושלים: רח' המלך ג'ורג' 16
טל': 222375, 02-222340.
חיפה: רח' יל"ג 3,
בית ליגת נשים
טל': 667411, 04-641040.
באר־שבע: רח' העצמאות 40,
טל': 71690, 057-73146.
מיזוג אויר מלא בכיתות.
ראש־העין: טל. 03-9369459.

בפיקוח משרד החינוך והתרבות.

אורנית

היום - יותר מתמיד - חשוב עם מי חותמים חוזה!

האזור מתאים לך. הדירה בסטנדרט ובגודל שחיפשת. השכונה והשכנים ברמה גבוהה. ואז חותמים... חותמים? ומה עם הקבלן?

היום יותר מתמיד חשוב לבדוק עם מי חותמים על החוזה! שמשון זליג בע"מ - אחים דוניץ בע"מ - חברות עם וותק ומוניטין של שנים רבות -

מציעים לך כל מה שחפשת בדירה + אמינות ושקט נפשי וכל הבטחונות הדרושים. שמשון זליג בע"מ, אחים דוניץ בע"מ - קבלנים עם קבלות.

נוה כרמית נס-ציונה

פרוייקט המגורים המפואר נוה כרמית - נס ציונה מתקרב להשלמתו. כל מה שהובטח קיים והוקם: בתים מסוגננים, רמת בניה מעולה (איטונג) ותיכנון קפדני של הדירות. עדיין נותרו מספר דירות בנות 3, 4 ו-5 חדרים ודירות גג מרווחות. כל זאת בשכונת מגורים מתוכננת, מרווחת, שפע גינון ורחבות מרוצפות, מרכז מסחרי שוקק.

פנטהאוזים יחודיים על גג שלם

בואו לבקר בדירה לדוגמה - דירת 5 חדרים ריהוט - רהיטי מרס.
הדירה פתוחה: בשבת 10.00-14.00 בימי חול: 10.00-19.00.
משרד מכירות: נוה כרמית, נס ציונה, רח' בילו טל' 08-476391.

מגדלי נוה כרמית ראשון-לציון

דירות 4-5 חדרים ופנטהאוזים בשכונת מגורים מודרנית מתוכננת היטב בלב ראשון לציון. סטנדרט בינוי גבוה (איטונג), תיכנון פנימי מעולה.

דירת 5 חדרים

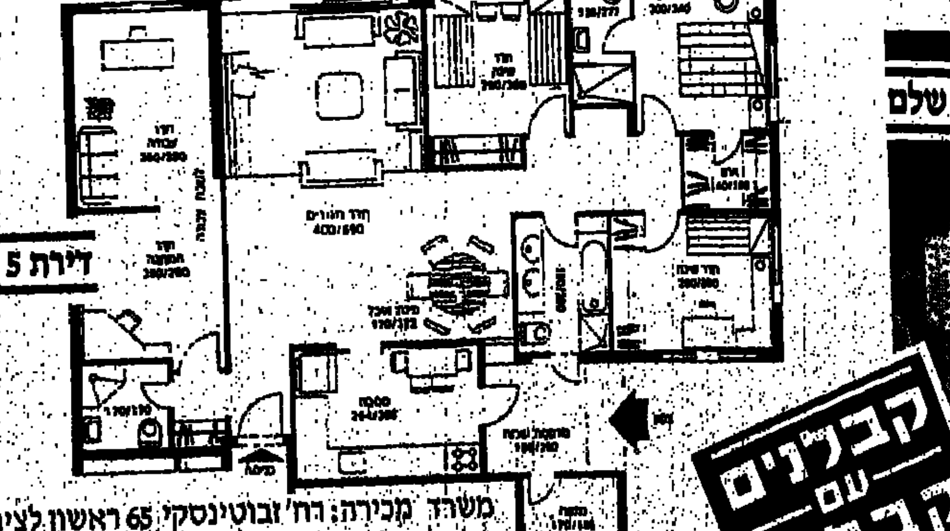

משרד מכירה: רח' זבוטינסקי 65 ראשון לציון.
שעות קבלה: 09:00-13:00 • 17:00-19:00 (סגור בימי ג' אחה"צ)

קבלנים עם קבלות

שמשון זליג בע"מ אחים דוניץ בע"מ

רח' ז'בוטינסקי 65, ראשון לציון. טלפונים: 953626/7 • 03-941180

המכללה למינהל קמפוס ת"א

לימודי תעודה

מודיעה על פתיחת הקורסים הבאים למועד פברואר 89':

- מינהל עסקים (דו־שנתי)
- ניהול שיווק ומכירות
- עוזרי מינהל
- מיומנויות מכירה
- ניהול משאבי אנוש
- יועצי השקעות
- חשבי שכר
- יועצי מס (משולב חשבונאות ומיסים) פתיחה - 1.1.89

לפרטים והרשמה:
מרכז הרישום, בין הימים א-ה, בשעות 08.00-19.00
טל' 5413867-8, 03-5413848.
כתובת: קרית החינוך, רח' שושנה פרסיץ 9, תל־אביב 61480.

המכללה למינהל

הרוב קובע: ידיעות אחרונות העתון של המדינה

ספרדית-אנגלית איטלקית-ערבית

המכון לשפות פני
דיזנגוף 184, 481539, 220223

קורסים: לכל הרמות, אינטנסיביים, לשיחה שוטפת • מורים בעלי נסיון רב
התנאים ושיטת הלימוד מאפשרים שליטה מהירה בלשון • דגש בדיבור
קבלת קהל כל יום מ-16.30 עד 19.30, דיזנגוף 184, 481539, 03-220223

הפתיחה בינואר

קורס ליחסי ציבור שיווק ומכירה ולפרסום

מישלב
המרכז הישראלי להשכלה

הקורס מוכר לצורך גמול השתלמות לאקדמאים, לסכר שהקורס נוגע לעיסוקו.

לרופאים ופיסיוטרפיסטים

אוריקולאתרפיה
לראשונה — השתלמות
מקצועית מעשית ייחודית
אבחנות וטיפולים לפי הגישה
הצרפתית והסינית.

מועדי ההשתלמות: 3–4.2.89, 17–18.2.89
להרשמה ופרטים: מדיקלאס: 03-5461682
דורית: 03-459998
בחסות חברת מיטור בע"מ - יבואני ומפיצי ציוד לפיסיותרפיה ואקופונקטורה
טלפונים: 03-248437, 04-983749

רק בית ספר עם HIGH Q יכול להציע הצעה כזאת...

לא שיפרת - לא שילמת

ב-HIGH Q יחזירו לך את מלוא כספך
אם לא תשפר את הישגך.
מאחורינו 5 שנות נסיון ואלפי סטודנטים
הלומדים כעת באוניברסיטאות.
לרשותך: צוות מומחים,
שני הספרים הצהובים וחומר עזר נוסף,
בלעדי לתלמידי HIGH Q
לא שיפרת - לא שילמת
כי אנחנו בטוחים שתשפר.
בהצלחה.

הספר הצהוב במהדורה מעודכנת ל־89 עכשיו בחנויות

לעבור את הפסיכומטרי בגובה
HIGH Q

• שירקין 3 ת"א, 03-285288 • טרומפלדור 30 ת"א, 204990, 03-297380.
פתוח מ-08.00-20.00

שעה של פנאי

תשבץ מאת הלל הרשושנים

מספר 1503

21 פרסי ספרים יחולקו בהגרלה בין הפותרים נכונה. פרס א': הספר "ביבליוגרפיה", מאת אורי־צבי גרינברג (טור־מלכא); ועוד 20 פרסי ספרים שונים. המען למשלוח פתרונות: "הלל", תשבץ השבוע מס' 1503, ת"ד 20227, ת"א, (61201).

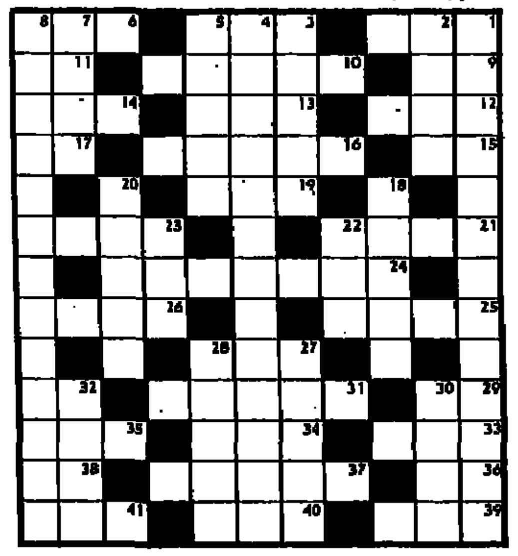

במאוזן – מימין לשמאל: 1) מקור מים חיים 3) "תרדיף" (שם נרדף) ל"אומה" 6) הבעה של שימחה 9) עיר כוהנים בימי שאול המלך 10) "תרדיף" ל"מפלה" 11) תואר בהולנד 12) אות באלפבית 13) יהודי דתי לא ישתה יין זה 14) בשר עוף שאכלו אבותינו בנודם במדבר 15) תשלום עירוני או ממשלתי 16) הערצה 17) עדין, מפונק 19) "כנרת" שראשה "נעלם" 21) מחתרת יהודית לפני קום מדינתנו 23) "תרדיף" ל"פור" 24) כינוי לישכר בפי יעקב לפני פטירתו (בראשית מ"ט) 25) כלי השיט של חיל־הים 26) תקיף; קשה 27) מטבע במיספר מדינות באמריקה המרכזית והדרומית 29) מורה־הוראה 31) מין כינור – "ויולה" בלעז 32) מפלגה דתית בישראל 33) עץ הלבנון 34) צמח־בר המצמץ 35) לתת – בלועזית 36) מיספר צדיקי עולם (באותיות) 37) תנור מיטלטל לבישול 38) הבעה של צער 39) עזרה בצרה 40) מכשיר קצירה 41) אוייב יהודים נודע בשם.

במאונך – מלמעלה למטה: 1) מדינאי בריטי, יהודי מלידה (1804–1881); מחבר "חוטר מגזע ישי" ו"דוד אלראי" 2) כלי להזנת הבהמות 3) מדינה ערבית קרועה ושסועה 4) עורך־דין ועסקן ציבורי יהודי (1866–1940); נתפרסם במשפטי דשבסקי, בלונדס וביליס 5) קופסה לסוכר 7) סכין כיס 8) פסל וחרט יהודי (1870–1943); פסל "המשיח", "בר־כוכבא" ועוד 18) מחבר מנגינות ולחנים 20) שכונה ירושלמית 22) אגם גדול 23) מקום דישת התבואה 27) בית חולים בארץ 28) בעיר זו נחתם בשנת 1919, סיום מלחמת העולם הראשונה 30) עץ־נוי גבוה וזקוף 32) אחד היסודות העיקריים של דת ישראל.

הציור השבועי לילד

היכן קטי הכלבה?

כשג'קי זאיר על ברכיו, הרשיבו לפתע על גבו הבנות גילית ונטלי ופרידה גם הצטרפה אליהן ובעוד הן רוכבות ונהנות, נעלמה הכלבה קטי. אנא ילדים, נסו לגלות את מקום הימצאה.

תשבץ תרתי־משמע © מאת נדיב אבידן

מספר 262

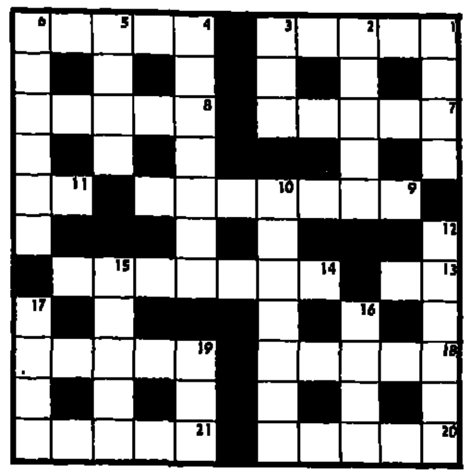

מאוזן:
1. לא שם יד לפה (5)
4. מה שעשה המתאגרף האלים ליריבו, פרי (5)
7. רבותיו גם הם בני אדם (5)
8. מספק כספים ממקורות בלתי מוכרים (5)
9. ראו "3 אנכי"
11. ראו "13 אופקי"
13. עם "11 אופקי" איש דת שנכשל פעמים – ברבים (4)
14. נחפש בדיה רק בבית משפט רבני (4,3)
18. בעל חיים קטן הגיע לדרגה גבוהה (3,2)
19. הוציאו את בן יהודה? זה לא מדויק (מ) (5)
20. אם הוא לא מצהיר, לא מורידים (5)
21. מיוחל לעד מאה ועשרים (5) (עפ"י יצחק מנשרוף)

מאונך:
1. חיפה למשל, במידה לא מבוטלת (4)
2. השתקן המתאים להלבנת פנים (5)
3. עם "9 אופקי" כאשר הנביא ניגן בגיטורה עפ"י השמיעה – זה חרק (4,3,3)
4. למרות שלא התפרסמת עדיין, באת למושווב (7)
5. השמיע קול של עניים (4)
6. אתם מתבקשים להתעורר מצוות חיים כזאת (6)
10. גם חיים אמר שהם ידידים קרובים (7)
12. "חברה", נשק הנחו (6)
15. נוצרי שיש עליו שליטה (5)
16. הוא נתקע עם המפתח בגינה (4)
17. סמך על המשקה שמוריקים (4)
19. אחרי ירוחם חזרו למקום ההוא (3)

בין הפותרים יוגרל סך 50 ש"ח. את הפתרונות יש לשלוח לפי הכתובת: תשבץ תרתי משמע "ידיעות אחרונות" ת.ד. 9177, מיקוד 61091 ת"א.

חשבון קטן

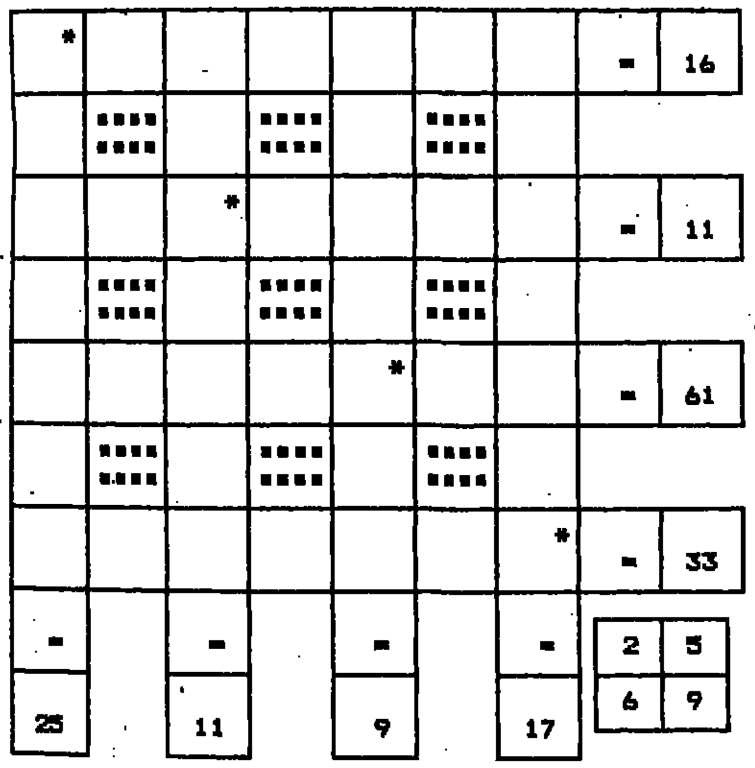

בתשבץ זה יש להציב בכל שורה (אופקית או אנכית) את ארבע הספרות הרשומות בארבעה תאי הבית שבפינה הימנית התחתונה של התשבץ. בכל שורה (אופקית או אנכית), יופיעו כל ארבע הספרות. בין ארבע הספרות בכל שורה יש להוסיף סימן חיבור אחד, סימן חיסור אחד וסימן כפל אחד באופן שתתקבל התוצאה המופיעה בתשבץ.

ביצוע החישובים הוא בסדר הכתיבה (משמאל לימין ומלמעלה למטה) ולא לפי כללי החשבון המקובלים (כך למשל 5=4−5×2+1 ולא 3). בכל שלב של החישוב צריך שיתקבל מספר חיובי.

כפתרון יש לשלוח את סכום ארבע הספרות במשבצות האלכסון הראשי המסומנות בכוכבים.

בין הפותרים יוגרל ספר גימל מאת נעמי שמר.

הפתרונות והזוכים

פתרון גליון 1295

• חשבון קטן: (911, 71, 782) 36.

פתרון תשבץ "אותיות ומספרים" מספר 1229

```
     877
730214 | 832
6656
 6461
 5824
  6374
  5824
   550
```

א. שיחזור פעולת החילוק בספרות;
ב. הסיפרה אשר אינה משתתפת בחידה היא: "9".
שמות 12 הזוכים בהגרלת פרסי הספרים – "אותיות ומספרים" מס. 1229

יהודה בן־שחר, רמת־אפעל; לאה דנגור, אזור; ליאור חמדי, ר"ג; יגאל ביסמן, טבריה עלית; דרור אלון, באר־שבע; אביבה גינזברג, ת"א; ישראל אבני, בת־ים; מנשה כתב, עכו; משפחת רבינוביץ, עומר; אילנה קפלן, חולון; שלום פינק, קרית־חיים; אביבה רוזנברג, פ"ת.

שמות 5 חיילי צה"ל, שזכו כ"א בספר, בהגרלת "אותיות ומספרים" מס. 1228

משה נתן; דוד רואימי; דן פרשביין, רמי חדד; מ. זיסו.

פתרון תשבץ השבוע מס' 1498

במאוזן – מימין לשמאל:

[illegible]

במאונך – (מלמעלה למטה):

[illegible]

אלסקה ט. טל, מגב, "שכם", חן. י. "גורדיה", "מרחשון". כ. איש, רנדנת, תרף.

שמות הזוכים וזוכי צה"ל, בהגרלת 26 פרסי הספרים – תשבץ השבוע מס. 1498

פרס א': הספר "ביבליוגרפיה" לאורי־צבי גרינברג – דניאל טיסר, ת.ד. (37639) תל־אביב (61375).

ואלה הי־25 זכו כ"א באחד הספרים השונים:
נירית הניג, קרית־מוצקין; אמציה מאיר, ירושלים; אורלי כוחיי, ירושלים; נחמיה קתוע, טבריה; עמוס לוינברג, חיפה; נוריה טליוסף, באר־שבע; נחום נתנאל ומשה, ירושלים; אביגיל זרצקי, הרצליה ב'; אוריה בריל, חיפה; שרית גדליה, פ"ת; סמו גלמור, נצרת־עלית; ליאור שרייבר, רעננה; אשר אלרואי, חיפה; כרמלה רוטמן, ת"א; דוד בח, מושב הר־אורים; אסתר כהן שניצר, ת"א; אבי מישורים, ר"ג; לונה מסה, נתניה; עזרא קוממי, ראש־העין; שרי שרים, ק. מרחביה; אליהו סיגל, צה"ל. רב מיכאלי, צה"ל. דור חביב, צה"ל. ברוך גרניט, צה"ל. גיל ציטייאט, צה"ל.

"היכן היה השועל המסתתר?"
(מגליון 1290)

לייכטר משה, מושב חוורעים; סיון קרין, יהודה בן גידה מרגלית, גבעת־אולגה; שורקי משה, אילת; ביסון מירב, קרית־גת; שורץ אביחר, קרית־מוצקין; עידו דוויקס, אשקלון.

"לאן הבקבוק נעלם?"
(מגליון 1291)

סיגי ברהום, ירושלים; אלי אטיאס, חיפה; שרון סרוסי, קרית־גת; לירז בצלאל, קרית־אונו; מעין בראל, קיבוץ גזית; טל ועדי גבע, תל־אביב; סיגל גליק, ירושלים.

"לאן הכלב נעלם?"
(מגליון 1292)

בן ענבר, קרית־ביאליק; יניב לויטס, חיפה; טל ועדי גמע, תל־אביב; רוטבים טל, חיפה; סיגי ברקום, ירושלים; עמי איכני, מצפה־רמון; רועי אוהניגה, אשדוד.

אותיות ומספרים

מספר 1235

לפניכם "אותיות ומספרים". במעולת החילוק הוחלפו הספרות באותיות. יש לשחזר את פעולת החשבון, ולמצוא את הספרה שאינה משתתפת בה ★ חידה

```
קבוץ | חבר
     | חח
משל
קמל
משל
 חש
```

12 פרסי ספרים יחולקו בהגרלה בין הפותרים נכונה ★ המען למשלוח הפתרון: "אותיות ומספרים מס' 1235", ת"ד 20227, ת"א (61201).

פתרון תשבץ תרתי משמע מס' 260

■ את הפתרונות יש לשלוח במעטפה לפי הכתובת: "7 ימים" שבועון "ידיעות אחרונות", "שעה של פנאי", ת.ד. 20227, ת"א, מיקוד: 61201.
■ יתפרסמו בהגרלה רק אלה שמעטפותיהם יגיעו תוך 10 ימים מיום פרסום החידה.
■ נא לציין את שם החידה ומספר הגליון על המעטפה.

שחמט מאת אורי צוהור

שיא חדש

מאתיים חמישים ותשע קבוצות, מספר שיא, נרשמו למשחקי הליגות לשחמט לעונת תשמ"ט. השבת יחלו, בין היתר, משחקי הליגה הלאומית. האלופה, באר שבע תארח את הפועל הרצליה. העולה החדשה לליגה הלאומית, הפועל תעשיה אווירית, תארח את סגנית האלופה הפועל תל אביב. ליד הלוח הראשון של האורחים משחק רב האמן ולאדימיר ליברזון, שנימנה כעבר עם שחמטאי התעשיה האוירית. קבוצת אס"א אוניברסיטת תל אביב תארח את העולה החדשה מכבי אשדור/ תל אביב. הפועל "פלדקליין" ראשון לציון יארח את "ביכורי העתים" תל אביב. אס"א טכניון חיפה תארח את הפועל פתח תקוה.

אלופי הנוער

האמן הבינלאומי אילן מנור, הוא האלוף החדש של ישראל לנוער עד גיל 20. מנור ניצח מולה קרב, על האליפות, בצובו נקודה וחצי. שני סיים יונה קוסאשווילי עם נקודה אחת ושלישי – ערן ליס, שסיים בתיקו עם מנור.

באליפות הנערים עד גיל 14 ניצח רמי אופק מבאר שבע. אופק גבר על רונן הר צבי בן ה־12 בדו קרב על התואר.

הישגי הנשים

ההישגים האישיים של השחמטאיות שלנו בסאלוניקי, לפי סדר הלוחות הם: לובה קריסטול 6.5 מ־13, לנה גלאזדרוד 4.5 מ־8, אולגה פודרז'בסקיה 7 מ־11, שלומית ורדי 4.5 מ־8.

המשחק הארוך ביותר

המשחק בו ניצח אילן מנור את יריבו התאילנדי, ב־134 מסעים, היה המשחק הארוך ביותר בו הושג נצחון באולימפיאדת סאלוניקי. אך נערך שם משחק ממושך יותר – 189 מסעים. היה זה משחק תיקו, ליד הלוח הראשון, בין יאסר סיירואואן מארצות הברית לחו יון מסין.

הקורבן התורן

ארגנטינה נמנית עם המדינות החזקות ביותר בשחמט, בעולם. בסאלוניקי דורגה נבחרתה זו במקום העשירי, במספר נקודות וזה לזה שצברה נבחרתנו. שחקנה המצטיין של ארגנטינה הוא רב האמן דניאל קאמפורה, שנוצח על ידי אלוף העולם גארי קספארוב והן על ידי אלון גרינפלד שלנו. קספארוב הציג בהם הנצחון על קאמפורה, כפי שנראה להלן.

גמביט המלכה

לבן: קספארוב
שחור: קאמפורה

[illegible]

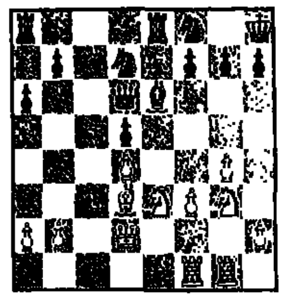

[illegible]

המחשב ניצח

בתחרות גדולה בארצות הברית הפתיע תכנית המחשב "מפיסטו" בזכותה במקום הראשון במשותף עם רב האמן האנגלי טוני מאיילס, שהיגר לארה"ב. בין השאר גברה תכנית "מפיסטו" על רב האמן הדני הנודע בנט לארסן. בקבוצת השחמטאים, שסיימה אחר שני המנצחים, נמצא רב האמן יהודה גרינפלד. עם המתחרים גם אלוף העולם לשעבר מיכאל טל ועוד שחמטאים נודעים.

תחרות הבנים

במלאת 20 שנה לתחרות המסורתית, לזכר הבנים, הנערכת מידי שנה בקבוץ עמיר, בגליל העליון, תערך השנה תחרות גדולה.

בימי ששי ושבת 24.12–23 תתקיים בעמיר תחרות בין שש קבוצות מרחבי הארץ בהן נבחרת צה"ל ונבחרת ההתיישבות העובדת. קצב המשחקים שנקבע הוא 20 דקות לשחקן למשחק.

מתחבולות האולימפיאדה

לבן: הונס (אירלנד)
שחור: אראמס (רומניה)
סאלוניקי 1988

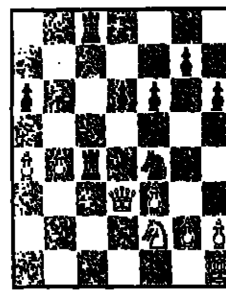

תור השחור

נבחרת רומניה, שהיתה לרוב מהמצטיינות באולימפיארות כשלה קשה באולימפיארת סאלוניקי. הרומנים סיימו במקום ה־25 בלבד. לרומניה חסר רב האמן הנודע מיהאי שובה, שערק לאחרונה לאנגליה, אך גם בלעדיו התוצאה שהשיגו היא כשלון. בסבוב לפני האחרון גברה רומניה על אירלנד 3:1. לפניינו תחבולה נאה שבוצעה ליד הלוח הרביעי במפגש זה.

מסעו האחרון של הלבן 34. ו3, הוא משגה גס. כיצד נוצל משגה זה? התשובה להלן במהופך.

פיתרון

[illegible]

ברידג' מאת רחל שמיר

ברידג' הוא עדיין מישחק קל

הכותרת היא שמו של הספר BRIDGE IS STILL AN EASY GAME שיצא לאור בסאותהמפטון, אנגליה, בהוצאת ASHFORD PRESS PUBLISHING, נכתב ונערך על ידי פיטר דונובן ואיאן מקלאור.

ספר זה מומלץ לשחקנים מתחילים ומתקדמים גם יחד ולדעתי יש ביכולתו לעניין גם שחקנים הנחשבים למומחים, כיוון שניתנות בו עצות רבות אשר אין להתעלם מהן, לדוגמא:
1. תולשת שחקנים לקפוץ לשנים או שלושה בלי שליט מבלי למצות את כל האפשרויות האחרות;
2. החולשה להטעות את השותף בהכרזה בלתי נכונה;
3. הרגל לרמיין קלפים הנמצאים בידי השותף, ללא כל יסור מוצרק;
4. סטיה מעצם המישחק וריחוף בעולמות אחרים במקום לתכנן הגנה נכונה.

באשר לכל מיני הסכמים מחוץ למיסגרת שיטת האקול המקובלת, חשוב ראשית כל להשתלט היטב על היסודות וכל היתר מוכרח להיות הסכם שותפות, טוענים המחברים. אי אפשר להפתיע את השותף במשהו שלא דובר עליו מראש, וחשוב ללמוד היטב את כל השתלשלות ההסכם המיוחד.

בספר מורגשת במיוחד התנגדותה של הגברת ריקסי מרקוס האגדית לפתיחה של 2־דיאמונד לפי ההסכם (MULTI 2 DIAMONDS), הכרזה מעין זו יכולה להציג ארבעה סוגי פתיחה:
1. פתיחה חלשה בסירה גבוהה (ששיה בצבע);
2. פתיחה חזקה בסירה נמוכה;
3. 17+ נקודות המראות חלוקה של 1־4־4־4 או 0־4־4־5;
4. כמו כן יד חזקה המראה 22+ נקודות בחלוקה של 'ללא שליט'.

לדעתה של הגברת מרקוס זו כמעט הונאה שמטרתה העיקרית היא לבלבל את האויב.

כשנודמן לי לראות את הגברת מרקוס בפעולה בלונדון, נוכחתי שהיא בדרך כלל מתנגדת לשיטות יוצאות דופן, כולל הכפל השלילי, שלדעתי הוא דווקא יעיל מאוד.

בעיקר מורגשת בספר התשיבות של הבנה מלאה בין השותפים. איך מגיעים לכך היא עדיין חידה בשבילי.

כדי להפיג קצת את המתח, ניתן בסוף הפרק האחר העשר סיפור מבדח המסופר על ידי פיטר דונובן:

"לפני שנים רבות, עוד לפני מלחמת העולם השניה, חי באנגליה סוחר עצים (להלן ס.ע.) שהיה אדם נחמד מאוד, אולם שחקן ברידג' גרוע, שאהב להמר על סכומים גבוהים. במישחק זה הוא ישב במזרח ושותפו היה אדם בלתי מוכר לו.

"אני ישבתי בדרום ולמזלי היה שותפי ארוארד מאיר שהכיר היטב את ס.ע.. ס.ע. פתח את מהלך ההכרזות ב־1 ספייד ואני עברתי. מערב קפץ ל־4־ספייד. שותפי הכפיל ומזרח הכריז בביטחון כפל כפליים.

"לי בעצם לא היה מה להוסיף ושאלתי בזהירות 'האם עלי להוביל' לפני שהנחתי את המלך ספייד על השולחן.

"זו היתה החלוקה במלואה:

	צפון ♠ – ♡ K J 10 8 2 ♢ A 9 7 4 3 ♣ J 6 5	
מזרח ♠ 6 4 3 2 ♡ A 7 3 ♢ J 5 ♣ A Q 10 8		**מערב** ♠ 9 8 7 5 ♡ Q 9 ♢ K Q 10 8 6 ♣ K 9
	דרום ♠ A K Q J 10 ♡ 6 5 4 ♢ 2 ♣ 7 4 3 2	

"אתם בודאי חושבים שהכפל של שותפי היה קצת מפוקפק, אבל לא הכרתם את ס.ע.. שותפי ארוארד הכירו היטב וידע:
א. שידו שלו תוכה בשתי לקיחות;
ב. שס.ע. מפסיד תמיד שתי לקיחות מיותרות;
ג. שהשליטים אינם מחולקים לטובת הכרוז.

"כמובן שלא היה באפשרותו לנחש כמה רע היו מחולקים השליטים. אשר לי, ראיתי בחיי כפל גרוע מזה, ה'כפל כפליים' של ס.ע. לא הפתיע איש. כל זמן שהיו לו עצים למכירה הוא סיים תמיד הכרזה מוכפלת בכפל כפליים.

"אני משכתי שליטים בארבעה סיבובים ואדוארד זרק שלושה ריאמונדים וקלאב אחר. לאחר מכן שיחקתי הארט. ס.ע. זכה באלוף הארט. אילו לפחות היה מושך עכשיו את הקלאבים היה מפסיד חמש לקיחות בלבד. אבל לא ס.ע., הוא עקבי ומפסיד תמיד שתי לקיחות מיותרות. הוא החזיר דיאמונד ונפל שבע פעמים (כפל כפליים פגיע).

"לפי חשבוני זה בדיוק 4000 לזכותנו', הכריז אדוארד לאחר הפסקה קלה. 'בתוספת 150 בער חמשת הכבודים', הוספתי".

על בולים ובולאים מאת שלמה שמגר

שנת הקולנוע האירופית

אוסטריה הנפיקה את הסידרה המוקדשת לכבוד שנת הקולנוע האירופית. הבולים המרשימים מציגים את פאר־היצירה של הקולנוע הניאו־ריאליסטי האיטלקי. סצינות מתוך ארבעה סרטים מהוללים, שהיו לציוני דרך בתולדות האמנות הקולנועית: "טורינו" (1942) של לוקינו וויסקונטי, "גנבי האופניים" (1948) של ויטוריו דה־סיקה, "ערים פתוחות" (1945) של רוברטו רוסליני; "אורז מר" (1949) בבימוייו של ג'וזפה דה־סנטיס. הרביעיה תשלים את איסוף הבולים בנושא הקולנוע.

חגיגות הפרח

הסידרה שהנפיקה ... תיירות, טבע, חגיגות הפרח, בלגיה־יפן, חליגה לחינוך והשכלה, לימבורג, בולאות־נוער, טולידריות, חג־המולד, החומר ראמיאן, הכומר אדולף דיינס.

לכבוד נלסון מנדלה

בורקינה־פאסו הנפיקה בול לכבוד נלסון מנדלה, המנהיג האפריקני הכלוא מאז 27 שנים בדרום־אפריקה. בשנת 1989 מתכוננים הסובייטים לבולים לכבוד האישים או האירועים הבאים: 100 שנה להולדת ...

[illegible]

עבודה איטלקית

[illegible]

מטבעות ומדליות מאת חיים לבגלבן

ביתן קדמון למטבעות

[illegible]

תפוח ועץ

384 לילדים ולנוער

ממדף הספרים

על הדבש ועל העוקץ

כאשר הייתי נער קטן • מאת: אריך קסטנר • תרגום: יעקב עדיני • ערכה מחדש: בינה אופק • צייר: הורסט למקה • הוצאת אחיאסף • 168 עמודים.

„לא כל מה שילד רואה בחייו, מתאים שיקראו על כך. זה מצלצל מוזר במקצת, אבל זה נכון".

זה מה שאומר לנו אריך קסטר בהקדמה לסיפור ילדותו שלו. אבל בחייו של כל ילד יש לפחות כמה דברים, שאם יש לך עין בוחנת, לב מבין ויכולת להעביר את תחושותיך אל הכתב, תוכל לרקוח מהם מעדן מלכים, כפי שקסטנר עושה בספר הזה.

הספר ראה אור ראשון בעברית לפני כמה עשרות שנים, והיה צורך לרענן את התרגום והשפה כדי להגיש אותו לקוראים של היום. הסיפור מדלג על פסגותיהם של האירועים השונים, בלי לרדת לפרטים שאינם נחוצים להבנת רוח הדברים. ויחד עם זאת, אינו מחסיר מאומה מן הדרוש לנו כדי ללמוד על הדרך שבה עוצבה אישיותו של האיש העומד מאחורי "האיש הקטן והעלמה הקטנה", "פיצפונת ואנטון", "הכיתה המעופפת", "אמיל. והבלשים", "אמיל והתאומים", "אורה הכפולה", "שלושים וחמשה במאי" ועוד.

במובנים רבים, נועד ספר זה למי שמאחוריהם ניסיון־חיים מסויים. למי שכבר יודעים שהחיים אינם גן של שושנים. לאלה שידעו להעריך את התקוה הטמונה בין דפיו. ילדים ונערים שיקראו בספר הזה יהנו ממנו, ללא ספק, אבל לא בטוח שירדו למלוא משמעותו.

קסטנר, למרות אופטימיותו ותינניותו, אינו מתבונן בעולם במשקפיים ורודים. ולמי שמעדיפים להתעלם מהעובדות ולשגות באשליות הוא מבטיח: ש"באחד הימים יורידו להם החיים עצמם את המשקפיים הורודים מעל חוטמם".

ספר חושפני עד כאב. קסטנר מגיש לנו כאן את עצמו על מגש של כסף, ולמרות זאת, הוא גורם לנו לסיים את הקריאה בחיוך של אופטימיות. כל מי שמוכן ורוצה להתעמק מעט במושגים כמו נפש האדם ומשמעות החיים, ימצא בספר הזה אוצר שלא יסולא בפז.

יבשם עוזר

בישול בביק־צ'ק

מָרָק מִבָּשָׂר חֹרֶף

שִׂמְחַם לֵב שֶׁהַחֹרֶף הִגִּיעַ? וְאִם חֹרֶף, אָז כְּמוֹ שֶׁאֲנִי מַכִּירָה אֶתְכֶם, אַתֶּם מַמָּשׁ מִתְגַּעְגְּעִים לְמָרָק טוֹב. תִּשְׁמְעוּ אֶת זֶה:

הַמִּצְרָכִים הַדְּרוּשִׁים: 4 פְּרוּסוֹת לֶחֶם לָבָן (לֹא טָרִי), 2 כּוֹסוֹת מַיִם, 2 כּוֹסוֹת חָלָב, 4 שִׁנֵּי שׁוּם קְצוּצוֹת, 4 כַּפּוֹת שֶׁמֶן זַיִת, מֶלַח, פִּלְפֵּל (רָצוּי לָבָן), 4 כַּפּוֹת גְּבִינָה צְהֻבָּה מְגֹרֶרֶת (רָצוּי חֲרִיפָה) וּשְׁתֵּי כַּפּוֹת אַבְקַת מָרָק.

נִשְׁמָע מְשֻׁגָּע? זֶה עוֹד כְּלוּם לְעֻמַּת הַהֲכָנָה:

שָׂמִים אֶת פְּרוּסוֹת הַלֶּחֶם בְּסִיר גָּדוֹל, שׁוֹפְכִים עֲלֵיהֶן אֶת הֶחָלָב וְכָל הַשְּׁאָר מִלְּבַד הַגְּבִינָה וּמְעַרְבְּבִים. מְנַמְּכִים אֶת הָאֵשׁ וּמוֹסִיפִים שְׁתֵּי כַּפּוֹת אַבְקַת מָרָק בְּטַעַם עוֹף.

מַמְשִׁיכִים לְבַשֵּׁל כְּחָמֵשׁ דַּקּוֹת. מַגִּישִׁים בְּצַלָּחוֹת וּמְפַזְּרִים עַל כָּל צַלַּחַת גְּבִינָה מְגֹרֶרֶת.

דניאלה שמי

מדף הצעצועים

קלף חזק

„משחקי שפירי" הוציאו לאחרונה סידרה מעולה ובה חמישה משחקי קלפים, שאהבעה מהם נועדו לגיל הרך, בני שלוש ומעלה. יש לציין לשבחו של היצרן, שטרח לחכין קלפים עבים במיוחד, כדי שלא יתבלו גם אחרי אחיזה תוקפנית ובלתי מקצועית.

בעיקר מצא חן בעיני „סופרמרקט", משחק זכרון מצויין שגם למבוגרים איננו קל. על כל אחד מהקלפים משורטט פריט מוכר ו־ידוע לפעוטות, שאפשר למצוא על מדפי סופרמרקט מצוי, ועל המשתתף לאמץ את זכרונו ולמנות את כל הקלפים שבערמת ה„סל". אחרי עשרה פריטים מצטברים, מתחילים גם מבוגרים להסתבך. ואם נזכור שמדובר ב־36 קלפים המייצגים 36 פריטים שונים, נבין שזוהי שיטה מצוינת לחידוד הזכרון. מומלץ.

עוד משחק מצוין הוא „פחות או יותר", משחק קלפים תחרותי בנושא יחסי מהירות ומשקל. על הקלפים איורים חביבים של בעלי חיים וכלי רכב, כשהכבד מכסה על הקל והאיטי על המהיר. קלף של צב יכסה קלף של מכונית, הרכבת תכסה מטוס. המנצח הוא זה שהשכיל להפטר ראשון מכל הקלפים שבידו.

לא פחות טובים הם שאר המשחקים בסידרה. „חרוזילי" הוא משחק התאמה, „הצוירי" — הוא תחרות מספרית, ו„תותי פרותי" הוא משחק התאמה ומספרים.

ציון מיוחד מגיע לרמת הביצוע: מן האיורים ועד לאריזה — הכל מעולה.

שושנה חן

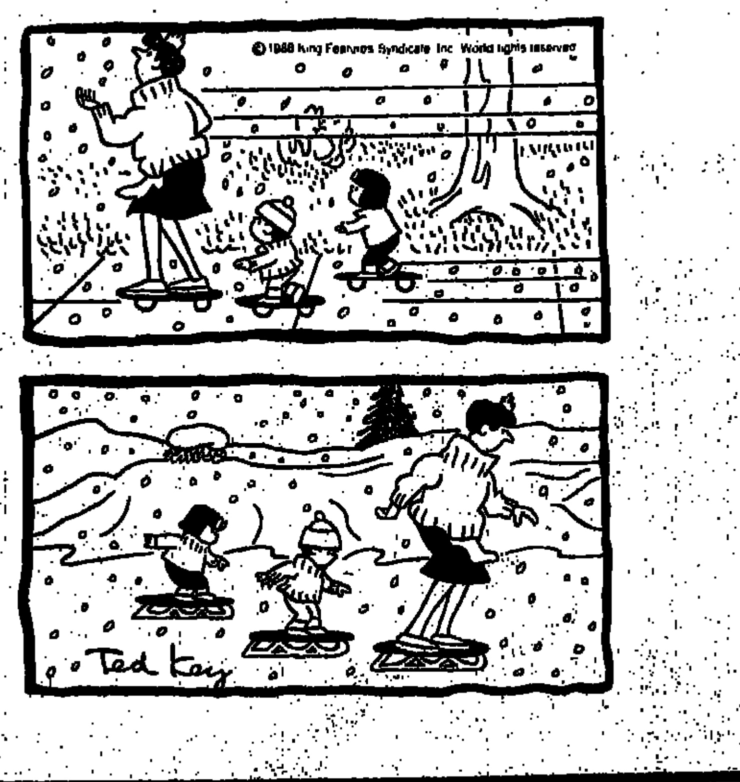

ביקורים במערכת

מערכת "ידיעות אחרונות" שמחה לארח כתות בתי ספר וקבוצות מאורגנות לסיורים בלווית הסברים, הנערכים בשעות לפני הצהרים בלבד.

את מועדי הביקורים יש לתאם מראש, בטלפון 03-212212, או במכתב, על פי הכתובת: חנה גליק, ידיעות אחרונות, ת.ד. 109, תל־אביב 61000.

אבא של שלומית

בוקר טוב, הדרי ההדישות

בכל אשם אלכס אנסקי. אני לא מבין איך הוא מצליח לקום מוקדם כל כך. יכול להיות שהוא משרר מהמיטה, עם הפיג'מה וכוס קקאו חם בידיו. בכל אופן, תוכנית הרדיו שלו, שבע אפס שבע, מאיימת להוציא אותי מדעתי, בעידודה ובעזרתה של שלומית, כמובן.

העסק מתנהל כך: בשבע אפס שבע, בדיוק, הרדיו בחדרה של הילדה פותח בתרועת בוקר אדירה. רק אחרי כמה צעקות מחאה מצידי, הרעם מתגלגל ב"וליום" סביר, כלומר, אינו נשמע בחוץ.

אבל שלומית לא מוותרת. לדעתה, אני חייב להיות מעודכן בכל מה שקורה בארץ ובעולם, ורצוי שעה אחת קודם. כלומר, בזמן אמת, כלומר, כל מה שאנסקי הזה אומר לה, היא רצה ומשדרת לי באוזן. שום שמיכה ושום כרית, שלא תשים על האוזניים, לא יעצרו את שטף הדיווח הערכוני המגיע הישר מזירת המאורעות.

אבא, חליכור ניצח בבחירות, אבאז שרון רוצה להיות שר בטחון. אבא, אומרים שיהיה פיחות, שירד גשם, שהיום שוסמת שקרתה תאונת דרכים נוראה, שתהיה שביתת מורים ואני אצטרך להישאר איתך בבית, שראשאת עומד להכריז על הקמת מדינה פלשתינית.

לא רוצה לשמוע, לא רוצה לדעת, לא רוצה לקום. מתחבא עמוק עמוק מתחת לשמיכה, אולי אלכסו יגרק גם ויחדרה תביא לך פעם במה חדשות טובות על הבוקר.

[illegible]

מדור לימודים

הרשמו עכשיו ותהנו עד"ין משכה"ל המוזל הקיים

1988 — 40 שנים לשלטון

הנהלת חשבונות

לקראת בחינות משרד העבודה.

כולל לימוד הנה"ח ממוחשבת. הרשמה לקורסים סוג 1+2;3

קורסי ערב מזורזים פעמיים בשבוע במשך 5 חודשים קורסי בוקר וערב אינטנסיביים 3 פעמים בשבוע במשך 7 שבועות. השיטה המיוחדת מקצרת את תקופת הלימודים לחצי ומוזילה את שכר הלימוד בשליש

• הכנה לבחינות סיווג ממשלתיות • קבוצות לימוד קטנות • מרצים מנוסים • לימוד אינטנסיבי • תירגול בעבודה מעשית • השתלמות במיכון • י"ב מ

כולל לימוד הנה"ח ממוחשבת: **בחשבשבת**

חסרים יותר מ־500 מנהלי חשבונות מדופלמים

לכבוד המכון הישראלי למינהל, ת.ד. 28124 (למסי 15) ת"א, 61281 אבקשכם לשלוח אלי חינם מדריך ללימוד הנה"ח
שם וכתובת ______ טל ______

קורס כתבנות או אנגלית, חינם לכל נרשם

חינם - 24 שעות ביממה. חייג ברגע זה לטל׳ 03-295529, 03-201392, 04-665501, 02-221933, 057-73714 גם ביריות ובשבתות מסירי שמך, כתובתך ומס הטלפון שלך ותקבלי לביתך פרוספקט הזמנה לניבחן התאמה - חינם.

משרדינו פתוחים בין השעות 9.00-19.30 רצוף	תל־אביב דיזנגוף 115 טל 228545	תל־אביב בן־יהודה 32 בנין אל־על ח' 510 טל 291858	חיפה נורדאו 30 טל. 665501	רמת־גן ביאליק 47 מול אורדע טל 726132
הרצליה סוקולוב 35 פ. ברנדיין טל 87682	ראשל"צ רוטשילד 35 מגדל חיים טל 9658801	ירושלים יפו 36 מול בית יואל טל 233195	באר שבע העצמאות 49 מסח גולן קירי טל 73714	חולון סוקולוב 48 בנין הסופר טל 805967
בת־ים רוטשילד 18 בית בלפור טל 584181	פתח־תקוה איכילוב 13 טל 913665	כפר סבא ויצמן 134 טל 953181	רחובות הרצל 163 466262	אשקלון הרצל 36 בית נוו טל 25039
אשדוד בנין כאן לוד 5 מרכז א' טל 535624	נתניה הרצל 24 כיכר ציון טל 22404	קרית אונו מרכז קהילתי רח' נח־ל 104 טל 716647	רמלה הרצל 84 בנין בנק לאומי טל 242386	ק. חיים וביאליק העמקים 3 טל 740410

מ.י.ל. מכון ישראלי למינהל

"לפתוח את הפה" באנגלית

קלטת ללימוד אנגלית חינם לכל נרשם!

תוך זמן קצר להפליא תרכוש/י שליטה באנגלית במסלול לימודים אישי המותאם במיוחד לך.

• 12 רמות לימוד (לכל גיל ורמה). אנגלית לבגרות • הכנה ל־TOEFL
• קורסים למתחילים — A.B.C (מיועד למחוסרי כל ידע קודם באנגלית.
• השיטה האמריקאית מבטיחה לך התגברות מחסום השפה והפחד "לפתוח את הפה").
• קורסים לעובדי מוסדות ומפעלים (שכה"ל — הוצאה מוכרת ע"י שלטונות המס)
• אנגלית לתלמיד בשעות אחה"צ לכל הכיתות

קורסי ערב ובוקר או שעורים פרטיים, טיפול אישי, משקה חם, לימוד בקבוצה קטנה

חינם — 24 שעות ביממה: חייג/י ברגע זה לטל 02-221933, 08-295529, 03-726132, 04-669041, ותקבל/י לביתך פרוספקט והזמנה למבחן התאמה — חינם.

משרדינו פתוחים בין השעות 9.00 19.30 רצוף	תל־אביב בן־יהודה 32 בנין אל־על ח' 510 טל 291858	רמת־גן ביאליק 47 מול אורדע טל. 726132	חיפה בלפור 5 פינת נורדאו טל. 669041	הרצליה סוקולוב 35 פ. בן־גוריון טל. 87682
חדרה...	חולון סוקולוב 48 בנין הסופר טל 880889	פתח־תקוה איכילוב 13 טל 913665	רחובות הרצל 163 466262	ראשל"צ רוטשילד 35 מגדל חיים טל 9658801
ירושלים יפו 36 מול בית יואל טל 233195	כפר סבא ויצמן 134 טל. 953181	באר שבע העצמאות 49 מסח גולן קירי טל. 73714	אשדוד בנין כאן לוד 5 מרכז א' טל 535624	רמלה הרצל 84 בנין בנק לאומי טל 242386

אשקלון הרצל 36 בית גוד טל. 25039	ק. חיים וביאליק העמקים 3 טל. 740410
קרית אונו מרכז קהילתי רח' נח־ל 104 טל 716647	נתניה הרצל 24 כיכר ציון טל 22404

המכונים האמריקאים לשפות

מכון ישראלי למינהל — מרכז ישראלי לתקשורת המונים

קורס דו שנתי לקומוניקציה ברמה אקדמאית לעיתונאות, יחסי ציבור, דוברות, פרסום וטלויזיה בהנהלת מר נח הלפרין.

לימודי תקשורת המונים כמקצוע, ברמה אקדמאית, עם מיטב מומחים בשטח.

פרט להרצאות והדגמות. הלימודים ילוו גם בסדנאות ופרוייקטים מעשים, הפקת סרטי וידאו, מסיבות עיתונאים, הוצאת עיתון וראיונות עם אישים מרכזיים

הלימודים בשעות הערב

תכנית הלימודים כוללת:

עתונות — מבואות בעתונות • תחקיר עיתונאי • ידיעות וכתבות • דרכים להשגת ידיעות ומידע • טיפול בנושאים רגישים • שיכתוב • תורת הראיונות • סיקור עיתונאי ועוד **דוברות ויחסי ציבור** — מבואות • טכניקות עבודה • ייעוץ תקשורת • יחסי ציבור למוצר • בניית תדמית • עיצוב תדמית לאישות • מסיבת עתונאים • ניסוח תגובות • דובר שר • יעוץ והחלטות הדובר ועוד • **פרסום** — מבואות • השפעת הפרסום • סוגי מדיעות • טכניקות לבניית תכנית פרסום • הרעיונות • קהל המטרה • תקציבאי • תפלילן • מעצב • סרט הפרסום • פרסום חוצות • שיווק • הפסיכולוגיה בפרסום • כתבה פרסומית ועוד • **תקשורת אלקטרונית** — מבואות • הראיון הפסיכולוגי • הנע"ש • התחקירן • כתבת תחקיר • חומר תיעודי • חדשות • התכיסה החזותית • המרואיין והמראיין • קריינות • כתב חוץ • כתבת שטח • כתבת אולפן • עבודה בוידאו • שידור חי • "בישול" אולפן ועוד •

תל־אביב בן־יהודה 32 בית אל־על ח. 510 טל: 291858, 295529, 201392

תכנית לימודים מפורטת והרשמה בין השעות 9.00-19.30 רצוף

למד בגרות בקלות וחסוך $ 1,000

הרשמה לקורסים מזורזים למועדי ינואר 89', יוני 89' לימוד בכתב, לימוד ערב או משולב לפי בחירה.

רק במכונים האמריקאים • שכ"ל זול ב־20%-50% מבתי־ספר אחרים. למשל, הנרשם ל־2 מקצועות בכתב משלם 225 ש"ח למקצוע. הנרשם לכל המקצועות בכתב משלם 166 ש"ח למקצוע. הנרשם ל־2 קורסי ערב, מקבל 3 קורסים נוספים בכתב חינם • 25% הנחה לחיילים • 35 שנות נסיון • 95% הצלחה בבגרות • 8 רמות במתמטיקה ואנגלית • חומר הלימוד מוכנס מתכנירים • ביטוח הצלחה אם תלמיד לא מצליח בבחינות יוכל לחזור על הקורסים חינם! • הכנה לכל מועדי הבגרות לאוניברסיטה ולטכניון

לכ' ת.ד 28124 ת"א למסי 97 מיקוד 61291 אבקשכם לשלוח אלי חינם חוברת הדרכה
שם וכתובת ______ טל ______

חינם - 24 שעות ביממה חייג ברגע זה לטל. 03-201392, 04-669041, 02-221933, 057-73714 גם בלילות ובשבתות מסורי פרטיך ותקבלי לביתך חוברת הסבר - חינם.

משרדינו פתוחים בין השעות 9.00-19.00 רצוף

תל־אביב בן־יהודה 32 בנין אל־על ח' 510 טל 291858	חיפה בלפור 5 פינת נורדאו טל 669041	באר שבע העצמאות 49 מסח גולן קירי טל 73714	ירושלים יפו 36 מול בית יואל טל 233195	בת־ים רוטשילד 18 פינת בלפור טל 584181
אשדוד בנין כאן לוד 5 מרכז א' טל 535624	חולון סוקולוב 48 בנין הסופר טל 880889	אשקלון הרצל 36 בית נוד טל 25039	רמלה הרצל 84 בנין בנק לאומי טל 242386	רחובות הרצל 163 466262	רמת־גן ביאליק 47 מול אורדע טל 726132
הרצליה סוקולוב 35 פ. ברנדיין טל 87682	נתניה הרצל 24 כיכר ציון טל 22404	פתח־תקוה איכילוב 13 טל 913665	ראשל"צ רוטשילד 35 מגדל חיים טל 9658801	כפר סבא ויצמן 134 טל 953181	קרית אונו מרכז קהילתי רח' נח־ל 104 טל 716647

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב בשתוף המכונים הבריטים. 35 שנות נסיון. 95% הצלחה

עיצוב פנים — קורס עיצוב אופנה

נפתחים קורסי בוקר וערב בת"א, חיפה, ירושלים באר־שבע

חינם - 24 שעות ביממה! טלפנו/י עכשיו לטל׳ 03-295529, 057-73714, 02-221933, 04-669041 בלילות ובשבתות מסורי פרטיך ותוזמנו/י לראיון ומבחן התאמה - חינם.

מתקבלים/ות בעלי/ות כישרון ונתונים לאחר מבחן התאמה

הקורס לעיצוב פנים מיועד לבעלי גישה אסתטית ויצירתית המתכוונים להפוך להיות מעצבי פנים מקצועיים, לבעלי חנויות שחשוב להם למשוך קהל לחנויותיהם. לבעלי אולמות תצוגה ולכל אדם הרוצה לדעת כיצד לתכנן ליהנות מהמרחב שלו ברווחה ובנוחות מירבית

תכנית הלימודים

שירטוט ארכיטקטוני. שירטוט לעיצוב פנים. גאומטריה תאורית, תיכנון ארכיטקטוני. חומרים ותהליכים, פרטי בנין, נגרות וריהוט, עקרונות סטטיים וחוזק, צבע, תאורה, רישום טקסטיל וריפוד ועוד

הינך מוזמן/ת לשיחת יעוץ ומבחן התאמה חינם ללא כל התחייבות מצידך.

חינם - 24 שעות ביממה חייגו עכשיו לטל׳ 03-291858, 04-669041, 02-221933, 057-73714 גם בלילות ובשבתות, מסורי פרטיך ותקבלי לביתך פרוספקט, כמו כן תוזמן/י לראיון ומבחן התאמה - חינם

משרדינו פתוחים בין השעות 9.00 19.30 רצוף

תל־אביב בן יהודה 32 בנין אל־על ח' 510 טל 295529	חיפה בלפור 5 טל 669041	באר שבע העצמאות 49 מסח גולן קירי טל 73714	ירושלים יפו 36 מול בית יואל טל 233195	כפר סבא ויצמן 134 טל. 953181

נפתחים קורסי בוקר וערב לעיצוב אופנה בת"א, חיפה, ירושלים, ב"ש, הנאופנה מחפש/ת מקצוע מעניין, יצירתי ומקורי, עיצוב אופנה הוא האתגר בשבילך.

לימודי תעודה: תל־אביב בן יהודה 32 בנין אל־על ח' 510 טל 295529; חיפה בלפור 5 פינת נורדאו 669041; ירושלים יפו 36 מול בית יואל טל. 233195; רמת־גן ביאליק 47 מול אורדע טל 726132; באר שבע העצמאות 49 מסח גולן קירי טל. 73714; כפר סבא ויצמן 134 טל. 953181

קורס רגיל: לשכונציור אופנה, תדמנרת, יצירה והכנת קולקציה רוב הקורס מוקדש לעבודה מעשיר במשך הלימודים. 8 חודשים עד שנה.

מכון להכשרה מקצועית

למד/י גרפיקה וציור בביתך בזמנך הפנוי

לקבלת פרוספקט חינם ומבחן התאמת כשרון גרפיקה ללא כל התחייבות מצידך טלפן/י 24 שעות ביממה 03-868410

לכל' המכונים האמריקאים ת.ד 28124 ת"א מיקוד 61281 (למסי 77) שם וכתובת ______ טל ______

המכונים האמריקאים להשכלה

המכונים

המכונים האמריקאים לשפות — המכון הישראלי למינהל — המכון להכשרה מקצועית

28 שנות נסיון. 250,000 בוגרים

גרפיקה

הרשמה לקורסי בוקר וערב בת"א

הקורס לגרפיקה ועיצוב מיועד לבעלי גישה למקצוע ונתונים כמו דייקנות וסדר, גישה אסתטית, קראטיביות וכו'

יתקבלו רק בעלי עקם וכישרון מתאים לאחר מבחן מכינכטורי לנתונים. הפנייה למקבלות עבודה - בהתאם להישגים.

לכ' המדרשה לגרפיקה ולציור ת.ד. 36239 ת"א מיקוד 61361 נא לשלוח לי פרוספקט על קורסי גרפיקה
שם וכתובת ______ טל ______

משרדנו פתוח כל יום בין השעות 9.00-19.30 רצוף

חינם 24 שעות ביממה חייג לבד ברגע זה לטלפון 03-295529 או 03-291858 גם בלילות ובשבתות מסור את שמך ותוזמן לראיון ומבחן התאמה חינם.

תל־אביב בן־יהודה 32 בנין אל־על ח' 510 טל. 291858	רמת־גן ביאליק 47 מול אורדע טל. 726132	כפר סבא ויצמן 134 טל. 953181

יעוץ מס

באישור נציבות מס הכנסה

הרשמה לקורסי בוקר וערב

לקראת תעודת הסמכה מטעם נציבות מס הכנסה • קורסים רגילים למחוסרי ידע • קורסים מזורזים למנהלי חשבונות.

דרישה ליועצי מס בארץ

ההתפתחות המצומה של הכלכלה והמסחר. וחוקי המס החדשים גורמים לדרישה הולכת וגדלה ליועצי מס כל עצמאי זקוק ליועץ מס או לרואה חשבון על מנת למלא אחרי הוראות השלטונות.

מטרת הקורס

להכשיר תוך תקופה קצרה יועצי מס לקראת בחינות הסמכה ממשלתיות ולהקנות להם ידע ונסיון שיוכלו להתחיל בעבודתם מיד עם תום הקורס.

חינם 24 שעות ביממה [illegible]

משרדינו פתוחים בין השעות 9.00 19.30 רצוף

תל־אביב בן יהודה 32 בנין אל־על ח' 510 טל 291858	רמת־גן ביאליק 47 מול אורדע טל 726132	פתח־תקוה איכילוב 13 טל. 913665	ירושלים יפו 36 מול בית יואל טל 233195	חיפה נורדאו 30 טל. 665501	באר שבע העצמאות 49 מסח גולן קירי טל 73714	כפר סבא ויצמן 134 טל. 953181

מכון ישראלי למינהל

הנהלת חשבונות

לימוד בזמנך הפנוי — פרוספקט על קורסים סוג 1, 2+3

לכבי המכונים האמריקאים ת.ד. 28124 ת"א מיקוד 61281 (למסי 54) נא לשלוח אלי עלון על קורס הנהלת חשבונות
שם וכתובת ______ טל ______

טלפון 24 שעות ביממה 03-868410

המכונים האמריקאים להשכלה בכתב בשיתוף המכון הישראלי למינהל

אוניברסיטאות בארצות הברית

יעוץ ★ הכוונה ★ הרשמה

לבוגרי תיכון לקראת תואר ראשון, שני או דוקטורט

הכנה לבחינת TOEFL

• תרגום נוטריוני של תעודות • ניסוח מכתבים ומילוי טפסים

משרדנו פתוחים: בימים א'-ד' 9.00-12.00, 16.00-19.00, ו' ה' 9.00-12.00
ת"א בן יהודה 32 בנין אל על חדר 521 טל. 03-297324

Israel American Institute COLLEGE ADVISORS